www.cec.cat

Muntanya

ANY 138 • JUNY 2014

908

LADAKH
EL PETIT TIBET

Tresc del Gongmaru La
i la vall del riu Markha

EXCURSIONISME
Tavertet: els cingles del sot de Balà

PIRINEISME
L'aresta de Gaube del Vinhamala

ALPINISME
El mont Aiguille, al Vercors

BTT
Pedalant per la Brentanya

ESQUÍ DE FONS
La Vasaloppet, la reina de les curses

3,95 €
00908
9 770212 211006

Available on the App Store

Descarregant...

Carrega't d'excursionisme amb Muntanya

A iQUIOSC.cat trobaràs totes les revistes i la premsa en català. Descarrega't la teva publicació al teu dispositiu mòbil, o llegeix-la al web en streaming. Gaudiràs de la cultura quan vulguis, on vulguis, i en la nostra llengua.

iQUIOSC.cat

Muntanya

Edita
Centre Excursionista
de Catalunya
Paradís, 10-12
08002 Barcelona
Telèfon: 933 152 311
Fax: 933 151 408
revista.muntanya@cec.cat

Director
Ferran Alexandri
ferran.muntanya@cec.cat

Secretari de Redacció
Ernest Godó
ernest.muntanya@cec.cat

Consell de Redacció
Ton Barnils, Jordi Bernat, Joan Campañà, David Mengual, Alfred Montserrat, Enric Nosàs, Pau Quesada, Josep M. Sala, Carol Torres

Edició i correcció
Estudi Ferran Alexandri
www.alexandri.cat

Disseny i maquetació
Estudi Toni Inglès
www.toni-ingles.com

Cartografia
Albert Martínez

Publicitat i subscripcions
Telèfon: 933 152 311

Distribució a llibreries
Revista Altaïr, S.L.
Telèfon: 933 208 648

Impressió
Gràfiques BASSÓ
www.grafiquesbasso.com
IMPRÈS EN PAPER ECOLÒGIC

Dipòsit legal: B-545-1958
ISSN:0212-2111

La revista *Muntanya* respecta les opinions expressades a través dels articles dels seus col·laboradors, però no les comparteix necessàriament, fent propis només els continguts de l'editorial.

La revista *Muntanya*, editada pel Centre Excursionista de Catalunya, segons el que preveu l'article 32.1 paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a què qualsevol de les pàgines d'aquesta revista, o bé una part d'aquestes pàgines, siguin utilitzades per a la realització de resums de premsa. Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser feta amb l'autorització dels titulars, tret de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta publicació (*www.conlicencia.com*; 917 021 970 / 932 720 447).

Associació de Publicacions Periòdiques en Català

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Muntanya 908

ANY 138 • JUNY 2014

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpí Català

8 Fent camí pels cingles del sot de Balà
Ernest Gutiérrez Pagès
Una excursió que comença amb caiac, a l'embassament de Sau, ens duu a descobrir a peu el sot de Balà, l'indret més desconegut dels cingles de Tavertet.

16 L'aresta de Gaube. La Magic Line del Vinhamala
Mario Chueca i Iñaki Vidaurre
Ètica, estètica i història són els motius que han dut a aquests muntanyencs a fer un itinerari d'escalada original al cim del Vinhamala: l'aresta de Gaube.

24 El mont Aiguille. L'inici de l'alpinisme
David Mengual i Padrós
El mont Aiguille va ser el primer cim documentat que es va escalar, segons prova l'expedició Carles VIII de França; avui es pot assolir en un itinerari d'escalada de III i IV grau.

34 En BTT pel Park an Arvorig. Bretanya
David Guiu Oliver i Olga Rovira Pijuan
Els cinc itineraris més interessants del parc regional de la Brentanya francesa, amb poc desnivell, per damunt d'un paisatge atlàntic, on el verd és protagonista.

46 Ladakh, el Petit Tibet. Tresc del Gongmaru La i la vall del riu Markha
Ferran Alexandri
Un esclat de muntanyes inesgotable, una fugida cap a la bellesa i el silenci, en el ple de l'Himàlaia indi, a través d'un tresc d'altura que supera els cinc mil metres.

60 La Vasaloppet, la reina de l'esquí de fons
Joaquim Sardà Alsina
Una cursa d'esquí de fons de 90 km en pas clàssic a Suècia, que s'esdevé cada març des del 1922, una de les competicions més importants del món.

SECCIONS **4** Editorial **5** La columna **6** La motxilla de muntanya **68** Publicacions **70** Crònica alpina **72** Vies d'escalada **76** L'excursió del mes **78** L'entrevista **80** Noticiari **82** Objectiu muntanya

Les noves eines de comunicació

Pot semblar poc adient parlar en una revista com *Muntanya* d'un tema que potser seria més adient de parlar-ne en una revista de noves tecnologies o potser de sociologia. El cas és que les facilitats que avui en dia ens ofereixen els nous telèfons anomenats intel·ligents o bé les conegudes tauletes tàctils han canviat el món associatiu i el funcionament dels clubs, particularment els clubs excursionistes.

El fet que ja no sigui necessari, o potser imprescindible, trobar-se per decidir els detalls d'una sortida, un viatge o una excursió, i que l'eina cada vegada més utilitzada sigui el GPS, fan que la vida associativa que abans es vivia a les entitats ara hagi minvat molt, si no és que hi hagi una activitat en el local de reunió que per si mateixa atregui l'atenció dels socis.

No cal dir que les eines disponibles en els telèfons intel·ligents permeten moltes altres aplicacions que fan possible fer més fàcil i més segura una excursió en un lloc poc conegut per als excursionistes. Si això és així, cal fer-se la pregunta següent: ¿Té sentit per als clubs excursionistes disposar de locals amb sales de reunions per planejar una activitat o bé es pot fer, ben mirat, per altres mitjans?

La meva opinió és que sí, que cal facilitar un lloc per a la trobada, i principalment per a l'intercanvi d'experiències i per afavorir la millora de la forma física de manera dirigida i poder organitzar una activitat de dificultat o risc amb seguretat.

Per a mi és del tot fonamental disposar d'aquests locals per aconseguir muntanyencs cada cop més capaços i preparats, com ho demostra la proliferació de centres amb aquestes facilitats.

Josep M. Puente
President del Centre Excursionista de Catalunya

DIRECTOR DE MUNTANYA

El nou quiosc digital català de revistes i premsa

El passat mes d'abril es va posar en marxa l'iQUIOSC.cat, una plataforma que té per objectiu posar a l'abast dels lectors diaris i revistes per contribuir a la seva promoció i possibilitar-ne alhora la comercialització.

La revista *Muntanya*, també s'ha adherit a aquesta iniciativa, promoguda per les associacions APPEC, ACPC I ACPG. En la seva posada en marxa, el quiosc digital ja va aplegar més de 150 capçaleres.

iQUIOSC.cat es pot consultar via navegador *www.iquiosc.cat* i té les seves aplicacions per iPad i iPhone.

Cal celebrar que aquest és un gran projecte –del qual us n'informem més detalladament a la Motxilla de muntanya–, perquè d'aquesta manera les publicacions impreses s'adapten a les noves maneres de consumir dels lectors, sense perdre, però, el preu de compra i l'actualitat.

Desitgem que aquesta plataforma sigui un èxit.

Ferran Alexandri

FERRAN ALEXANDRI

Foto de portada: vall de Chuskyurmo a l'Himàlaia (Ladakh, Índia).

L'atracció de la neu

Pere Oller

PERE OLLER

De petit, la neu la veia a la tele en blanc i negre. Era quelcom molt llunyà, inabastable, que vèiem a les pel·lícules americanes, i que m'explicaven que n'hi havia a l'hivern, a l'interior de Catalunya i als Pirineus; però en aquell temps em semblaven indrets molt llunyans, totalment fora de l'àmbit geogràfic familiar. Malgrat això, la neu sempre havia estat quelcom que sense saber per què, m'atreia. Les primeres vegades que vaig tocar neu va ser en les sortides que fèiem a l'esplai on anava. Era una bogeria: batalla campal col·lectiva, que consistia en guerra de boles, rentada de cares, introducció de neu entre pell i roba pel clatell, empentes i rodolades. En definitiva, totes les entremaliadures que podíem i més.

A mesura que van anar freqüentant les sortides a la neu, ens vam anar civilitzant i la bogeria de les primeres vegades va anar passant a autèntica passió pel medi i l'entorn. En aquella època ens desplaçàvem a peu, i era contradictori que quelcom que ens fascinava tant a la vegada ens impedís tant avançar, obrint traça feixugament per arribar fins al cim. Recordo quan vaig pujar al Puigmal per primera vegada, que vaig veure en persona els primers esquiadors de muntanya. Va ser l'any 1981. No em venia ben bé de nou, perquè ja m'havien cridat l'atenció a les vinyetes d'en Jep i Fidel, al *Cavall Fort*. Allò va ser extraordinari, aquell equipament permetia avançar amb un esforç enormement menor que anant a peu obrint traça, i a més, i després et permetia baixar esquiant! Tot i així, m'hi sentia a anys llum d'aquells esquiadors, tant en coneixements, com en tècnica, com en material, com en tradició.

Tan aviat com vaig guanyar els primers diners, i amb uns esquís vells amb fixacions de molles que m'havia regalat un oncle, vaig començar a aprendre a esquiar. No em preocupava massa la baixada, el més important era poder-me desplaçar per aquell mantell blanc. Tot això es produïa després d'associar-me al CEC, on vaig trobar la colla amb qui dedicaria tot el temps lliure que tenia a fer activitats de muntanya. Però a l'hivern apareixia la neu, que calia aprofitar al màxim, concentrant l'activitat en l'alpinisme hivernal i en l'esquí de muntanya. És una fal·lera. Als que ens agrada la neu no en tenim mai prou, sempre arriba el dia trist que desapareix, però sabem que per Sant Joan el dia comença a escurçar-se, anunciant que la propera temporada està ja encarregada i en camí. I aquesta fal·lera continua encara ara que ja començo a ser grandet, però necessito estar pendent de les nevades, em preocupa quan la temporada és seca o quan fa calor i la neu es fon, o quan se l'endú el vent; i em pregunto si serà degut al canvi climàtic, o això ja passava abans.

¿Què té la neu que a alguns ens atregui tant? No deixa de ser un element advers: és freda, mulla, dificulta el moviment, és perillosa... És evident que el fet de lliscar-hi per damunt és un gran atractiu, ¿però és aquesta la única causa? ¿Potser és la raresa? ¿El fet de veure-la poc? ¿És la propietat que té la neu, de canviar el paisatge dia rere dia? La veritat és que no n'he tret l'entrellat, tampoc és que m'ho plantegi gaire, però em té ben enganxat. ¿Si la veiés cada dia, en tindria una opinió diferent? No ho sé, però em consola constatar que no sóc l'únic abduït per aquest element, i que n'hi ha molts que estan tant o més enganxats que jo. Per a tots els fanàtics de la neu, tal com diu un d'aquests enganxats: «Apa, siau, fins que les gallines piquin els estels».

HISTÒRIES EN BLANC I NEGRE

La Catalunya rica i plena que no va poder ser (2)

Joan F. Molina

En el primer article d'aquesta sèrie en què vam presentar l'*Àlbum Catalunya* dèiem que el seu objectiu, patent i declarat a la primera pàgina, era oferir un panorama de la realitat catalana del moment. Tenim en quaranta sèries de deu segells cadascuna una mostra dels diversos aspectes de la cultura catalana del moment i de la realitat geogràfica del nostre país: 1) Dramaturgs, 2) Escriptors, 3) Escultors, 4) Figures del teatre, 5) Gramàtics i filòlegs, 6) Músics, 7) Novel·listes, 8 al 15) Parlament Català, 16) Patricis, 17) Pintors, 18) Poetes, 19) Poetes moderns, 20) Prosistes, 21) Barcelona, 22) Costa Brava, 23) Ermites de Catalunya, 24) Generalitat de Catalunya, 25) Girona, 26) Guilleries, 27 i 28) Institucions Catalanes, 29) Lleida, 30) Montserrat, 31) Montseny, 32) Monuments barcelonins, 33) Núria, 34) Parc Güell, 35) Parc de Montjuïc, 36) Parlament Català, 37) Poblet, 38) S'Agaró, 39) Tarragona, i 40) Voltants de Barcelona.

Destacarem el fet que tots els homes i dones (una minoria, cal dir-ho) que hi apareixen són vius quan es van editar els segells, tret dels de l'apartat, «Patricis», on podem veure: Pau Claris, Enric Prat de la Riba, Prim, Clavé, etc. S'aprofita la sèrie «Monuments barcelonins», per homenatjar figures històriques com Guifré el Pelós o Verdaguer. Els parlamentaris (no hi ha cap dona) es recullen per rigorós ordre alfabètic, sense fer cap referència a la seva circumscripció ni filiació política. De tots, sols un parell: Josep Tarradellas i Josep Andreu i Abelló van arribar als nostres dies. El darrer era el parlamentari més jove al Parlament del 1932 i va ser el més vell a la cambra recuperada del 1980. Entre els artistes, destaca un joveníssim Pau Picasso, considerat com un pintor català més. Realment, els editors de l'àlbum sabien el que es feien.

¿Què podem dir de les imatges que ens mostren una Costa Brava encara verge en els apartats dedicats al mateix S'Agaró? Per sort, en els apartats dedicats a Poblet, Montserrat, el Montseny, les Guilleries o Girona, hi veiem pocs canvis. No tot temps passat va ser millor. Veiem un Arc de Berà amb la carretera que hi passa per sota, un Collserola pelat, una plaça Catalunya amb l'Hotel Colom, parcs barcelonins amb els arbres força petits, alguna ermita va patir les conseqüències de la bogeria iconoclasta del 1936. Núria amb el cremallera nou de trinca, el santuari i alguns esquiadors.

Cap de les publicacions que es recullen ha arribat a avui. Entre les institucions, n'hi ha cinc que sobreviuen i gaudeixen de bona salut, malgrat els ensurts del dia a dia, con l'Ateneu Barcelonès, l'Institut d'Estudis Catalans, l'Orfeó Català, l'Orfeó Gracienc i el nostre estimat Centre Excursionista de Catalunya.

En propers capítols, seguirem parlant, d'aquell país que no va poder ser.

REVISTA *MUNTANYA*

Neix iQUIOSC.cat, el quiosc digital català de revistes i premsa

El passat 10 d'abril les associacions APPEC, ACPC i ACPG van posar en marxa el primer gran quiosc de premsa i revistes digitals. Aquesta nova plataforma va arrencar amb unes 150 publicacions entre revistes, premsa comarcal, gratuïts i diaris. iQUIOSC.cat és consultable via navegador *www.iquiosc.cat* i té les seves aplicacions per iPad i iPhone.

La plataforma permet que mitjans temàtics, diaris i premsa gratuïta i comarcal es puguin adaptar a les noves maneres de consumir dels lectors, però també a un nou model de negoci. Té per objectiu posar a l'abast dels lectors diaris i revistes sota una única plataforma per contribuir a la seva promoció i possibilitar-ne la comercialització. A banda dels números actuals, la plataforma incorporarà tota l'hemeroteca dels mitjans presents, a més de publicacions institucionals i d'universitats.

A l'iQUIOSC.cat, que disposa de l'aplicació gratuïta per a dispositius Apple (per a Android n'hi haurà més endavant), els usuaris poden adquirir exemplars individuals o subscriure-s'hi, excepte de les publicacions gratuïtes, que es podran descarregar directament. La plataforma permet cercar capçaleres per temàtica, tipus i territori.

La revista *Muntanya* gestiona els seus continguts a la plataforma des d'una àrea privada, on anirem administrant les nostres publicacions actuals d'una manera autònoma. Podeu veure la pàgina d'accés a *http://beta.iquiosc.cat/muntanya/*. Tots aquells que no siguin subscriptors de *Muntanya* o socis del CEC poden adquirir la revista al preu de **2,69 €** (9,90 € la subscripció de 4 números).

SILVA TRAIL RUNNER II USB

Una llanterna potent i lleugera

Aquestes són totes les prestacions de la Trail Runner II: lleugeresa, 2 LED (1 ultrapotent, 1 semipotent), 140 lúmens de potència, sistema Intelligent Light® per a un feix lluminós 2-en-1 (perifèric i de llarga distància a la vegada), cinta elàstica estable i envolupant amb una banda de silicona a l'interior. L'extra: els innegables avantatges de la bateria de polímer de liti Li-Po recarregable per mitjà d'USB (inclòs). Per totes aquestes prestacions, la nova TRAIL RUNNER II USB va ser guardonada el passat mes de juliol amb l'Scandinavian Outdoor Award.

Una excel·lent elecció per a tots els que busquen una llanterna potent i lleugera amb una bona relació prestacions/preu. Característiques:

- Potència màxima: 140 lúmens.
- 3 modes d'il·luminació: màxim, òptim, econòmic, intermitent.
- Autonomia: de 4 a 10 hores.
- Abast màxim: 50 m.
- Alimentació: bateria Li-Po recarregable amb USB.
- Estanquitat: IPX6
- Temperatura de funcionament: -20º / +60º C
- Pes: 130 g

www.silva.se

BEAL ATLANTIS

El casc més lleuger i confortable

Amb fidelitat al principi d'absorció de l'energia, l'aposta de BEAL en la seva nova línia de cascos ha estat la utilització de construccions que compleixin millor aquest requisit. En el cas del model ATLANTIS, l'opció més lleugera i confortable, té una estructura íntegrament en poliestirè, amb una capa de protecció en policarbonat: materials de la màxima qualitat perquè, en cas d'impacte, la deformació de les cèl·lules de poliestirè dissipen ràpidament l'energia. Característiques:

- ergonomia, acomodació del perímetre del casc mitjançant una rodeta micromètrica posterior i barballera amb sivella magnètica fàcil d'obrir i tancar, fins i tot amb guants i una sola mà.
- múltiples punts de regulació de la cinta per a una acomodació perfecta.
- ventilació a partir d'obertures laterals i posteriors que asseguren sempre una excel·lent circulació de l'aire.

ATLANTIS és un casc ideal per a las vies de diversos llargs, i també per a l'alpinisme, gràcies al pes reduït. Incorpora també quatre ganxos per fixar la llanterna frontal. Disponible en color verd, blau i blanc.

www.bealplanet.com

www.millet.fr

PROLIGHTER MXP 60+20

Millet renova la clàssica motxilla indispensable en les expedicions

Dissenyada per a expedicions llargues en altitud, amb les contraprestacions necessàries per aconseguir els objectius dels alpinistes més experimentats. És una motxilla molt lleugera que, gràcies a la seva construcció, permet una màxima capacitat de càrrega amb el mateix pes. Té una capacitat de 60 l (extensible a 80 l). Conté un nou dors X-Lighter Backtm, amb l'esquena termoformada i ergonòmica d'alta densitat i amb canals d'aire de ventilació. Junt al cinturó (llevadís) permet dur el màxim pes sense una gran càrrega a l'esquena. Doble sistema de cintes de compressió laterals, 2 butxaques amb tapes, portapiolet, corretges per a esquís. Pes: 1,490 kg. Ocupa poc espai, és lleugera i fàcil de comprimir.

EXCURSIONS PER TAVERTET

Fent camí pels cingles del sot de Balà

Text: **Ernest Gutiérrez Pagès**

De tots són coneguts els cingles de Tavertet, però ja no és tan conegut el sot de Balà, com l'anomena la gent del país, format per una vall amb grans parets a les dues bandes, que segueix la direcció sud-oest. Comença sota mateix del poble de Tavertet i s'endinsa a l'embasament de Sau.

Aquest itinerari que descriurem té l'atractiu de combinar el rem amb la muntanya. Fins i tot alguna grimpada fàcil. Va ser pensat ja fa uns anys per diversificar els camins de Tavertet, buscant la dificultat superable per a tothom encara que, en algun lloc, us recomanem que aneu amb un expert muntanyenc per anar més segurs en els trams més exposats.

La cinglera per on passarem, comença damunt del pantà de Sau i segueix la riba dreta de la riera de Balà; el camí s'inicia al punt on emergeixen de l'aigua les roques Roges, just davant del parador de Sau, que es trobaven sobre el portell del mateix nom, pas estret del Ter, ara sota l'aigua com la casa del Grau i el Reposador. Des d'aquí els cingles s'estenen fins al salt de Molí-bernat, a sota mateix de Tavertet. Aquesta cinglera de gairebé de 4,3 km és accessible per set baixadors de més o menys dificultat. Nosaltres hem escollit, per fer més interessant l'excursió, arribar-hi amb caiac des de l'embarcador del Club Nàutic Vic-Sau. Aquesta ruta va ser la primera integral fins a Tavertet que es coneix.

No pretenc descriure un itinerari tradicional ni donar temps parcials, només vull descriure el que s'hi troba i com podem gaudir de l'espectacle, passant gairebé sempre pel punt de contacte de les dues grans parets de diferent color, gris i vermell, jugant amb el verd dels escadussers boscos que configuren el paisatge tan especial d'aquesta vall.

Dubto que aquest recorregut s'hagi fet gaire sovint. Per tant, el primitiu camí que hi havia, amb marques grogues de mig pam de diàmetre, potser no siguin prou visibles a hores d'ara. El camí que transcorre pels trams de bosc o matolls potser tampoc no és gaire transitable i caldrà buscar-lo. Per tot això cal posar-hi imaginació, per seguir fins al final: Tavertet.

El puig de la Força; a l'esquerra hi ha l'entrada de la vall de Balà.

GETTY IMAGES

TRAM EN CAIAC. INICI DE LA RUTA A PEU

Sortirem amb caiac des del Club Nàutic Vic-Sau en direcció oest fins a l'estret de les roques Roges, passant a prop del campanar mig submergit de l'antiga església de Sant Romà, que ens podrem acostar i veure a tocar. Amb uns tres quarts d'hora arribarem a les roques Roges. Si l'embassament no està completament ple hi ha una petita platja just a migdia de l'extrem sud-oest dels cingles del Grau, on deixarem els caiacs i els salvavides. Hem arribat a un indret especial, on comença la cinglera, que surt de l'aigua de sobte. En una d'aquestes roques s'observa un mesurador del nivell d'aigua de l'embasament. En aquest lloc hi ha una cabana de fusta mig abandonada que té poc interès. Abans d'arribar-hi trobarem una font mig perduda al costat d'un viarany que puja entre boixos força espessos, que amb dues o tres curtes llaçades porta fins al cim de les roques Roges, a sobre mateix de la cabana esmentada, després d'una curta grimpada per superar les roques. Paga la pena contemplar a migdia l'embasament de Sau en tota la seva grandesa. Però, des d'aquí, mirant en direcció contrària, cap a nord-oest, abans de la construcció de la presa, el riu Ter s'esmunyia per un llarg congost, per la qual cosa en aquest indret ara el pantà té l'aspecte d'un riu ben ample.

Paga la pena contemplar a migdia l'embasament de Sau en tota la seva grandesa

Ara, seguirem en direcció nord per sobre de les roques uns 30 m fins a trobar el rastre d'un antic camí que venia de la Sarment, i seguirem pel sender cap a la dreta, que més endavant transcorre penjat a més de 100 m sobre les aigües. Mentre caminem podem contemplar un espectacular paisatge amb el puig de la Força al davant; més enllà i a sota nostre, veurem el tram de cinglera on el corbs marins nien a l'hivern, i que reconeixerem per les deposicions blanques que hi ha a la paret fins a tocar l'aigua.

El sender segueix per sobre de la roca roja, i en alguns trams és perdedor a causa de la vegetació exuberant, fins que ens porta en mitja hora a la canal dels Escalars de Santa Cília, per on passa un caminoi, quasi un rastre, que baixa des del camí que va de la masia del Noguer a la Sarment. Fins ara hem anat seguint per sobre el cingle Roig, pràcticament planejant, però en arribar a la canal ens hi enfilarem uns 12 m i després seguirem el camí horitzontal, endinsant-nos en un bosc de boixos. Podrem baixar uns metres si volem anar a contemplar el paisatge des de l'esperó de roca roja, que sembla feta exprés, per gaudir de la vista sobre pantà i el puig de la Força. Tot seguit tornarem enrere tirant cap a la dreta, en direcció nord-est, fins a trobar una lleixa estreta completament horitzontal de pedra grisa i còmoda de fer, d'on surten dues vies d'escalada difícils, que estan senyalitzades. Des d'un contrafort en front de la lleixa, hi ha una bona fotografia. Al

Travessant en caiac l'embassament de Sau cap a les roques Roges

JOSEP M. SALA

final de la lleixa hi ha la canal de la Clota, per la qual no pujarem, i que també porta a la pista del Noguer a la Sarment. Passada la canal, seguirem per un bosc fins a sortir en 5 minuts al contrafort, del qual acabem de fer referència. És un lloc fabulós per gaudir d'una immillorable visió del sot de Balà en tota la seva profunditat i llargada, amb les cingleres de l'altra banda de la vall ben a prop. És un lloc adient per fer un mos i descansar.

ENS ENDINSEM A LA VALL DE BALÀ

Començarem a caminar, després del merescut descans, per unes lleixes de bon fer de roca roja i acabarem ficant-nos al bosc de nou, sempre seguint els senyals grocs. Seguirem uns 40 minuts entre trams de roca dura, terreny rocallós i matolls més o menys dispersos, per una ampla i inclinada lleixa fins a trobar-nos el cingle sense possibilitat de seguir caminant. Fins aquest punt, l'itinerari que hem seguit ha estat sempre entre 100 i 230 m per sobre de l'aigua, i aquí acaba la cua del pantà que penetra dins la vall de Balà. Comencem aleshores un pas compromès d'uns 20 m, consistent en una lleixa que va de 2 fins a 1 m, tant d'altura com de profunditat on, per seguretat, us aconsellem fer servir una corda. Aquest tram el passarem agenollats o ajupits i al final és on hi ha el pas compromès, però uns parabolts instal·lats permeten superar la dificultat amb tota seguretat. El pas no té cap dificultat tècnica, però és exposat i impressiona a qui no estigui acostumat a les altures.

Un cop superat aquest pas no hi ha dificultats que requereixin cap assegurança. Si no esteu avesats a tècniques senzilles d'escalada, amb l'ajuda d'un company podreu passar les petites dificultats que hi ha en el proper recorregut de 100 m al voltant del salt de Tirabous, que passarem per darrere, a mig aire. Normalment està sec, però cal tenir cura si hi ha humitat ja que, malgrat que no presenta problemes, una relliscada podria ser fatal. Un cop passat el salt de Tirabous anirem per un camí estret amb alguna petita dificultat fàcilment superable i continuarem per sota la paret sud del morro de l'Abella, i ens adonarem de l'alçada i la

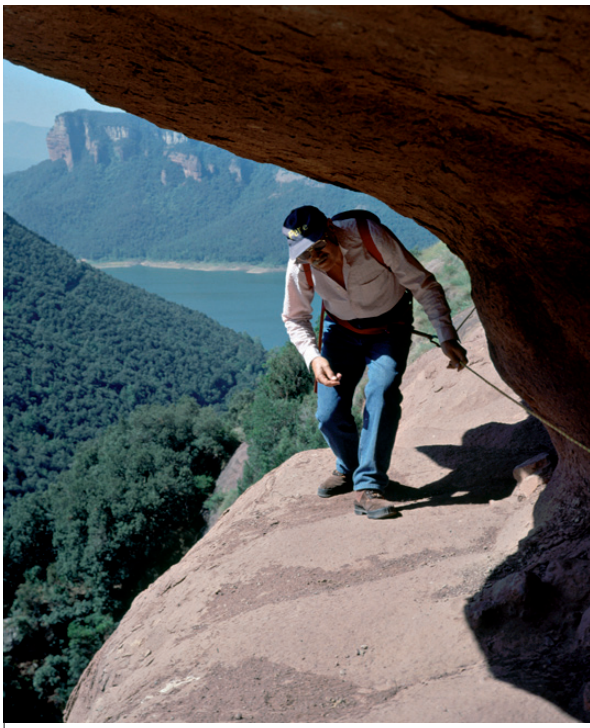

JOSEP M. SALA

Pas clau per completar l'itinerari per arribar al salt de Tirabous.

llargada d'aquest impressionant fenomen geològic fruit de l'erosió.

El camí segueix horitzontal i haurem de donar la volta al morro de l'Abella per la base de pedra roja. En aquest lloc hi ha una via d'escalada molt difícil i ben equipada amb material nou i segur. Un cop ens trobem a la paret nord del morro de l'Abella, buscarem el pas entre la roca i el bosc que ens durà al camí del grau de l'Abella. Si el temps és bo i l'ànim acompanya, és recomanable que pugeu fins al morro de l'Abella per gaudir d'una nova visió del sot de Balà i de l'embassament de Sau. Són solament 80 m de desnivell. Seguirem el camí del grau de l'Abella en direcció nord-est, que horitzontalment ens portarà a les coves o balmes del Colom o de Balà. Per visitar-les ens haurem d'enfilar pels detritus de les excavacions que s'han fet, ja que havien estat habitades en la prehistòria. No hem de perdre la visita els dos forats que constitueixen les coves, que estan comunicats per un interessant laminador d'uns

6 m. Un cop vistes les balmes del Colom seguirem uns metres més per passar per les Pixarelles. Un munt de tosca, formada pel degoteig constant d'aigua, ens revela que 12 m per damunt dels nostres caps hi ha un forat a la paret per on, en temps de grans pluges, l'aigua surt a pressió i és un espectacle digne de veure.

CAMÍ DE TAVERTET

Sortirem del bosc i passarem per roca roja uns 100 m. Novament ens endinsarem al bosc. En sortir-ne, trobarem el torrent dels Escalars de les Baumes, que baixa de la carretera de Tavertet enfront mateix de la casa de la Perereda. Hem de continuar planejant per la feixa ampla i moderadament inclinada i dirigir-nos cap a la base de la cinglera grisa, que seguirem uns 450 m per un caminoi que acaba passant arran de la paret amb una certa dificultat a causa de l'excés de vegetació. Arribem a un lloc on el camí queda barrat per un barranc i caldrà buscar el pas baixant uns metres i separant-nos de la paret. Cal buscar unes escales de ferro que ens permetran salvar un desnivell d'uns 14 m totalment verticals. Des del peu de les escales, si volem, podem baixar directament uns 50 m fins a unes alzines on trobarem, si busquem bé, unes coves excavades en la roca roja per l'erosió, conegudes com les coves de la Cort Llòbrega. Es tracta d'unes balmes que poden servir per aixoplugar-nos en cas de mal temps.

UNA DE LES BALMES MÉS ESPECTACULARS DE LES CONTRADES, JA QUE TE UNA VOLADA DE MÉS DE 15 M, DES D'ON ES DESPENJA L'ESPECTACULAR SALT DE MOLÍ-BERNAT, D'UNS 70 M DE CAIGUDA

Tornant al peu de les escales, el camí continua després per un tram de roques molt inclinades que haurem de seguir sense camí, buscant els passos més segurs o seguint les restes dels senyals grocs. Tornarem a pujar fins a la paret del cingle gris, uns 200 m més enllà del peu de les escales. Ara entrem a un bosc, sempre pel costat de la paret, i a uns 300 m arribarem a un racó fosc i complicat de passar, que sense deixar de vista la paret del cingle, ens ha de portar fins al camí estret i ben marcat que baixa pel baixador de la Cleda, que era el que portava a la desapareguda casa de Balà. Baixarem pel camí de la Cleda, que fa unes quantes llaçades, fins que segueix horitzontal per un bosc preciós, prop ja de la riera, i en pocs minuts estarem sota del Molí-bernat. Aquí podem pujar pel costar de la paret per un estret i dret camí, normalment inundat, per anar a veure les ruïnes del molí, on encara hi queda una de les moles; tornarem a baixar i seguirem el camí ben senyalitzat que passa per sota la balma de les Corts o de Molí-bernat. Es tracta de una de les balmes més espectaculars de les contrades, ja que té una volada de més de 15 m, des d'on es despenja l'espectacu-

Salt de Molí-bernat i balma de les Corts, a la capçalera de la riera de Balà.

RAFA SEVILLA

ERNEST GUTIÉRREZ

Espectacular caiguda de l'aigua al famós salt de Tirabous.

JOSEP M. SALA

Caminant pels aeris i exposats cingles de Balà.

lar salt de Molí-bernat, d'uns 70 m de caiguda.

Cal tenir en compte que la riera de Balà té una conca poc extensa i solament circula aigua quan ha plogut molt. El camí passa per darrera del salt, i un cop passada la balma hi ha un pas relliscós i humit, on hi ha una cadena de seguretat. Uns 20 m més enllà hi ha unes restes de construccions que eren les corts que ha donat nom a la balma. A partir d'aquí segueix un camí que passa per sota d'uns degotalls amb pedres grans humides, que sovint queda tapat per les abundoses plantes de creixement ràpid, típiques de llocs humits. Un cop superat aquest tram d'uns 150 m trobarem un camí estret dins del bosc d'alzines joves i matolls, que ens durà en una forta pujada amb forces llaçades fins a la canal de les Tunes, que travessarem. Seguidament, i ja fora del bosc, trobarem la darrera dificultat, unes roques de fàcil superació, on ens caldrà fer servir les mans. A partir d'aquí el camí està ben senyalitzat fins a arribar a dalt del llindar del pla del Bosc, al costat de la zona esportiva de Tavertet.

Al cap d'uns minuts podrem estar dinant a Tavertet i comentant els bons moments que durant 6 hores haurem passat en aquest món salvatge i espectacular del sot de Balà.

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ICGC)

PER SABER-NE MÉS

Cartografia:

■ *El Collsacabra.* 3a edició actualitzada. Barcelona: Editorial Piolet, 2009 . Escala 1:25.000

Per llogar caiac:

■ Club nàutic Vic-Sau. *www.vicsau.com*

Material aconsellable:

■ Corda de 30 m, una baga de 3 m i un mosquetó (per persona)

Grans trekkings en grup per a viatgers independents

TREKKING AL PETIT TIBET (LADAKH, ÍNDIA)

Trekking Markha Valley (17 dies)
7 dies de trekking, en campaments.
Sortida en grup: 5 de juliol i 2 d'agost.
Preu: des de 2.245 € (taxes incloses).

Trekking Zangskar (20 dies)
8 dies de trekking, en campaments.
Sortida en grup: 5 de juliol i 2 d'agost.
Preu: des de 2.465 € (taxes incloses).

Nepal

Ladakh

Ararat

Kilimanjaro

Demaneu-nos informació

independents & trekkings
viatges viajes travels

ALTRES TREKKINGS DE LA NOSTRA PROGRAMACIÓ:

NEPAL ESTIU

Trekking a la vall del Narphu
(14 dies)
11 dies de trekking, en campaments.
Sortida en grup: 11 d'agost.
Preu final: 2.025 € (taxes incloses).

NEPAL TARDOR

Trekking dels Annapurnes
(18 dies)
13 dies de trekking, en lodges i tea houses.
Sortida en grup: 11 d'octubre, 3 de novembre, 20 de desembre.
Preu: des de 1.945 € (taxes incloses).

Trekking Everest: Gokyo, per Cho La Pass (23 dies)
18 dies de trekking, en lodges i tea houses.
Sortida en grup: 11 d'octubre, 3 de novembre, 20 de desembre.
Preu final: 2.555 € (taxes incloses).

KILIMANJARO

Ruta Machame (9 dies)
6 dies de trekking, en campaments.
Sortida en grup: 21 juny, 29 juliol, 4 i 16 agost, 6 setembre, 4 octubre, 27 desembre.
Preu final: 1.995 € (taxes incloses).

Ruta Marangu (9 dies)
6 dies de trekking, en refugi.
Sortida en grup: 21 juny, 29 juliol, 4 i 16 agost, 6 setembre, 4 octubre, 27 desembre.
Preu final: 1.995 € (taxes incloses).

Ruta Rongai (9 dies)
6 dies de trekking, en campaments.
Sortida en grup: 21 juny, 29 juliol, 4 i 16 agost, 6 setembre, 4 octubre, 27 desembre.
Preu final: 2.185 € (taxes incloses).

TURQUIA – ARARAT

Turquia: Capadòcia, Taurus i Ararat (14 dies)
Trekking per les muntanyes del Taurus i ascensió a l'Ararat (5.165 m).
9 dies de trekking, en campaments.
Sortida en grup: 10 juliol, 5 i 14 agost.
Preu final: 2.120 € (taxes incloses).

Gran Via de les Corts Catalanes, 523 ·08011 Barcelona / 934 543 703 / www.viatgesindependents.cat

L'aresta de Gaube

L'aresta de Gaube és la línia divisòria que des del coll de les Oulettes puja directament fins al Vinhamala (3.303 m), aquest massís dels Pirineus axials entre Gascunya i Aragó que divideix les conques superiors de les valls d'Ara, al sud, i Gaube, al nord.

Walter Bonatti, segurament l'escalador més valent i agosarat del seu temps, desaparegut l'any 2011, deia que a l'hora d'escollir una escalada tenia en compte principalment tres coses: l'ètica, l'estètica i la història. Doncs bé, aquestes han estat precisament lles raons que ens han dut a l'itinerari que descrivim tot seguit. Per començar, la història, escrita pels personatges que intentaren o aconseguiren passar-hi per primera vegada. Després l'ètica, perquè sense saber-ho ens donaren una gran lliçó sobre com podem fer una escalada neta. I para acabar l'estètica. És clar que l'aresta de Gaube és una de las línies mestres que formen el massís del Vinhamala. ¡I tant que és estètica aquesta fina línia que va atrapar la nostra atenció quan érem més joves! Fa vint anys vam passar per primera vegada per les Oulettes de Gaube: la Magic Line del Vinhamala.

La «Magic Line» del Vinhamala

Text i fotografia: **Mario Chueca** i **Iñaki Vidaurre**

Les muntanyes més agrestes, les que més ens atreuen per damunt de tot i que ens deixen hipnotitzats, generalment estan formades per un nombre finit d'arestes, que amaguen cares fosques en el cas dels vessants nords, però assolellades en el vessant oposat. Les arestes donen caràcter d'alguna manera a l'estructura geomètrica de la muntanya i atrapen la nostra mirada amb un magnetisme que sembla un imant. Els muntanyencs, com si fóssim petits trossos de ferro, ens hi deixem atreure des de lluny, perquè d'alguna manera es revesteixen d'una màgia que provoca que tothom hi vulgui pujar.

Vista des de les Oulettes de Gaube o des de l'Hourquette d'Ossoue es poden veure diferents trams. Una primera elevació comença a la collada, en direcció sud. Després, la línia fa un petit descens i canvia lleugerament de direcció per pujar de nou decididament, entre vetes de roca de color canviant cap a la part final, on es dreça vertiginosament cap al cim. Segurament aquesta és la part més cridanera quan hom la mira des de lluny, i també és el lloc per on tot muntanyenc inquiet vol pujar.

Henri Brulle i Célestine Passet, els protagonistes del primer intent.

L'ANY 1884 HENRI BRULLE ES VA DEIXAR ATRAPAR I VA FER UN INTENT DE TEMPTAR-LA, ACOMPANYAT PEL GUIA CÉLESTINE PASSET

EL PRIMER INTENT

No és fàcil que una columna vertebral d'aquestes característiques passés inadvertida als pirineistes del segle XIX, tan àvids de descobrir línies atractives per pujar muntanyes. Així doncs, l'any 1884 Henri Brulle es va deixar atrapar i va fer un intent de temptar-la, acompanyat pel guia Célestine Passet. Aquella ascensió, entre abismes magnífics, els va semblar senzilla tècnicament, però van quedar aturats a uns 100 m d'aconseguir el seu objectiu desitjat, al peu de la *dalle formidable* que conforma la part final, just a sota del cim.

El guia Célestine va dictaminar que no era possible vèncer aquella placa magnífica sense l'ajut d'una corda que despengés des del cim els escaladors.

La Magic Line des dels replans anteriors al coll de les Oulettes.

L'INTENT DEFINITIU

Així doncs, després de passar inadvertida durant més de vint anys per als amants de la verticalitat, ben vestits i amb corda de cànem, va ser de nou l'any 1908 que el vescomte Jean d'Usel va reclutar un equip de guies format per Germain Castagné, Jacques Soubi, Hippolyte Courtade i Antoine Selles amb la intenció de completar la gran cavalcada fins al cim del pic Longue, que els seus predecessors havien deixat inconclusa. El pla recollia el testimoni d'aquests i consistia en carregar 115 m de maroma que els servís per al seu objectiu.

El 21 d'agost partien cap al refugi de Bayssellance. L'endemà, tan bon punt s'assentà la boira, posaren en marxa la seva estratègia.

> Confiats en les seves possibilitats van començar l'atac a aquella placa encimbellada entre els abismes de la nord del massís

Van deixar a Courtade al refugi amb 85 m de corda, mentre que la resta s'apropava a l'aresta. Un grup de tres va començar l'ascensió de forma lleugera, duent només una motxilla amb 30 m de corda, les espardenyes per escalar i una mica de pa. Mentrestant, Selles tornava al refugi per recollir a Coutarde i la resta del material i pujar al cim per la glacera d'Ossoue.

La triple cordada va emprendre l'ascensió. Es va calçar les espardenyes en arribar a la zona més rocallosa. Després d'encordar-se en un mal pas, a mig matí van arribar a la base de la muralla final: una gran llosa de supuracions d'aigua que tenia un aspecte espantós i poc hospitalari. Segurament el mateix que va fer que es retiressin Passet i Brulle. Confiats en les seves possibilitats van començar l'atac a aquella placa encimbellada entre els abismes de la nord del massís.

Al seu torn, Courtade i Selles ja havien baixat uns metres des del cim per desplegar les cordes i llançar-les als seus companys. Però heus aquí la desgràcia, perquè mentre les unien, en un descuit, una d'aquestes va decidir volar fins al peu de la glacera, i només els van quedar 55 m. Això no fou un inconvenient per a Castagné, que amb el seu abrivament va anar trobant escletxes a la paret llisa, gràcies a les quals podien progressar i guanyar terreny al buit.

D'aquesta manera va ascendir uns 15 m fins a una lleixa des de la qual va poder ajudar la resta i després continuar fins a la corda salvadora, que es va enrotllar a la cintura immediatament. Però just en aquest moment es va ado-

nar de l'existència d'una vira entre roques que li permetia seguir pujant pels seus propis mitjans, per la qual cosa va cridar als de dalt que no tiressin, per acabar l'ascensió de forma neta i completa.

CAMÍ A LES OULETTES, AVUI DIA

Després d'una bona estona de viatge per Portalet, Gourette, coll d'Aubisque, etc., ens plantem a Pont d'Espagne. És curiós començar per una pista asfaltada el camí cap a la nostra aresta tan poc transitada, però ben aviat girem a l'esquerra pel sender que va cap al llac de Gaube (1 h), mentre que a la dreta segueix la gent que va cap al telefèric.

En un parell d'hores llargues arribem al pont que dóna accés al refugi i seguim endavant sense creuar-lo, per anar a plantar la tenda a la zona permesa per al bivac. Com sempre, ens quedem hipnotitzats davant de les parets que es despengen de la línia de cims que va del Petit al Gran Vinhamala, i continua tancant el circ fins al coll de les Oulettes, just el tros que demà tenim pensat de recórrer.

LA HISTÒRIA TAMBÉ ES POT TOCAR

Com si fos una manera de retrobar-nos una mica amb el passat, fem un passeig tranquil amb les mans a la butxaca fins al fons del circ, per visitar un lloc que hem llegit moltes vegades en tardes de muntanya de sofà: la villa Meillon.

En una zona de grans blocs i una mica cobert per la malesa encara hi ha aquest abric, construït sota una gran pedra i on han fet nit unes quantes generacions de muntanyencs, segurament amb un formigueig a l'estómac, com el que ara mateix sentim nosaltres.

En cròniques d'ascensions anteriors a la construcció del refugi a la dècada de 1970 hi ha informació sobre aquesta construcció rústica, agençada per Alphonse Meillon en les seves campanyes d'investigació d'aquesta zona. Cal llegir com a exemple el relat de la primera ascensió de la cara nord feta per Barrio i Bellocq.

Aquest itinerari sembla com si estigués esgarrapat per un gat.

VERS EL COLL

Al fons de la zona d'acampada comença a mà dreta la primera rampa, forta, marcada amb els senyals de l'HRP que van cap al coll de Mulets. Ràpidament remuntem les fites que descriuen diverses zetes, fins al punt on s'ajunten les valletes que baixen dels dos colls, el de Mulets a la dreta i el d'Oulettes a l'esquerra, el nostre.

Una fita assenyala el lloc, d'on surt a l'esquerra un traç de camí que s'enfila per la riba dreta geogràfica de la vall fins a un replà de blocs abans del coll. En lloc de seguir cap endavant en direcció al coll, prendrem una línia de fites que surt cap a l'esquerra i ens deixa horitzontalment al pas.

LA MAGIC LINE

Des d'aquí enfilem el vessant de pedres soltes que formen el principi de la pujada i ben aviat ens trobem en el vèrtex del turó divisori, des d'on podem observar la vall d'Ara a la nostra dreta i la de Gaube a l'esquerra.

Gairebé sense voler topem amb una primera i ampla bretxa, a la qual segueix un mur blanc, compacte i adherent que pugem recte (II). Aquest pas ens fa enfrontar amb la realitat. Som ja dins la llarga aresta a la qual hem dirigit les nostres mirades durant tant de temps, aquesta línia màgica que separa els dos mons: el fosc dels nostres temors i el lluminós de les nostres ambicions.

Les dificultats següents fan que anem pel cantó lluminós, que ara és el de Gaube. Pugem per un seguit de plaques tombades i llises (II^+), tenint a la dreta el vèrtex de l'aresta i una fissura-diedre de roca vermella. És una zona exposada on cadascú haurà de buscar a la vista el que sigui més fàcil; potser es pugui remuntar aquest tram també per l'altre costat.

Coronem la cota i aprofitem per observar la part superior. Ja es veu el frontó terminal de la paret a sota el cim: la *dalle formidable* de Brulle i Passet. No sembla espantosa, però les seves

Una panoràmica de l'aresta de Gaube.

En coronar la placa, naveguem per esglaons i terrasses.

dimensions fan que ens sentim veritablement petits, per això intentem no arronsar-nos, per poder gaudir del que ens queda fins a arribar-hi. A la dreta, el circ nord-est sembla esgarrapat per un gat. Ben aviat estarem immersos en una successió d'estrats de colors. La quantitat de neu en aquesta zona, incloses les canals Ledormeur i clot de la Hount, és mínima, com a conseqüència d'un hivern pobre en precipitacions.

Baixem caminant pel vessant i arribem a una zona de roca vermella, descomposta però fàcil de travessar. Després pugem novament recte; tot seguit passem una zona de roques blanques que es remunta de la mateixa forma. És més fàcil del que semblava des de més avall. Coronem una punta i baixem per una bretxa,

més encaixonada. Tal com havíem endevinat, sortir-ne ens resultarà dificultós. Per això i pel vent, que duu el fred de la vall mig adormida, ens quedem gelats mentre traiem el material per assegurar. Muntem una reunió còmoda en un bloc de la mateixa bretxa. Per continuar cal pujar una mica recte i tot seguit fer una gambada a la dreta en adherència (pati). Després seguim recte en un diedre i una zona amb bones preses. Passant el ressalt es pot fer una reunió amb un clau que hi ha i fent un llaç en un bloc (III, 20 m).

DES DEL CIM MIREM AVALL, CAP AL COLL DES D'ON HEM SORTIT FA UNES HORES I A PARTIR DEL QUAL HEM GAUDIT DEL LUXE QUE REPRESENTA RECÓRRER AQUESTA LLARGA LÍNIA

Mentre ho desmuntem tot i guardem el material comentem si aquest seria el mateix mal pas que va fer encordar-se els primers alpinistes o si el passarien a pèl, tenint en compte que la capacitat d'espantar el vertigen d'aquells homes era impressionant. Continuem pel lloc més evident. De seguida es posa molt dret i observem dues plaquetes. Passem cap a la dreta sense posar-hi res. Finalment arribem a una zona una mica més plana amb roca descomposta i un gran bloc amb una plaqueta. Ja som clarament a l'arrencada del tram final.

EL FRONTÓ TERMINAL DE L'ARESTA

Tremolant de fred, consultem les poques notes que tenim per afrontar el darrer tram, preses de la descripció de l'última part de la via de la cara nord clàssica, amb la qual comparteix la sortida del cim. Però aviat ens adonem, com passa gairebé sempre, que o bé no coincideix gaire amb el que estem veient o bé som molt dolents a l'hora d'interpretar les ressenyes.

Fem una reunió en una plaqueta que hi ha al mur mateix, una mica a l'esquerra i amb una baga gran passada per un bloc tombat a la dreta. Just a l'esquerra de la reunió pugem uns petits graons i seguim més o menys recte, buscant el millor a dreta i esquerra, en direcció a una gran fissura horitzontal en una placa desplegada en el centre de la paret, que es veia ja des de baix. Una mica abans hi ha dos claus junts, però que no hi con-

Una línia màgica entre dos mons.

fiem gaire. Fem una reunió en un clau que hi ha a la part dreta de la fissura horitzontal i posem un fissurer en la fissura que puja marcant el caire de la placa (III, 58 m de corda). En total haurem posat tres assegurances.

El pas de sortida del següent llarg és una mica acrobàtic (IV-) per la fissura, però hi ha cantells decents. Continuem pel diedre que forma després, i en coronar la placa naveguem pels esglaons i terrasses, amb tendència una mica a la dreta fins al peu del mur final, que no s'ha de pujar. Reunió en dos claus (III, tret del primer pas, 45 m). Seguim cap a la dreta per una vira curta (10 m) i ja som a la bretxa de sortida. Guardem el material i a l'altre costat de l'esperó pugem per una canal descomposta els escassos 25 m que ens separen del sol.

Des del cim mirem avall, cap al coll des d'on hem sortit fa unes hores i a partir del qual hem gaudit del luxe que representa recórrer aquesta llarga línia, que endemés ens ha unit durant aquest temps a aquells que van imaginar que aquest camí era possible, des dels dubtes que oferia la muntanya i les certeses dels seus cors aventurers, potser també una mica irracionals.

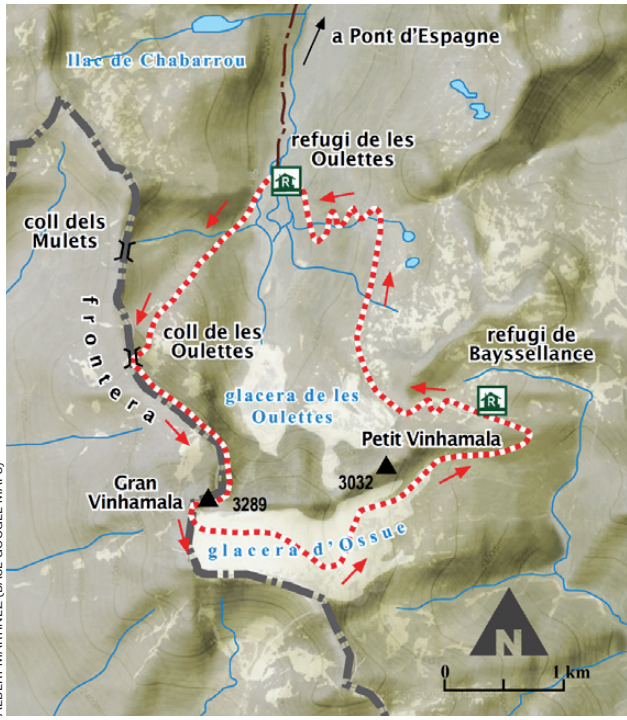

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

DADES TÈCNIQUES

Material: cordes dobles de 60 m, un joc variat de fissurers i friends, bagues de mides diverses, mosquetons, 6 exprés.

Horari aproximat: el primer dia unes 3/4 h des de Pont d'Espagne fins a Oulettes de Gaube. El dia de l'aresta,

- de les Oulettes al coll, 1 h 30 min
- del coll a la primera cota, 1 h
- de la primera cota a la bretxa superior, 1 h
- de la bretxa al peu del frontó, 1 h 30 min
- del peu del frontó al cim, 1 h 45 min
- tornada a les Oulettes, 4 h

Dificultat: no es tracta d'una escalada sostinguda, sinó una bonica ascensió d'alta muntanya per l'esvelta línia que uneix el coll de les Oulettes i el cim. Les dificultats se centren en la continuació a la bretxa de la part alta (1 llarg curt de III i uns 20 m) i la part final (2 llargs aproximats de 60 i 45 m de III, tret del pas de sortida del segon llarg, que pot ser de IV-). Resumint, és una ascensió de dificultat moderada però gran d'esperit.

Bibliografia:

- Martínez Embid, Alberto. *Vignemale: el señor del Pirineo.* Madrid: Ediciones Desnivel, 2004.

Cartografia:

- *Pyrénées 3 Bearn.* Rando éditions. Escala 1:50.000
- *Valle de Tena-Vignemale.* Editorial Pirineo 3. Escala 1:40.000

Una versió d'aquest article es publicà per primera vegada a la revista *Pyrenaica* 253 (2013), l'editor de la qual i els autors de l'article ens han cedit aquest treball per reproduir-lo a la revista *Muntanya* per als nostres lectors, segons l'acord bilateral que tenim amb

PYRENAICA

(Traducció del castellà de F. Alexandri)

EL MONT AIGUILLE,
L'INICI DE L'ALPINISME

Text: **David Mengual i Padrós**

Fotografia: **Jordi Mengual** i **David Mengual**

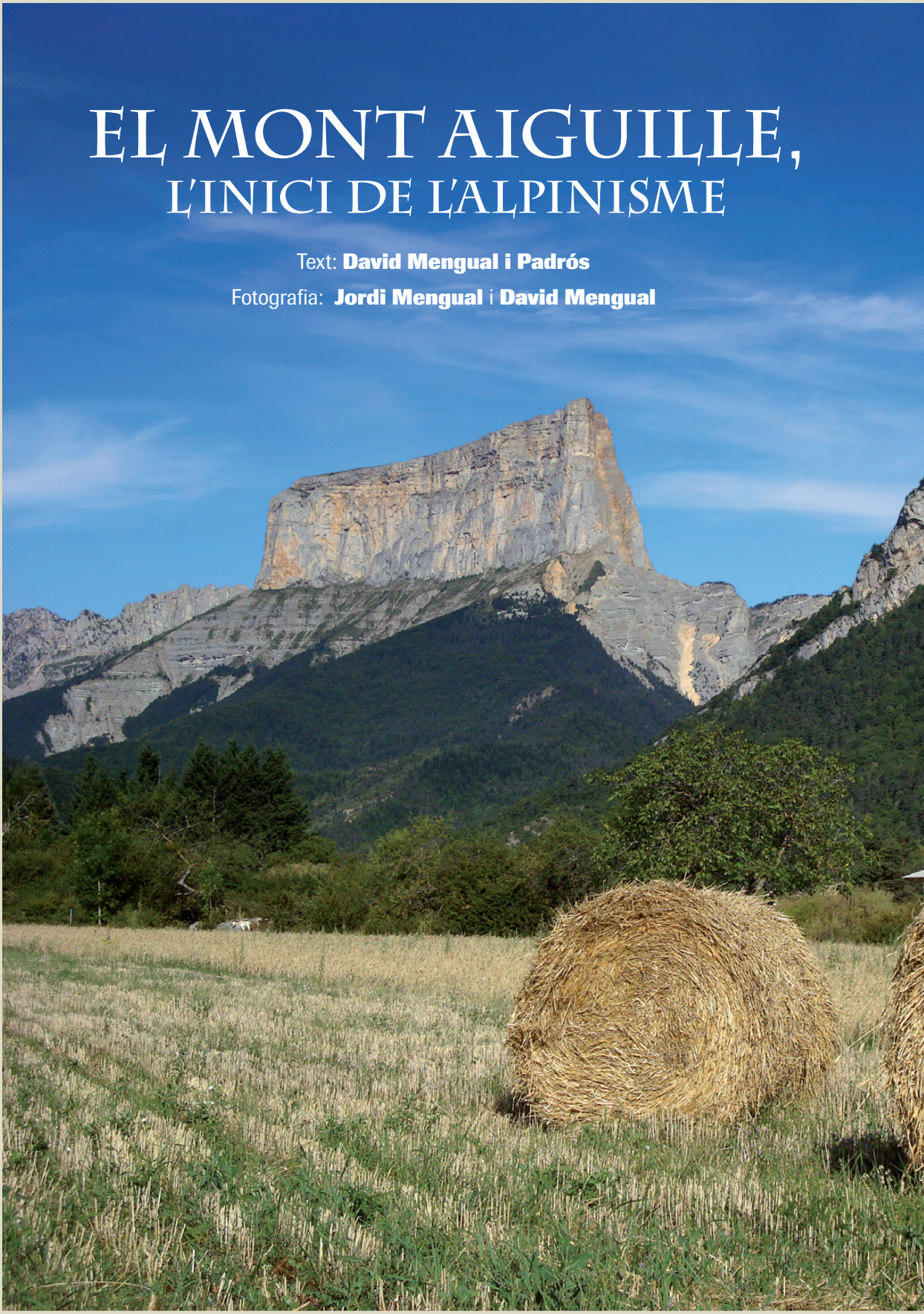

Vista general del mont Aiguille. A sota, retrat de Carles VIII, promotor de la seva primera ascensió el 1492 (obra de l'escola francesa del segle XVI).

El mont Aiguille va ser el primer cim que es va escalar amb intenció d'assolir-lo. Una expedició encarregada pel rei francès Carles VIII el va coronar el 26 de juny de 1492. És una muntanya esvelta situada al sud-est del parc natural del Vercors, al sud de la ciutat de Grenoble.

MUSÉE CONDÉ, CHANTILLY (WIKIMEDIA COMMONS)

El paisatge del parc natural del Vercors.

EL PARC NATURAL DEL VERCORS

El parc natural regional del Vercors està situat a la regió muntanyosa dels Prealps del Delfinat, entre la Dròma i l'Isère, al sud de Grenoble i separada dels Alps pel riu Drac. Es va crear l'any 1970 amb 150.000 ha, 17.000 de les quals constitueixen la reserva natural integral més gran de França.

És un massís molt variat que ofereix des dels 2.341 m del cim del Grand Veymont fins als -1.320 m de profunditat de la Gouffre Berger, un dels avencs més fondos de França i el 24è del món. Habitat per unes 40.000 persones, 1.800 espècies vegetals cobreixen tot el territori, però també un centenar d'espècies d'ocells, isards i marmotes. Un territori que es pot recórrer a través dels 350 km de senders perfectament senyalitzats que connecten els pobles principals.

La zona ha estat escenari de grans gestes muntanyenques

La zona ha estat escenari de grans gestes muntanyenques, com la primera escalada que va donar lloc al naixement de l'alpinisme.

LA BATALLA DE VERCORS

Durant la Segona Guerra Mundial (juny-agost del 1944) fou escenari de la batalla de Vercors, entre membres de la resistència i els exèrcits alemanys que es dirigien al front de Normandia. L'atac de flanc per part del maquis impedí el pas dels alemanys vers llur objectiu. Símbol de la resistència contra el nazisme, som en un indret aïllat, de difícil accés, habitat per una població resistent i amb fortes conviccions llibertàries, que es va oposar amb totes les seves forces a la conquesta, però que quan van ser vençuts ho van ser amb una salvatgia inaudita, que va desencadenar episodis dramàtics d'extermini de pobles sencers totalment arrasats i mai més reconstruïts, com Valchevrière. A tots els pobles hi ha records de la guerra. Visites com la que podem fer a la gruta de la Luire, que fou un hospital clandestí de la resistència; un cop descobert pels nazis, va ser l'escenari de l'assassinat o la deportació a camps d'extermini de la majoria del personal sanitari i dels ferits dels quals tenien cura. Tot plegat ens recorda un passat no tan llunyà que convé no oblidar.

GETTY IMAGES

1

2

3

4

1. Paracaigudistes alemanys al Vercors.
2. Punt de defensa del maquis a Valchevrière.
3. Francois Huet, cap militar del maquis del Vercors.
4. Camió amb l'emblema de la República Lliure del Vercors (proclamada el juny de 1944).

ELS MISTERIS DEL MONT AIGUILLE

L'any 1656 Denys Salvaing de Boissieu, en el llibre *Septem miracula Delphinatus*, conta que les deesses expulsades de l'Olimp s'hi haurien refugiat, quan foren sorpreses nues pel caçador Ibicus. Això va provocar la ira de Júpiter que va convertir el voyeur en una cabra salvatge, i va separar la muntanya sagrada de la resta del Vercors.

A l'edat mitjana es coneixia aquesta muntanya amb el nom llatí de *Supereminet Invius*, que vol dir 's'alça, inaccessible', perquè aquesta muntanya era vista com una roca d'una altura prodigiosa. L'any 1211, Gervasi de Tilbury, nebot del rei Enric II d'Anglaterra, la va descriure com una muntanya inaccessible de la qual brolla una font transparent. Al cim, damunt l'herba verda, de vegades s'hi veuen llençols blancs, estesos per assecar-se, com fan les bugaderes. Les congestes de neu que encara queden a la primavera al cim i la imaginació del narrador originen la llegenda de les bugaderes del mont Aiguille. El planell del cim sempre ha cridat l'atenció, per això ha estat vist com una mena de paradís, un lloc preservat del món profà.

LA PRIMERA ASCENSIÓ AL MONT AIGUILLE

L'any 1490 el rei Carles VIII de França, impressionat pel perfil d'aquesta torre de pedra, en un viatge de Lió a Notre-Dame d'Embrun, en un pelegrinatge per seguir les passes del seu pare, el rei Lluís XI, encarrega a Antoine de

A dalt: Placa commemorativa als 500 anys de la primera ascensió. A baix: Fent l'aproximació cap al Grand Veymont.

Diferents travesses horitzontals ens permeten anar buscant els passos.

Ville, senyor de Dompjulien, especialista en l'assalt de fortaleses, d'arriscar-se a l'ascensió d'aquesta muntanya divina. L'expedició, autentificada per una acta notarial, es va fer a finals del mes de juny de 1492. Yves Lévy, uixer del seu estat, efectua l'acta des de la part baixa «no volent pas exposar-se a pujar pel perill que hi ha de morir i per la impossibilitat d'arribar-hi i per por que no semblés temptar el Senyor...» Antoine de Ville es fa assistir per Sébastien de Carrecte, predicador apostòlic; Reynaud, constructor d'escales del rei; Cathelin Servet, mestre tallador de pedres de l'església de la Santa Creu de Montélimar; Pierre Arnaud, mestre fuster de Montélimar; Guillaume Sauvage, esmaltador; Jean Lobret, habitant de Die; François de Bosco, capellà. L'ascensió la fa amb aquest equip d'especialistes per mitjà d'escales, cordes i ganxos per la via que possiblement avui es coneix com a *via normal*. Un cop arriben al punt més alt de la muntanya, van descobrir «un bonic prat que necessitaria 40 homes per segar-lo, amb flors de diferents colors i perfums i una família d'isards». Antoine de Ville i els seus companys s'hi van estar uns quants dies en aquest prat summital, i van beure i van menjar, i també van fer dir misses i batejaren la muntanya com *Agulla Forta*. Van alçar tres creus i construïren fins una petita casa de pedra seca. Aquest esdeveniment és avui dia considerat com l'acte del naixement de l'alpinisme. No es va repetir l'ascensió fins tres-cents anys després.

Un esdeveniment considerat com l'acte del naixement de l'alpinisme. No es va repetir l'ascensió fins tres-cents anys després

L'APROXIMACIÓ

Si dormiu a Gresse-en-Vercors haureu d'agafar el cotxe i sortir en direcció sud per la carretera D-8A que porta a Saint-Michel-les-Portes per enllaçar amb la N-75. Sortint de Gresse-en-

Superant la darrera xemeneia.

Vercors, la carretera remunta fins al coll d'Allimas, on hi ha un aparcament que ofereix una vista magnífica del cim. La carretera baixa, i en un revolt pronunciat a l'esquerra, veurem senyalitzat a la dreta l'aparcament de Pelas i d'un parc d'aventura. És on aparcarem.

Sortim de l'aparcament per la pista cap al parc d'aventura, passem pel parc i continuem amunt seguint els senyals del coll de Laupet. Quan sortim del bosc som al peu de la paret nord-est del mont Aiguille. El camí remunta la tartera. Ens aproximem a la paret, on haurem de localitzar una placa commemorativa, i una mica més amunt, un clau enorme.

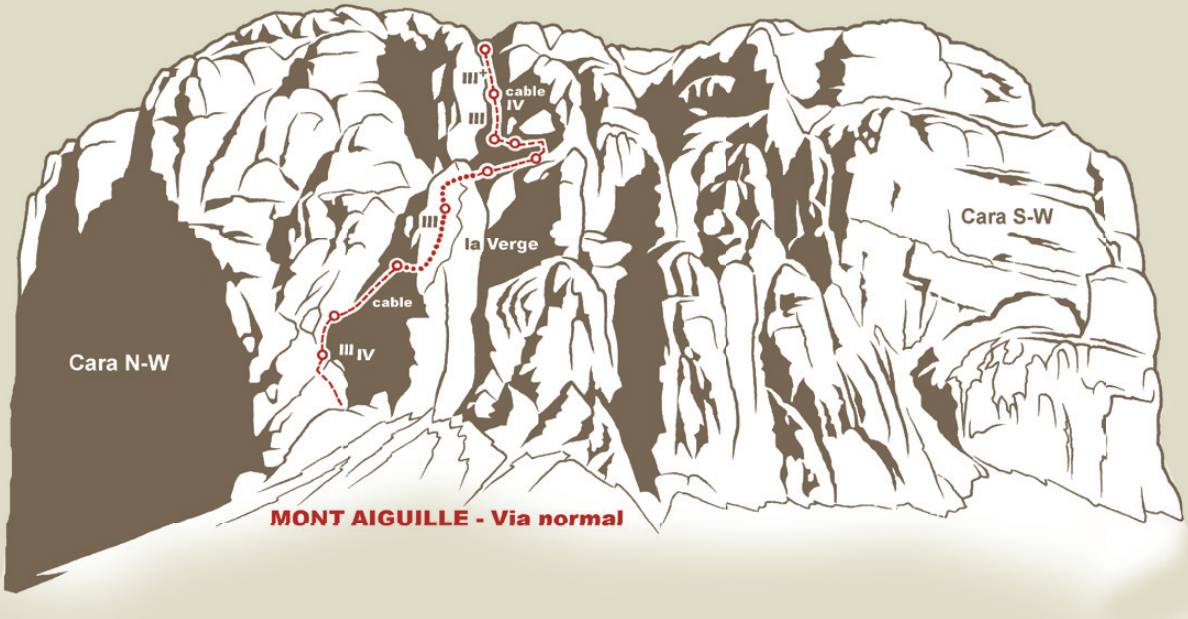

ARMAND BALLART

Buscant el primer ràpel per fer el descens.

L'ESCALADA

Que la primera ascensió fos el 1492 amb la tècnica de l'època, ni per un moment ens ha de fer baixar la guàrdia. No podem pensar que no hi ha dificultat. A mesura que avancem per la via valorem l'extraordinari coratge i valentia dels primers conqueridors. Són 400 m de recorregut i 220 m de desnivell de III/IV de dificultat per una roca calcària molt interessant.

Des del coll de Laupet avancem per la tartera fins a la placa commemorativa de la primera ascensió. A un centenar de metres de la placa a l'esquerra hi ha el primer gendarme que haurem de superar. Ataquem per una vira. Hi ha una antiga anella. Superem 15 m de III fins a un pitó per agafar una xemeneia fins a la primera reunió. Travessem horitzontalment cap a l'esquerra 10 m per encarar una xemeneia equipada amb espits que ens portarà a la segona reunió. Travessem a la dreta fins a buscar una xemeneia que ascendim (III) fins a la tercera reunió equipada amb una anella gran. Passem una vira aèria per anar a buscar un cable que ens permetrà arribar fins a la quarta reunió. Un nou cable ens permet avançar per una mena de via ferrada uns 80 m fins a la cinquena reunió, entre la paret i l'agulla de la Vierge. Ara toca baixar per una xemeneia que patina fins que trobem una altra anella gran, que és la sisena reunió. Canviem de vessant i seguim ascendint pel corredor (espit) (III^+). En un moment determinat fa un desplom, però hi ha bona presa i, sense més dificultat, arribem on instal·larem la setena reunió, perquè no hi ha equipament. Seguim per la xemeneia fins a la vuitena reunió. Progressem a la dreta (III), i arribem a la novena ajudats per un cable. Ara flanquegem cap a l'esquerra, passem el pas des Meules a quatre grapes i, per una vira a manera de camí, arribem a la nostra desena reunió. Quatre reunions més a la darrera xemeneia ens permetran arribar a un pas desplomat, just abans de la sortida, on hi ha un espit que dóna seguretat. Hi ha reunions que es poden saltar i trams de grimpada fàcil que es poden fer molt de pressa, però en qualsevol cas és una via molt assegurada, tot i que també molt aèria.

A mesura que avancem per la via, valorem l'extraordinari coratge i valentia dels primers conqueridors

El cim (2.086 m) és una gran planura; el vèrtex està a la nostra esquerra. L'any 1957 hi va aterrar una avioneta i sembla que fins i tot va fer diversos viatges amb turistes.

La vista sobre el Grand Veymont i la serralada que s'allargassa vers el nord fins al roc Cornafion és sublim.

EL DESCENS

Es pot baixar per la via normal. Hi ha les anelles per fer els ràpels. No hi ha cap problema, però és una via molt concorreguda i és recomana una altra baixada per no molestar els que pugen.

Retornem fins on hem sortit a la pujada i seguim avançant per la plana cap al sud fins que, a mà dreta, a la sortida d'una canal, torbem una placa de bronze rodona i petita en record dels 500 anys de la primera ascensió. Baixem un primer ressalt, on hi ha un forat d'un antic espit que ajudaria a superar un primer pas complicat. Seguim baixant per la xemeneia caminant i desgrimpant amb compte perquè la roca patina i hi ha molta pedra solta. Arribem a un senderet que progressa cap a la dreta. Grimpem i desgrimpem i perdem alçada fins que a la dreta trobem un pi molt gran i la reunió del primer ràpel. Hi ha una bona instal·lació. El primer ràpel és d'uns 40 m. Des del final, superem 4 m a la dreta, avancem i trobem el segon ràpel, d'uns 45 m, dels quals els darrers 30 m són volats i encaixats entre dues parets. Impressionant. Ens deixa al fons d'una escletxa. Des d'aquí podem fer un tercer ràpel de 8 m o desgrimpar per un túnel de roca i ja som a la sortida de la bretxa i a la tartera de l'inici.

L'ANY 1957 HI VA ATERRAR UNA AVIONETA

ASCENSIÓ AL GRAND VEYMONT

Si aneu a Gresse, no podeu deixar de pujar el cim del Grand Veymont (2.341 m), el més alt del parc i una talaia indiscutible de la zona. L'itinerari comença a l'aparcament del refugi del Grand Veymont (1.220 m), al final de la carretera i al peu d'uns remuntadors. El sender està perfectament senyalitzat. Primer remunta fins al pas de Ville (1.925 m), i des d'aquest pas a l'esquerra, remunta fins al cim (2.341 m). Una pujada de 1.060 m de desnivell que es fa en 2 h 50 min i que es baixen en 2 h 10 min.

Si mireu al nord seguint la línia de la serralada que s'estén fins al roc Cornafion, pareu atenció a la plana emboscada del vessant oest. És la immensa reserva natural del Vercors. Són 17.000 ha protegides i d'una bellesa singular. Des del pas de Ville, per on hem assolit el cim, hi ha un sender que és el GR 91, i al seu torn una variant del GTV (Grand Tour du Vercors), que travessa la reserva i arriba a Corrençon-en Vercors en poc més de 10 h des de Gresse. La tornada la podeu fer seguint el GTV que travessa la carena pel coll Vert, que és un sender miranda espectacular; en poc més de deu hores us deixarà al pas de Ville, per tornar a Gresse. És una volta magnífica, que en un parell de dies de bona marxa permet apreciar la grandiositat del massís. Quan supereu el coll Vert, recordeu que en aquestes crestes de Gerbier, l'any 1965 l'alpinista Lionel Terray, conqueridor del primer vuit mil, va perdre la vida en un accident d'escalada.

DADES TÈCNIQUES

Material
- 2 cordes de 50 m
- Cintes llargues amb mosquetons
- Joc de tascons
- Algun friend
- Casc

Horaris
- Aproximació: 1 h 50 min, des de l'aparcament de Pelas al coll de Laupet.
- Escalada: de 2 h a 3 h.
- Descens: 2 h.
- Baixada fins al cotxe: 1 h 35 min.

Desnivells
- +930 m / -930 m.

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

El Gran Veymont (2.341 m).

MÉS INFORMACIÓ

Allotjament
- **Alberg La Chicholière**

Alberg situat al poble de Gresse-en-Vercors, al costat de l'església. Instal·lació acollidora que es caracteritza per una bona cuina, que serveix especialitats com fondues, raclettes, tartiflettes i pierrades. +33 0 476 343 370
chicholiere38@orange.fr
www.auberge-gressenevercors.com
www.chambresdhotes-gresseenvercors.com

- **Càmping La Rivoire**

Gresse-en-Vercors
+33 0 476 343 027
És a la part baixa de la zona d'aparcaments.

- **Alberg des Deux Moucherolles**

Corrençon-en-Vercors
www.auberge-vercors-moucherolles.com

Internet
- *www.parc-du-vercors.fr*
- *www.montaiguille.free.fr*
- *www.montaiguille.com*

Bibliografia

- Margueritat, Thierry. *Mont Aiguille*. Voie normale. Autoedició, 2003.
- *Les Grandes Traversées du Vercors*. Rhône Alpes: Glénat, 2012.
- *Vercors. Parc naturel regional*. Carte Grand Air, 10. Libris. Grenoble, Glénat, 2009. Escala 1:60.000.

EN BTT PEL PARK AN ARVORIG Bretanya

Text i fotografia: **David Guiu Oliver** i **Olga Rovira Pijuan**

Els 5 itineraris en BTT que us presentem a continuació s'integren dins el Parc an Arvorig (o d'Armorique). Es tracta de l'únic parc natural de la Bretanya (al nord-oest de l'Estat francès), que abraça una extensió de 150.000 ha, ubicat íntegrament al departament de Finisterre, i amb una delimitació que comprèn des de la costa fins a l'interior de la península.

Pedalejant per la ruta 3, a l'arribada de Menez-Mikel.

Aquest parc fou catalogat l'any 1969. Periòdicament actualitzen el seu projecte de territori a fi d'actuar, preservar i promocionar el seu patrimoni natural i historicocultural, molt extens i d'un gran valor. Aquest treball, que sens dubte té una vinculació directa en l'àmbit turístic, també ha hagut de buscar un punt d'equilibri amb altres sectors econòmics del territori, com són les activitats agrícoles, ramaderes i pesqueres. Trobar un terme mig de convivència entre totes les parts, quan les necessitats i interessos són diversos, no ha de ser una tasca fàcil. I encara menys quan aquest patrimoni natural és tan fràgil.

Si un turista fa una incursió a la regió ben aviat s'adonarà d'aquesta fragilitat del medi, però, alhora, de les actuacions que s'hi estan duent a terme, tant de recuperació com de promoció del territori. Per exemple, les senyalitzacions de prohibició i accessos limitats en alguns espais, com és el cas de la zona costera on la vegetació s'ha vist molt malmesa i on, actualment, trobareu l'accés acotat als senders senyalitzats en el cas de senderistes, i totalment prohibit en el cas de les BTT. Una àmplia xarxa de centres d'informació i de serveis per a tot tipus de clientela, i evidentment una gran difusió dels productes de la terra. En definitiva, de la identitat bretona.

La nostra proposta se centra en les rutes que ens han semblat més interessants dels diferents centres BTT del parc, repartits per tot el territori.

Cal dir que, en general, són recorreguts amb desnivells poc significatius a causa de l'escassa alçada dels turons. Malgrat aquestes discretes altures, el parc té els elements propis de l'Atlàntic, on el verd és protagonista, i això fa que pedalar-hi resulti més que agraït.

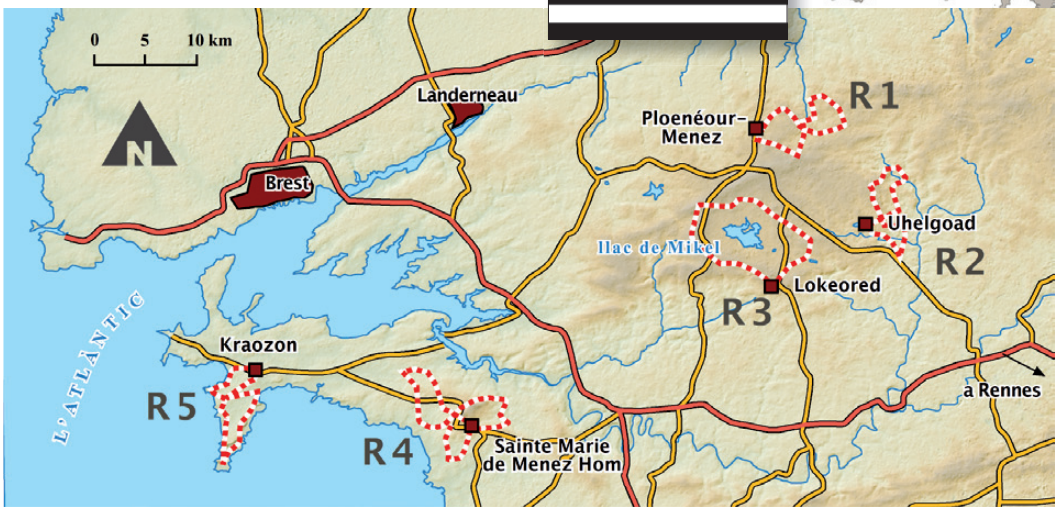

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ASTER)

R1: RUTES 5 I 6 MONTS D'ARRÉE
Distància: 33,6 km
Desnivell: 650 m
Dificultat: mitjana-baixa
Lloc de sortida: Ploneeour-Menez

Itinerari que combina en forma de vuit els circuits 5 (Saint Bernabé) i 6 (Ar Releg) del centre BTT Montroulez (Morlaix), Monts d'Arrée, que iniciarem al poble de Plouneour-Menez (però atenció: cap de les dues rutes comença en aquest poble). Probablement és una de les millors rutes que us presentem en aquesta selecció ja que hi ha de tot: molts quilòmetres de corriols, panoràmiques dels cims més alts de la zona, boscos frondosos i l'arquitectura pròpia de l'entorn.

Situat a la cruïlla dels semàfors del poble de Plouneour-Menez anem a la dreta per la carretera D111 en direcció Le Cloitre i abadia de Releg (Le Relec), encara sense marques del centre BTT. Quan portem 700 m trobem les primeres indicacions de l'itinerari número 6 del centre BTT que prendrem a la dreta i que coincideix amb el sender de muntanya. Els dos primers quilòmetres són per pistes còmodes i asfalt, però ben aviat trobem els primers corriols. Cal destacar el que ens duu fins a Releg. Un cop en aquest poble hem d'anar fins al pàrquing de l'abadia, on la ruta 6 comparteix uns quilòmetres del trajecte amb les rutes 5 i 7.

Al PK 7,2 iniciem un tram que posteriorment repetirem a la tornada per lligar el vuit (és aproximadament 1,5 km amb un corriol final). Al PK 8,8 abandonem les marques de la ruta 6 (que reprendrem a la tornada) i seguim les senyalitzacions dels circuits 5 i 7. Al PK 12,9, finalitzat un sender, arribem a una pista que prenem a l'esquerra. Una mica més enda-

PROBABLEMENT ÉS UNA DE LES MILLORS RUTES QUE US PRESENTEM EN AQUESTA SELECCIÓ

Corriols i boscos frondosos formen el paisatge típic de la primera ruta.

En els nuclis habitats, les flors de colors vius aporten un to de bellesa i harmonia molt propi d'aquest paisatge.

vant, a l'alçada de la Croix Courte els circuits 5 i 7 segueixen direccions diferents; nosaltres anem a l'esquerra seguint les marques del 5 per fer un agradable corriol. A Créac'h Ménory, uns quilòmetres més endavant, les rutes 5 i 7 tornen a coincidir.

Al PK 20,1 anem a l'esquerra seguint les marques de 5, 6 i 7 per repetir el quilòmetre i mig citat anteriorment i per enllaçar amb la segona meitat de la ruta 6, que és la que seguirem fins al final. Per tant, passat aquest quilòmetre i mig que es repeteix, anirem a la dreta seguint les indicacions del circuit 6. Iniciem la part més atractiva de la ruta, tant pels corriols com per les panoràmiques.

Bona part del final de la ruta coincideix amb el GR, del qual ens en separarem quan som a tocar de Plouneour-Menez per continuar a la dreta per corriol i en pujada. Quan som a l'asfalt tombem a l'esquerra (en aquest indret la marca del centre BTT va a la dreta, però no n'hem de fer cas); aproximadament en un quilòmetre retornem al punt d'inici del recorregut.

R2: RUTA 5 I 2 UHELGOAD

Distància: 45,8 km
Desnivell: 1.000 m
Dificultat tècnica: mitjana
Lloc de sortida: Uhelgoad (Huelgoat)

Per aquest itinerari combinarem, per aquest ordre, les rutes 5 i 2 del centre BTT de Uhelgoad (Monts d'Arrée). Tots dos circuits tenen molts quilòmetres de corriols i de boscos i resulta una ruta divertida i atractiva, especialment la nº 2; amb tot, la majoria de corriols es fan de pujada per la qual cosa no és desencertat plantejar-se de fer-les a l'inrevés del sentit marcat pel centre, tot i que això suposi un extra d'orientació.

Sortim de la caseta del llac del poble de Uhelgoad i seguim les indicacions del circuit nº 5, en pujada, per anar a enllaçar amb la D14, que prendrem en direcció Montruolez (Morlaix). A la part alta del poble girem a l'esquerra en direcció Kervoal. Poc després deixem l'asfalt tombant a l'esquerra per entrar en un circuit de bicicròs i superar-lo per l'esquerra, en direcció a un pàrquing. A partir d'aquí tenim un tram d'asfalt que s'acaba quan entrem als boscos i corriols de les velles mines. Els corriols finalitzen momentàniament quan

creuem un riu per anar a la dreta. Els següents senders són bàsicament en pujada, amb algun tram força exigent. A la zona de Lokmaria hi predomina l'asfalt. Cal estar molt atents a la part de la D764, ja que pot ser perillosa pel trànsit. Quan hem deixat aquesta carretera, tombant a l'esquerra, també tenim un gir a l'esquerra en mig d'una baixada forta on és fàcil de no veure'l. A la via verda s'hi accedeix per un divertit corriol, i també se surt per un corriol, però en aquest cas, en pujada forta i amb fang pot ser complicat.

Al PK 22,7 confluïxen les dues rutes. Nosaltres anem a la dreta seguint el circuit nº 2 (zona del Park ar Meen). Més endavant, les marques del circuit 2 coincideixen durant pocs quilòmetres amb les de la ruta 3.

Al PK 29,7 tombem a la dreta per corriol boscós (si creuem un barranc és que no anem bé) que ens retornarà a la carretera. Tornem a retrobar-nos amb la via verda a la Gare de Skrigneg (Scrignac) i en aquest cas també l'abandonarem, passat un molí, per un corriol en pujada d'alta dificultat.

TOTS DOS CIRCUITS TENEN MOLTS QUILÒMETRES DE CORRIOLS I DE BOSCOS I RESULTA UNA RUTA DIVERTIDA I ATRACTIVA

Al PK 36,2 ens separem del circuit 8 (Botvarec) de *pietons*. Cap al final el circuit coincideix amb el número 7 de *pietons*. A partir del PK 41,5 desfem una mica de camí i aviat retornarem a Uhelgoad per un corriol ascendent,

Ruta 2: un tros de la via verda de Roscoff Concarneua.

tot i que el darrer quilòmetre es fa per asfalt. Retornats al poble tenim l'opció de fer la volta al llac si encara tenim ganes de fer algun quilòmetre més.

Una altra possibilitat per allargar una mica més la ruta és seguir les marques de la ruta 1 del centre. Són uns 150 m de desnivell i 12 km de distància poc interessants fins a Goashalec, però a partir d'aquest poble transita coincidint amb el GR per corriols força atractius. Les marques d'aquest circuit són les pròpies del centre i uns indicadors de fusta de circuit nº 4 de Goashalec.

Camins d'ambient atlàntic, solitaris i atractius.

R3: CIMS MENEZ-MIKEL, MENEZ-KADOR AMB VOLTA AL LAC DE MIKEL

Distància: 35,8 km
Desnivell: 550 m
Dificultat: mitjana, molt puntualment alta
Lloc de sortida: Lokeored (Loqueffret)

Ruta espectacular que volta el llac de Mikel i que ens permetrà assolir els cims bretons més alts: el Menez-Mikel i el Menez-Kador (cota màxima amb 384 m). Els deu primers quilòmetres els rodem per sender seguint el GR 380. L'ascens als dos cims es fa per corriols que sense ser difícils sí que són exigents. Tots dos descensos també es fan per senders divertits, especialment el del Menez-Kador. Posteriorment gaudirem de boscos frondosos seguint trams dels circuits Roc'h an Teuz i Roc'h ar Bic, circulant principalment per corriols. La part final del recorregut transcorre per GR fins a enllaçar amb el punt d'inici de la ruta. Per seguir aquesta ruta ens caldrà el mapa *Randonnées Monts d'Arrée*, que es pot aconseguir a l'oficina de turisme de Uhelgoad (Huelgoat).

En la ruta 3 assolim el cim de Menez-Mikel, des d'on albirem el llac Mikel a la plana.

A la carretera, davant de l'Ajuntament Lokeored, hem d'anar pel carrer (no per la carretera) que puja. Aviat trobem una bifurcació i anem a la dreta (a l'esquerra aniríem a la Chapelle de la Croix); 400 m després s'acaba l'asfalt. Quan portem 1 km som davant de la carretera i de la Gare, i nosaltres tombem a l'esquerra per seguir el GR 380-37 en direcció Menez-Mikel; avançarem per GR durant uns quants quilòmetres, a vegades per pista i a vegades per corriol.

Al PK 7,4 el GR tomba a l'esquerra en pujada (és important no baixar cap al llac perquè aviat està prohibida la circulació en BTT). Al PK 9,6 som a la carretera i la creuem, amb precaució, per agafar el camí de davant. Tot just entrar-hi, prenem el corriol pedregós de la dreta en pujada (200 m més endavant tenim una pujada més fàcil que conflueix, girant a la dreta, amb el corriol). Després arribem a un altre sender, més ample, que seguirem a la dreta en pujada. Quan enllacem a l'asfalt, el prenem a l'esquerra, encara en ascens. Quan arribem al pàrquing girem a la dreta per fer la darrera part d'ascens i arribar al Menez-Mikel. Des del cim desfem fins a l'aparcament i prenem un corriol pedregós que hi ha al fons i que baixa al costat d'un filat. Acabat aquest sender prenem una pista a la dreta. Al PK 12,2 som a l'asfalt i tombem a la dreta per agafar poc després el camí de l'esquerra on, només entrar-hi, trobem una bifurcació que hem de seguir a la dreta (passem pel costat dret de l'antena). Ara hem de seguir el corriol més evident, gairebé tot pedalable, fins al Menez-Kador. Un cop al cim baixem, mantenint la mateixa tendència, per un terreny pedregós. Arribem a la carretera D785 i continuem a la dreta. Un centenar de metres després,

RUTA ESPECTACULAR QUE VOLTA EL LLAC DE MIKEL I QUE ENS PERMETRÀ ASSOLIR ELS CIMS BRETONS MÉS ALTS

tot just passat un bar, tombem a l'esquerra, creuem la D785 i enllacem amb la carretera D42 en direcció Boneur (Botmeur). Només entrar-hi, quan som entre les cases, hem d'anar a la dreta per un corriol boscós (PR) en baixada. Al PK 16,8 arribem a l'asfalt i tombem a l'esquerra (ara tenim 5 km d'asfalt). Al PK 17,8 som a Balanec-Ber i a la sortida tombem a l'esquerra carretera amunt (a la dreta aniríem a Kernevez) i pocs metres després, a l'estop, tombem a la dreta. Al PK 18,3 superem Boneur i seguim per la D42.

Al PK 21,7 trobem les indicacions del circuit Roc'h an Teuz, que seguirem, ara per asfalt, durant una bona estona. Al PK 22,3 deixem l'asfalt i prenem un corriol a la dreta seguint les indicacions de Roc'h an Teuz. 500 m després arribem a una pista i la prenem a la dreta, seguint les marques grogues del circuit.

Al PK 23,8 creuem l'asfalt i continuem pel camí del davant. Ara seguirem el circuit Roc'h ar Bic (durant 700 m encara coincideix amb el Roc'h an Teuz) fins a arribar a la confluència amb el GR. Al PK 25,4 creuem la carretera, amb precaució, i avancem recte pel mateix circuit. Al PK 26,8 arribem a un camí i anem a l'esquerra, per la marca groga. Al PK 28 ignorem la pista a la dreta i avancem recte. Al PK 28,3 arribem a un camí i tombem a la dreta per seguir el GR 380-37 en direcció Lokeored (Loqueffret). Durant sis quilòmetres seguirem aquestes marques de GR. Tan sols cal advertir que al PK 30,45 el GR passa per una part de terreny privat i cal baixar de la BTT per superar el tram (fins al fons del barranc), caminant uns 200 m (indica: "pedrestre uniquement" tot i que al mapa oficial no indica cap restricció).

Al PK 34,6 som a la carretera i la prenem a l'esquerra. Pocs metres després som a la Gare i nosaltres seguim recte (el GR segueix a la dreta però ara ja no en fem cas) per camí paral·lel a la carretera, ja per terreny conegut. Ara només ens queda desfer camí en baixada fins al poble.

R4: RUTA LOST AR RUN (5) I BOIS DE C'HLEGER (4)

Distància: 35 km
Desnivell: 800 m
Dificultat: baixa, puntualment mitjana-alta a la part del Menez-Hom
Lloc de sortida: Sainte Marie de Menez-Hom

Aquest itinerari combina els circuits 4 i 5 del centre BTT Pays du Menez Hom Atlantique (*Collection 1 – Porzay / Menez-Hom*). Iniciem trajecte des del poble Sainte Marie du Menez-Hom, on seguim les indicacions del circuit 5 (Lost ar Run) fins al poble de Coeterel. Aquí enllacem amb la ruta nº 4 (Bois de C'hleger), que farem íntegrament i que ens retornarà a Coeterel, on recuperarem les senyalitzacions del circuit nº 5. Globalment aquesta volta és molt fàcil excepte un tram de sender als bos-

Ruta 4: comencem a fer el descens del cim per un camí força pedregós.

cos, superat el nucli d'Argol i tot el tram de pujada i baixada del Menez-Hom, sens dubte la part més divertida i amb millors vistes.

Sortim des del pàrquing (plafó del centre BTT) del petit poble de Sainte Marie du Menez-Hom on iniciem la ruta 5, circuit de Lost ar Run, per la D47 en direcció Quimper. La primera part de recorregut transcorre per camins en bon estat. A Menez-Yan seguim recte per asfalt i poc després (PK 3,4) els itineraris 1 i 5 se separen i nosaltres seguim les senyalitzacions de la 5. Quan som a Coaterel abandonem la ruta 5 i enllacem amb el circuit 4 de Bois de C'Hleger. Sortim del poble en baixada per asfalt i aviat tombem a la dreta en direcció Manoir-Guerveur. Quan arribem a la carretera D887 la prenem a l'esquerra i de seguida anem a la dreta en pujada. A Goarem en Abad (PK 13,5) deixem l'asfalt i anem a la dreta en baixada seguint les marques grogues del PR, fins a arribar a Argol, des d'on sortim per la D163, en direcció Kraozon i encara seguint les marques del PR. A més, coincidim amb marques de la ruta 16 del Centre VTT Presqu'il de Kraozon. Al PK 18 trobem els primers trams de corriols, primer en pujada i després en baixada. Al PK 21 deixem el camí més evident tombant a l'esquerra en baixada entre camps. Quan arribem a Penhoat les rutes 16 i 4 se separen i nosaltres seguim a l'esquerra pel circuit nº 4. Després de 400 m arribem a l'asfalt i girem a la dreta, i tan aviat com puguem, baixem a l'esquerra per asfalt. Quan som a la D63 anem a la

EL TRAM DE PUJADA I BAIXADA DEL MENEZ-HOM ÉS SENS DUBTE LA PART MÉS DIVERTIDA I AMB MILLORS VISTES

La ruta 5 passa per corriols fàcils i de gran bellesa, com els penya-segats de l'Atlàntic.

dreta en baixada, en direcció Saint Jean. Ara seguirem un estona per la carretera, fins a Lescarveau. Després prendrem la cruïlla a la dreta, en direcció Trohom, seguint les marques del GR. Tanquem el bucle de la ruta 4 a Coaterel. Aquí enllaçarem novament amb la ruta 5, que puja al cim de Menez-Hom. Som a la part més exigent i divertida de tot el recorregut. La segona fase d'aquesta ruta destaca pels senders que haurem de seguir, tant de pujada al cim com per al seu descens, on caldrà tenir un cert domini tècnic a causa del terreny descompost, però sense renunciar al gaudi.

Altres possibilitats de la zona: hi ha dues perles que, fetes individualment o en combinacions amb el 5, o entre si, no defraudaran ningú: són les rutes 6 (Panoràmique) i 7 (Dineol –Dineault). En el cas de buscar un concentrat dels millors corriols de la zona, us aconsellem que pugeu al cim del Menez-Hom des de Sainte Marie du Menez-Hom per l'asfalt (1 km per la D887 i 2 més per la D83) i posteriorment baixeu pel GR, inicialment força paral·lel a la carretera, i posteriorment en direcció nord fins a enllaçar amb la ruta 6, que heu de prendre a la dreta i passar pel vessant nord del cim, amb tendència est. Quan enllaceu amb la ruta 7 feu-la a l'inrevés fins a Kerdréolet, on hem de fer, també a l'inrevés, la ruta 6 fins a Sainte Marie du Menez-Hom.

R5: RUTA 13 I 14 KRAOZON

Distància: 41 km
Desnivell: 500 m
Dificultat: mitjana
Lloc de sortida: Oficina de Turisme de Kraozon

Ruta que combina en forma de vuit els itineraris circulars 13 (circuit de la Dinan) i 14 (circuit de Rostudel) del centre VTT Presqu'île Kraozon-Porzay-Kastillin (Chateaulin) on el 50% del recorregut passa per corriols fàcils per pedalar. A més, cal destacar les panoràmiques que ofereixen dels penya-segats de l'Atlàntic, especialment a la punta de la Chèvre.

Cal posar molta atenció a les diferents cruïlles i, en general, a tot el recorregut, ja que la senyalització és força discreta en alguns punts. Per fer la ruta, a banda de les indicacions que trobareu al llarg del recorregut, us serà molt

útil les fitxes que es poden adquirir per 4 € a l'oficina de turisme de Kraozon. Sortim des de l'oficina fent cas de les indicacions del centre BTT. En primer lloc seguim les marques de la ruta nº13. A la primera rotonda anirem en direcció a Camaret i poc després prendrem la D308; just a la sortida del poble tombarem a l'esquerra per un camí emboscat. Ben aviat trobarem els autèntics protagonistes de la ruta: els corriols, per on transitarem fins a arribar a la punta de la Chèvre. Cal destacar que la primera part del circuit 13, que arriba al poble de Lastmarc'h, circula bàsicament per bosc i sender. Un cop en aquest poble (PK 8), abandonem temporalment els senyals de la ruta 13 (que reprendrem al final del recorregut per tancar el bucle) i enllacem amb la ruta 14 (circuit de Rostudel). A partir d'aquest punt tenim una primera part, fins al cap de la Chèvre que circula molt a prop de la costa, encara amb predomini dels corriols. En aquest tram hem d'anar fent cas de les indicacions homologades del centre BTT i d'unes altres de pintura groga molt més discretes (Al PK 15,3 no fem cas del senyal a l'esquerra que indica *Territoire Sonore* i continuem recte). Seguirem la pista principal fins a arribar a la punta de la Chèvre, on després d'una breu però forta pujada arribarem a un mirador espectacular i molt inhòspit.

Des d'aquest punt enfilem el segon tram del circuit 14, bàsicament per pistes en bon estat fins a arribar a Morgad (val la pena que abans d'aquest poble us apropeu al far de Kador). Un cop a Morgad anirem en direcció a l'oficina de turisme i després sortirem del poble seguint unes marques grogues de PR (no hem de fer cas de les indicacions de punta de la Chèvre). Al PK 31,2 tornem a ser a Lastmarc'h i ara, a la confluència d'indicador de les rutes 13 i 14, seguim a la dreta pel circuit 13 per retornar a Kraozon. Quan hem sortit de Lastmarc'h arribarem a la part superior de la costa on hem de prendre sempre a la dreta les bifurcacions que trobem. Un cop creuada la carretera de Tromel seguirem per una zona de torberes; 100 m abans d'arribar a la D308 prendrem un corriol que baixa a l'esquerra. Després ens podrem apropar, ara pujant, ara baixant, a la punta Dinan, que té molt bones vistes, i retornarem al punt anterior. A continuació hem de seguir a la dreta cap a Kerguillé. Quan som a la carretera davant de Karnevano la prenem a l'esquerra en baixada. Passat el càmping i uns bungalous (*mobile home*) tombarem a l'esquerra.

L'Atlàntic, omnipresent durant tota aquesta ruta.

Al PK 40, un cop superades unes cases, la marca del centre BTT ens fa entrar en un camí a la dreta, i tot seguit trobem una bifurcació, que cal seguir a l'esquerra. Ja només ens queda mantenir la direcció fins a Kraozon.

MÉS INFORMACIÓ

- *www.bretagne.com*
- *www.pnr-armorique.fr*
- *www.menez-hom.com*
- *www.lesmontsdarree.fr*

Les oficines de turisme de cada localitat us ofereixen una àmplia informació actualitzada, ja sigui d'allotjaments, restaurants, visites i activitats recomanades, així com la cartografia de la zona i la previsió meteorològica.

GETTY IMAGES

L'encimbellat Tsemo Gompa, a la muntanya de Namgyal, per damunt de Leh, dedicat al buda Maitreia, va ser fundat el 1430 pel rei Tashi Namgyal.

Ladakh el petit Tibet

Tresc del Gongmaru La i la vall del riu Markha

Text: **Ferran Alexandri**

Un esclat de muntanyes inesgotable. Una fugida cap a la bellesa i el silenci. Un viatge cap a l'esfereïdora manifestació de la natura, per conèixer una mica més la part sòlida del món.

El Ladakh és la terra dels passos elevats, també anomenada el Petit Tibet *per la semblança geogràfica i cultural amb aquest país, habitada per una població d'arrels indoàries i tibetanes, un dels llocs més especials del món, immers en un mar de muntanyes per caminar, algunes encara verges.*

El Ladakh és una regió de l'estat indi del Caixmir, dividida entre l'Índia, el Pakistan i la Xina. Som en un territori muntanyós, travessat pel curs superior de l'Indus, envoltat per les serralades de l'Indus i del Zangskar al sud, i el Karakoram al nord, en el ple de l'Himàlaia indi. És també l'altiplà més elevat del Caixmir, superior als tres mil metres, però els cims del qual s'enlairen gairebé fins als set mil.

La vall de l'Indus, riu que neix al Tibet, és verda i fèrtil, cosa que contrasta amb la resta del territori, que és desèrtic, aspre i pedregós. Per això totes les poblacions importants (Leh, Spituk, Choglamsar, Shey, Thiksé o Karu) s'apleguen a la rodalia del riu. El clima és dur: pot passar dels 30°C a l'estiu fins als -20°C a l'hivern.

La majoria de la població de Ladakh és budista, amb convivència amb un conjunt important de musulmans, i amb un idioma propi: el ladakhès (semblant al tibetà). Hom suposa que els primers habitants de les valls inferiors foren indis; però vers els anys 500 o 600 s'hi va instal·lar una població d'origen tibetà. L'any 900 un descendent dels sobirans tibetans fundà el regne de Ngari, fins que el 930 Pelgigon esdevé el primer rei de Ladakh, moment en què es comencen a fundar els primers nuclis habitats i monestirs i el budisme es va estenent.

LEH, LA CAPITAL

La capital del Ladakh és Leh, la ciutat més gran i important. L'aterratge a l'aeroport militar és força impressionant. Volem per damunt d'altes muntanyes (algunes nevades) i valls amplíssimes, en un cel molt blau i amb núvols de cotó fluix, el meravellós cel del Ladakh, tan viu, tan net. Leh és a 3.500 m d'altitud. Penso en una ciutat ubicada misteriosament encara per damunt de l'Aneto.

Una vall exuberant en un indret àrid i nu, on actualment es barreja la indústria del turisme de muntanya (només de juny a octubre; el govern indi va obrir el Ladakh als turistes l'any 1974) amb un enclavament militar estratègic. Fan peça els hangars on oculten els caces. La regió és complicada políticament, però els seus pobladors semblen oblidar tot conflicte i fan la viu-viu pacíficament. La construcció més representativa és el palau de Leh, situat a la part més alta de la ciutat, construït cap al 1600 per ordre del rei Sengge Namgyal.

Leh és senzilla, disseminada, mítica, entranyablement autèntica. Alguns carrers encara són de terra. El centre de la vila està monopolitzat pel mercat i els encants: hi ha més boti-

FERRAN ALEXANDRI

Figura que representa Padmasambhava, al monestir de Hemis.

FERRAN ALEXANDRI

El monestir de Thiksé, enlairat en un turó, a prop de l'Indus, és el més famós del Ladakh, perquè la seva disposició recorda el Potala de Lhasa.

gues que a Andorra, tant per a turistes com per als naturals. Hi podem trobar de tot al carrer principal, entre el brogit de la gent.

MONESTIRS BUDISTES

Els primers dies a Leh, per aclimatar-nos, els hem dedicat a la visita dels monestirs. A més, hem tingut la sort de veure el dalai-lama, que feia 25 anys que no venia al Ladakh. Als afores de Leh, en un descampat, i després d'escorcollar-nos, hem caminat entre la multitud fins a acostar-nos ben a prop al recinte on era el dalai-lama Tenzin Gyatso. Un fidel ens ha tocat la cama en senyal que marxéssim, perquè tothom està assegut al terra, i nosaltres de peu dret fèiem nosa.

Els monestirs budistes (anomenats *gompa* 'lloc solitari') més importants són Hemis i Thiksé. El primer és situat aigües amunt de Leh, en una vall secundària de la riba esquerra de l'Indus, i fou fundat pel monjo Tagtsang Repa, provinent del Bhutan. Sobretot, destaca pel gran pati que amaga la façana. Pertany a l'orde drukpa-kaguiü. El monestir de Thiksé, en canvi, és el més notori, perquè la seva disposició recorda el palau de Potala a Lhasa. Situat en un turó de la vall de l'Indus (a 18 km de Leh), fou alçat el 1430 per Palden Sherab. Pertany a l'orde gueluk, la dels bonets grocs. Actualment només vuit monjos hi viuen. Aquest monestir té molta història i és tot un símbol religiós. Disposa de dues sales de reunions on hi ha excel·lents obres d'art, algunes pintures amb més de 400 anys d'antiguitat, una petita biblioteca a la planta superior amb una important col·lecció de llibres d'estil tibetà i un impressionant Buda Maitreia de 12 m d'alçada.

HEM CAMINAT ENTRE LA MULTITUD FINS A ACOSTAR-NOS BEN A PROP AL RECINTE ON ERA EL DALAI-LAMA

El monestir i castell de Shey és l'antiga residència dels reis de Ladakh, abans que s'establissin a Leh. El palau gaudeix d'una privilegiada i estratègica situació, dalt d'una carena, sobre la vall de l'Indus.

El tresc

CAMPAMENT DE SHANG SUMDO (3.670 m)
Temps: 1 h 10 min
Distància: 5,25 km

Malgrat que la carretera arriba fins al mateix campament de Shang Sumdo, els cotxes ens deixen una hora abans d'arribar-hi, perquè caminem una mica i ens acostumem al clima i a l'alçada. Concretament, parem una mica més enllà de l'indret de Martselang, no gaire lluny del gran monestir de Hemis. Hi arribem a migdia i tindrem tota la tarda lliure. Al campament hi trobem les nostres bosses d'equipatge gros. Les tendes ja estan muntades. Som en una vall encaixonada, envoltats de colossals parets vermelles, i un riu d'aigües fresques i rabents. Fa molta calor. Deixem la motxilla i anem a visitar el petit monestir del disseminat de Shang Sumdo, situat a 3.670 m d'altitud. El campament està situat en un lloc habitat per poques famílies: quatre pagesos conreadors de *tsampsa*, el cereal que constitueix la seva base alimentària i la de tot l'Himàlaia, una mica de bestiar que pastura lliurement, i els pocs monjos que viuen al monestir.

SOM EN UNA VALL ENCAIXONADA, ENVOLTATS DE COLOSSALS PARETS VERMELLES, I UN RIU D'AIGÜES FRESQUES I RABENTS

FERRAN ALEXANDRI

ENRIC PRETEL

De Shang Sumdo el camí s'endinsa a la vall de Chuskyurmo cap als 5.000 m. A l'esquerra, una dona de l'indret d'Ozang amb el seu fill.

El campament està format per tres tendes grans de dues places per a nosaltres. També hi ha una tenda per a la cuina, i una tenda-xalet per al nostre menjador, el dels viatgers. Dins del menjador tenim una taula parada i sis cadires. El nostre guia, ara fa de majordom i els seus ajudants serveixen. S'està palplantat fins que ens ho acabem tot. Per dinar hem menjat una escudella de fi-

deus i verdures, després uns cigrons amb salsa, una amanida que era una mena d'ensalada russa i un tros de pa boníssim. Olives per picar. Per postres, síndria. Un te per acabar. El personal del tresc està format per Dipesh Vamang, el guia de muntanya; el cuiner, el segon home més important; dos servents més per a feines diverses, i dos homes que s'ocupen sols dels 12 cavalls que duem amb nosaltres i que transportaran l'avituallament al llarg del tresc, i que ara pul·lulen pel prat alliberats de tota càrrega. Com que és un lloc de parada habitual per a altres trescs, els naturals de la regió hi tenen muntades un parell d'instal·lacions amb begudes i alguna cosa per menjar; de fet podem dir que es tracta d'un bar, amb cervesa inclosa i molt barata (120 rupies una ampolla de 0,5 l).

DE SHANG SUMDO A CHUSKYURMO (4.080 m), EL CAMP BASE DE GONGMARU LA

Temps: 5 h 30 min
Distància: 9,09 km

Tot i que ens hem llevat ben d'hora, ben d'hora, per encarar el primer dia d'ascensió veritable, a les 7 en punt ens han dut un te a la tenda. Després, uns gibrells d'aigua calenta per rentar-nos una mica. Duem sabó i tovallola, i ens podem esbandir prou bé, almenys de cintura en amunt. En acabat hem anat cap a una taula parada per esmorzar, a l'aire lliure, perquè la tenda-menjador ja estava recollida i carregada als cavalls. Per començar ens han preparat uns cereals, un tros de plàtan i un suc de mango. Tot seguit han vingut un parell de torrades i

FERRAN ALEXANDRI

Un monjo ens dóna la benvinguda a la petita gompa de Shang Sumdo.

una truita a la francesa. En acabat, un te. Ara és l'hora d'agafar el pícnic del dinar: sandvitx, poma, xocolata, formatge i suc de taronja.

Comencem a caminar a les 8 en punt. Fa sol i molta calor. El camí és bonic i suau a l'inici. Va seguint la vall del riu Chuskyurmo vers els indrets d'Ozang i Chogdo, que s'enfilen gairebé a 4.000 m. Caminem fins al riu mateix, que haurem de creuar diverses vegades; fins i tot hem de descalçar-nos, arremangar-nos els pantalons i passar-lo a gual. Ha estat divertit i enutjós, però el paisatge era esplèndid, un riu canviant cada temporada, arrossega a voluntat còdols colossals en una vall immensa, amplíssima, llarga i envoltada de muntanyes que s'enfilen implacablement amunt, amunt. ¡Unes muntanyes com aquestes no les hem vistes mai! Cap al migdia parem en una fondalada per dinar i reposar una mica. Continuem després riu amunt, travessant una i una altra vegada aquest curs que serpenteja esvalotat. Arribem a primera hora de la tarda al segon campament d'aquest tresc, el campament de Chuskyurmo. Ara com ara no ens costa gaire d'adaptar-nos-hi. Avui passarem la primera nit a 4.080 m. Hi ha altra gent acampada. Un torrent d'aigües límpides, ens separa en dos àmbits i podem sojornar-hi sense molestar-nos. De fet, és com si estiguéssim sols.

¡Unes muntanyes com aquestes no les hem vistes mai!

Passegem per l'entorn i descobrim els extraordinaris pilars coronats de Chuskyurmo, uns pinacles erosionats per l'aixaragallemt de les aigües, les típiques piràmides de terra amb un bloc rocallós al seu vèrtex, que tan em recorden el paisatge de la Capadòcia. Ocupo la resta de la tarda en la contemplació de l'entorn, en resseguir amb els ulls el llarg camí del vall que parteix de Shang Sumdo fins a aquí dalt; en els camps minúsculs de *tsampsa*, els ramats de xais i cabres que corren amunt i avall cercant pastura per comes immenses.

Demà pujarem al pas de Gongmaru La, sobrepassant els cinc mil metres, el nostre pas elevat de l'Himàlaia ladakhès. És l'excursió forta del tresc. La previsió del temps és bona: calor a la pujada i potser una mica de fred a dalt. Després baixarem a Nimaling (4.740 m), on trobarem el tercer campament.

DEL PAS DE GONGMARU LA (5.260 m) A NIMALING (4.740 m)

Temps: 8 h
Distància: 10,9 km

Vam partir del segon campament de bon matí amb el cap serè, ben desdejunats i amb força il·lusió. Pugem suaument l'alta vall del Chuskyurmo, que s'engorja per un caminoi elevat

en els vessants, fins que irremeiablement baixem al riu pedregós, que haurem de creuar diverses vegades fent equilibris damunt dels còdols per no sucar. Sort que les aigües, encara que baixen atorrentades, són somes. El bonic camí d'ascens passa per la riba i després continua la pujada entre gorges estretes i gegantines fins que veiem l'esperat pas de Gongmaru La. Es veu molt lluny, a la línia l'horitzó, i amb els prismàtics veiem una tènue corrua d'animals i excursionistes que davallaven costes avall, embolcallats per una lleu calitja. M'aturo una bona estona al caminoi sinuós, que ascendeix gradualment, i amb els ulls alçats esguardo aquella muntanya immensa i solitària aparentment. En conjunt, tal com apareixia de lluny, Gongmaru La no responia gaire a les expectatives que podíem tenir a la imaginació de les muntanyes de l'Himàlaia, perquè no semblava una pas d'altura, sinó un ample coll arrodonit, un cim de vaques. Però a mesura que ens hi anaven acostant, el pas guanyava el nostre interès i la dificultat augmentava. El caminoi a voltes semblava que s'hi apropava i a voltes semblava que s'hi allunyava. Quan ja el veiem a prop, la distància s'allargassava fatigosament.

La llarga caminada començava a notar-se. De mica en mica anem ascendint fins als 4.500 m. Deixem definitivament el riu i enfilem el darrer esglaó vers el coll, vers el pas, a través d'una carena arrodonida i pedregosa. A petits passos avancem, lentament. Algunes marmotes ens vénen a veure fent xisclets. A la mateixa falda del coll, a peu de mont, que veiem tan a prop, encara ens quedaran dues o tres hores ben bones per superar el pas, ara tan sols a 600 m. Veiem al nord, en el sentit oposat al nostre vessant, la serralada del Karakoram, on destaquen diminuts i nevats els cims de vuit mil metres. A continuació, l'altiplà del Tibet. És una visió reconfortant, que havíem imaginat tantes vegades, però esfereïdora alhora. Aquestes colossals muntanyes són, sense pietat, el medi dur i agressiu on es difícil viure. La incomprensible faç de la natura, com les arru-

Demà pujarem al pas de Gongmaru La, sobrepassant els cinc mil metres, el nostre pas elevat de l'Himàlaia ladakhès

FERRAN ALEXANDRE

El pas Gongmaru La (5.260 m), el punt més important del tresc, i que es veu a la línia de l'horitzó, la muntanya del fons.

GETTY IMAGES

gues terribles del cervell, un veritable mar de muntanyes fent paoroses onades ocupen tot el camp de visió possible des del davant mateix dels nostres ulls fins a l'horitzó. Esfereïdora també és la distància, enfonsada en l'abisme de la vall on hem iniciat l'ascensió que, arrugada entre plecs muntanyosos, s'empetiteix irremeiablement. Un pou de més de mil metres que cau i cau i cau...

Encara a poc a poc guanyem desnivell pel diminut camí traçat per l'home i la cavalleria. Camí també de bast, de pas entre valls i pobles, de gent ramadera i nòmada. Un pas entre muntanyes. Després d'assolir i franquejar el Gongmaru La (5.260 m), sorgeix de sobte el cim del Kang Yatse (6.401 m), majestuós i nevat davant d'un nou escenari: per primer cop veiem què hi ha més enllà del pas.

Gongmaru La és un indret màgic, de vistes excel·lents, coronat per una filera allargassada de banderoles votives, anomenades cavalls de vent (*lungta*), perquè quan el vent les fa ballar recorden la crinera d'un cavall a galop tirat. Són banderoles de colors (blanc, blau, groc, verd i vermell) impreses de mantres, textos sagrats i invocacions diverses, que s'escampen al vent en benefici de tots els éssers vius. Tots cridem ben fort: «¡Ki, ki, so, sooo!», un antic crit de guerra que proferien els guerrers tibetans i que el budisme va convertir en una invocació a les deïtats, de manera que ara simbolitza un prec de respecte als déus de les muntanyes, i que sempre s'entona quan hom arriba a dalt d'un pas elevat o d'un cim. Algú entès cal que contesti aquest crit amb la frase feta tibetana *¡Lha rgyal-lo!*, que vol dir 'els déus venceran'.

El descens a Nimaling, el vessant oposat, és ràpid. La majoria anem amb mal de cap, amb el cos estrany. En arribar al campament comença a ploure fort i la temperatura baixa bastant. Serà una nit freda, la primera nit freda d'aquest tresc, perquè Nimaling és un campament gairebé a 4.800 m d'altitud, ferit pel riu Nimaling Chu, que desemboca més avall, a Hankar, amb el Markha, la vall del qual és l'objectiu final d'aquest tresc.

El final de tresc ens regala una bona panoràmica del Ladakh: l'aiguabarreig de l'Indus i el Zangskar.

ETAPA NIMALING (4.740 m) – HANKAR (4.030 m)
Temps: 5 h 47 min
Distància: 12, 43 km

Continuem el descens a través de l'altiplà seguint el curs del Nimaling Chu. Ben aviat, al terme de la calma, abans de començar el descens, he vist un iac guaitant l'horitzó, el mar de muntanyes infinites. Aquest mamífer de cos fort, de pèl llarg i llanut, originari del Tibet, és capaç d'habitar fins als 6.000 m. La seva presència és molt necessària per a la subsistència tradicional dels ladakhesos, als quals forneixen de carn, llet, llana i, a partir dels excrements assecats, de combustible.

UN VERITABLE MAR DE MUNTANYES FENT PAOROSES ONADES, OCUPEN TOT EL CAMP DE VISIÓ POSSIBLE DES DEL DAVANT MATEIX DELS NOSTRES ULLS FINS A L'HORITZÓ

Davallem fins a l'indret de Thachungtse (4.240 m), on hi ha una caseta destinada a oferir vitualles als excursionistes. El camí continua, ara una mica engorjat, fins al campament de Hankar, enfront d'un petit disseminat de cases de gent local. Aquestes cases són fetes de tova, és a dir, de maons sense coure, només assecats al sol. Són cases molt rudimentàries, on els homes viuen de manera autosuficient de la poca horta i d'una mica de bestiar. Gaudeixen de la protecció del govern indi, perquè es consideren com a cultura ètnica. Hem entrat en una d'aquestes cases, coronada al terrat per una filera de cavalls de vent. Una dona jove, esdentegada, que semblava que passés dels 50, era la mare de la mainada. Tothom ens mira com a estranys, però els agrada la nostra presència i de seguida ens saluden vivament i alegre: «¡Julé! ¡Julé!» Ens han fet pas-

sar, descalços, a la curiosa cuina, on hi havia un forn de llenya i una esplèndida prestatgeria amb una preciosa col·lecció de teteres i olles que es veu que usen en les festes i dies assenyalats. Tot és ple de coses i utensilis de tota mena, col·locats en un ordre precís i funcional. Seiem al terra, damunt d'unes catifes velles, i al davant d'una banqueta que fa de taula ens serveixen el te de menta. Tot seguit, d'un bol de plàstic en surt un líquid blanquinós, tèrbol, insípid. Es tracta d'un licor local fet d'ordi fermentat. Després toca el torn a tastar la mantega de iac amb aigua calenta, que fa com una mena de brou molt sui generis.

Els colors de les muntanyes de Hangkar són d'un roig anglès, ocre clar i fort, gris perla i blanc marmori. El cel del Ladakh, com cada dia, és intensament blau. Els núvols, com sempre, blanquíssims.

LA VALL DE MARKHA (3.750 m)

Temps: 5 h 58 min
Distància: 14,4 km

A Hankar és on s'ajunten els rius Nimaling Chu i Lantang Chu amb el Markha, i també és el lloc on comencen les etapes finals del nostre tresc: la vall de Markha, un paradís travessat per l'aigua atorrentada que baixa dels cimals vers un paratge fèrtil. A partir d'ara la vegetació irromp, acompanyada de les cases dels pastors nòmades i dels monestirs solemnes enclavats damunt dels penyals. El camí és estret i esplèndid i l'excursió llarga, a través d'una ampla vall. Quan som a Umlung, la vall del Markha s'estreny i es converteix en un bell congost fins a arribar a la població, que disposa d'una fortalesa i un monestir dalt d'un turó, considerat un dels més antics de Ladakh.

EL BUDISME AL LADAKH

El budisme o *buddhisme* (caldria escriure-ho sempre així perquè tingués sentit etimològic, ja que el mot prové de l'arrel sànscrita *budh*, que vol dir 'comprendre', 'despertar' i 'florir') és el sistema filosòfic i doctrinal originat a l'Índia, al segle VI aC. Aquest complex compendi de creences es desenvolupà al voltant de la figura del Buddha (el Despert), que originàriament era el príncep Siddharta Gautama, que a l'edat de 29 anys va abandonar família, palaus i riqueses per dedicar-se a la contemplació i la vida ascètica. Després de 49 dies de meditació ininterrompuda, va atènyer el nirvana (l'alliberament o el despertar) i esdevingué, així, el Buddha. La seva doctrina filosòfica, el dharma, queda condensat en el *Sermó de les quatre nobles veritats,* embrió essencial de tot el buddhisme.

Però, com sempre passa en qualsevol tradició de més de 2.500 anys d'història, el buddhisme es va veure fos i refós, transportat, modelat i assimilat en llocs tan diversos i allunyats entre si com ara el sud-est asiàtic (on va agafar la forma d'Hinayana o buddhisme primigeni —mal anomenat «Petit Vehicle»—), a la Xina i el Tibet (on es desenvolupà en forma de buddhisme Mahayana o «Gran vehicle», i més concretament al Tibet —també al Ladakh— en forma de Vajraiana, o «Vehicle del diamant», conegut també com a buddhisme tàntric); o al Japó (on esdevingué el que ara coneixem con a buddhisme Zen), sense oblidar la cada vegada més

Bust del buda Maitreia, que trobem al monestir de Thiksé.

GETTY IMAGES

FERRAN ALEXANDRI

Travessant el riu Markha, per un dels pocs ponts de la vall.

La gorja del riu Markha és molt ampla, entre parets de roca de gran alçada i muntanyams ocres, nus de vegetació, exceptuant la vall, on creix algun pollancre i una mica d'herbei. El riu és juganer, com la majoria de rius i torrents de l'Himàlaia: segons el desglaç de l'hivern poden variar l'orientació. Això també fa que els camins i els ponts s'hagin de modificar segons aquest caprici geològic. La vall de Markha és diferent. Ens trobem en un paisatge de ribera, de petites poblacions oblidades on el temps s'ha aturat perquè ningú ha fet l'esforç de reconstruir, de consolidar.

En arribar a la vila de Markha, a la tarda, cal fer una visita a l'interessant monestir de l'escola buthanesa, que senyoreja la població que, a primer cop d'ull, sembla vella i abandonada. Per entrar al monestir hem hagut de trucar a la porta ben fort i despertar el monjo que

preeminent introducció a occident, on s'han difós pràcticament totes i cadascuna de les escoles, ordres i subordres principals del buddhisme.

Concretament al Tibet, el buddhisme va arribar al segle VIII dC de la mà de l'adepte Padmasambhava o Guru Rimpoche i es va barrejar amb les diverses tradicions prebuddhistes que hi havia aleshores i que obeïen al que s'anomena Bön (encara vigent en molts sectors de l'Himàlaia). La tradició de Padmasambhava donà lloc a l'escola Nyingma (la d'«els Antics») que es basa majoritàriament en els estudis tàntrics i en una via subitista d'atènyer el nirvana.

Més tard, al segle IX, aparegué l'escola Kaguiü (la de la «Tradició oral», coneguda pels bonets vermells dels seus practicants). Aquesta escola segueix una línia argumental iniciada per Tilopa i continuada per Naropa, Marpa, Milarepa (tal vegada un dels ioguis més famosos de tot el buddhisme tibetà).

Cap al segle XI sorgí l'escola Sakya («els de la Terra clara», al monestir tibetà del mateix nom), els adeptes de la qual retornaren a l'origen de la tradició, preservant estrictament els seus principis. Virupa en va ser el fundador.

Finalment, al segle XIV, el Tibet va viure un període de gran convulsió i una reforma espiritual dràstica, instigada per l'adepte Tsong Khapa (que va ser considerat una emanació de Manjrusri, el Buddha de la Saviesa). Ell va ser l'instaurador de l'escola monàstica gueluk («Model de virtut») els seguidors de la qual són coneguts pels seus bonets grocs. És l'escola monàstica més nombrosa i la més coneguda arreu del món, ja que la seva figura més preeminent és el dalai-lama.

Situant-nos, ara, al Ladakh, val a dir que possiblement el millor atractiu turístic que té aquesta zona del planeta és que, sense moure'ns massa de la vall de l'Indus, podem visitar monestirs (*gompa*) adscrits a cadascuna de les quatre branques principals del buddhisme Vajraiana (el que nosaltres entenem per buddhisme tibetà). Així doncs, els gompa de Phyang, Hemis, Stakna, Chemré i Lamayuru obeeixen als kaguiüpa. Spituk, Likir, Ridzong i Thiksé, es deuen guelukpa. Matho és l'únic exponent dels sakyapa i és reconegut pels seus oracles (cal visitar —si us deixen— la Cambra dels Oracles). Finalment, Tak tok (on es creu que va viure-hi el mateix Padmasambhava en persona) és l'únic exponent de l'escola nyingma.

Així doncs, una visita al Ladakh, per breu que sigui, ens pot permetre entrar en contacte amb les quatre grans tradicions del buddhisme tibetà, de manera molt més fàcil que a cap altra dels indrets de l'Himàlaia. Només per això ja paga la pena anar-hi.

Enric Soler i Raspall

Escriptor, editor i viatger, ha escrit *Sota el cel de Tushita*, sobre el seu viatge al Ladakh (Brau edicions, 2004) i *Ki, Ki, So, Sooo!*, sobre la travessada de la vall del Zangskar a peu (Tushita Edicions, 2012). Des de fa dos anys dirigeix, junt amb José Zuñiga, el segell editorial Tushita edicions (*www.tushitaedicions.com*).

s'ocupa de les visites. Ens rep cofoi i ens explica un munt de coses sobre el budisme.

El campament d'avui, als afores, és ben diferent: un pla de gespa, al costat del riu, on podem per primera vegada prendre un bany i rentar-nos completament. Abans, però, al capdamunt de l'espadat, apareix la figura fantasmagòrica d'un monjo amb els braços alçats, esguardant la vall i agraint potser la presència d'uns estrangers en aquesta terra oblidada.

DEL POBLAT MARKHA (3.750 m) FINS A SKYU (3.430 m)

Temps: 7 h 19 min
Distància: 21,5 km

L'etapa d'avui, riu avall, és la més llarga de totes, la més calorosa també. La part divertida és que haurem de passar el Markha a gual. L'aigua és fresca, agradable, bona de passar, però rabent, per la qual cosa caldrà fer equilibris.

Pràcticament es pot dir que des de Hankar fins a Skyu haurem resseguit tot el vessant sud de la gran serralada de Stok Kangri, que culmina a 6.137 m, i que amb tant de goig i respecte havíem contemplat des de Leh i el monestir de Thiksé. Un massís allargassat amb cinc o sis cims imponents que, és clar, haurà de ser el tresc d'una altra ocasió al Ladakh.

Pel camí trobem bastants estupes o construccions coronades. Són enmig del camí, blanques, terroses, erosionades i resplendents, senyal d'una cosa destruïda, extingida. Un vestigi, però, que ens recorda els símbols de Buda. Al costat, com si fossin ofrenes, hi ha un cúmul de banyes de iac, seques i vermelloses, amuntegades en una fita. Per damunt, un llangardaix s'hi passeja i s'escalfa en un sol implacable.

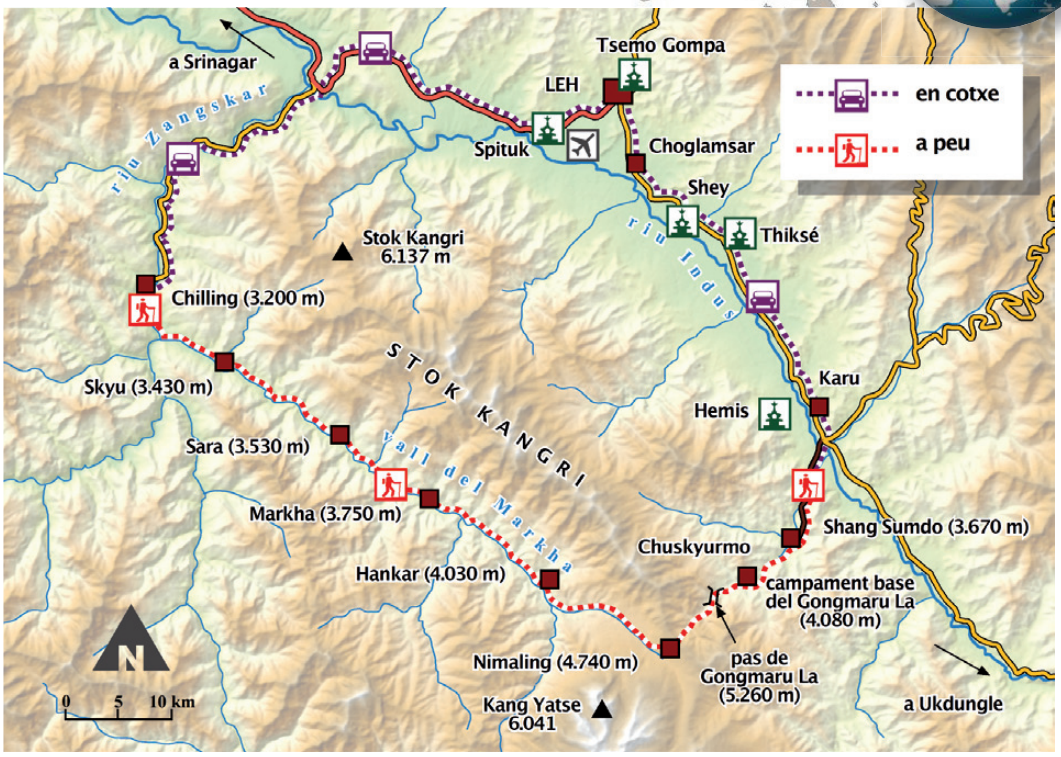

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ASPE)

FERRAN ALEXANDRI

Les estupes indiquen el bon camí en un indret de la vall del Markha.

DARRERA ETAPA: OBJECTIU CHILLING (3.200 m), A LA VALL DEL ZANGSKAR

El camí de l'etapa final no és gaire interessant, ja que a partir del poblet de Kaya transcorre per una pista. Però en arribar al pas de Kubila (3.420 m), malgrat la pista, el paisatge tornava a ser impressionant als nostres ulls, perquè vèiem, com si fóssim en una classe de geografia, l'aiguabarreig feréstec del Markha amb el Zangskar.

Hem acabat el tresc, doncs, a Chilling (3.200 m), un indret on no hi ha res, tret d'un pont que travessa el Zangskar, que va caure fa uns anys. Ara hem de passar a l'altra riba, on acaba la carretera que ve de Leh, amb una cistella penjada d'un cable, pas provisional que els naturals usen a l'espera de reconstruir l'antic pont i únic punt de comunicació amb la capital.

Fem un comiat calorós i afectuós amb el nostre equip, la bona gent ladakhesa que ens ha organitzat aquest tresc excel·lent. Tot seguit agafem el cotxe i seguim la vall del Zangskar fins a l'Indus i Leh, en un trajecte d'una hora i mitja per una carretera estreta, entre muntanyes, i el furient Zangskar sempre al nostre costat.

COM I QUAN PODEM ANAR AL LADAKH

Per anar al Ladakh cal volar fins a Nova Delhi. Turkish AirLines ofereix vols setmanals via Istanbul. Després cal prendre un vol domèstic fins a Leh (hi ha enllaços freqüents). Viatges Independents (*www.viatgesindependents.cat*) ofereix l'organització tècnica d'aquest tresc. La millor època per anar-hi és a l'estiu, que no sol ser una època gaire plujosa, sense neu a la muntanya, on l'ambient és totalment estival i les nits agradables. El tresc mínim (Markha) són 7 dies, i la dificultat és mitjana.

La Vasaloppet és una cursa d'esquí de fons de 90 km, en pas clàssic, entre els pobles de Sälen i Mora, a la província de Dalarna, a Suècia, a uns 300 km al nord-oest d'Estocolm. Té lloc cada primer diumenge de març des del 1922 i és el colofó de vuit curses diferents durant deu dies seguits. És la més llarga, antiga i més gran del món. Enguany s'ha fet la 90a edició, amb una inscripció de 15.800 participants. La cursa només s'ha cancel·lat tres cops. Durant la Segona Guerra Mundial es va mantenir i la recaptació s'envià als soldats de Suècia i Finlàndia. El seu nom ve del rei Gustav Eriksson Vasa (segle XVI). Amb aquestes poques dades ja es veu que no és una cursa qualsevol: això és la Vasa.

La Vasaloppet

La reina de l'esquí de fons

Text de **Joaquim Sardà Alsina**

HISTÒRIA DEL LLINATGE SUEC VASA I DE LA VASALOPPET

La Vasaloppet té tres personatges clau en la seva història: Gustav Eriksson Vasa, rei suec que li dóna el nom; Anders Pers, el que la va crear, i Nils Karlsson, conegut per «Mora-Nisse» (el Follet de Mora).

Gustav Eriksson Vasa va néixer el 1496 i va ser un dels reis més importants de la història de Suècia. L'any 1518, el rei de Dinamarca Christian II va atacar Suècia sense gaire bon resultat; però en una de les negociacions de pau va aconseguir sis hostatges de valor, un dels quals era el jove Gustav. El 1519 es va escapar i va tornar a Suècia.

Després de dos anys de guerra, els suecs es van rendir i el rei de Dinamarca Christian II va ser coronat rei de Suècia. Acabades les festes de coronació el quart dia de regnat, en menys de tres hores, els danesos van executar 82 persona-

NISSE SCHMIDT (ERIKWICKSTROM.SE)

litats entre nobles, bisbes, autoritats i representants de la burgesia sueca, entre ells la família de Gustav. Va ser el 8 de novembre de 1520, conegut com el *Bany de sang d'Estocolm*. Es tracta d'una de les dates més importants de la història de Suècia, que marca el final de l'edat mitjana i el començament de l'edat moderna.

En poques setmanes els assassinats ja passaven de 600. Això és el que explicava Gustav al ciutadans dels pobles per on passava. La seva intenció era reunir un nombre suficient de seguidors per tal de reconquerir Suècia. Cap al desembre del 1520 va arribar a Rättvik. Després de reunir la gent a la porta de l'església, ningú va fer cas d'aquell jove Gustav que explicava històries de guerres que, per a la gent, eren llunyanes. Tot seguit va prendre camí cap a Mora, la ciutat més important de Dalarna. Tampoc va tenir gaire èxit i va marxar cap a Noruega.

WIKIMEDIA

Gustav Vasa i Land Margit*, pintura de John Frederick Höckert (1860) que il·lustra una escena del pas de Gustav Vasa per la regió de Dalarna. A sota: La meta de la Vasa i el seu famós rètol.*

Amb l'entrada de l'any nou, el 1521, van arribar a Mora notícies de les matances i les destrosses fetes pels danesos. Llavors van veure que aquell jove Gustav tenia raó, i que era l'home ideal per alliberar el país. Van enviar els dos millors esquiadors de Mora, Lars i Engelbrekt a dir-li a Gustav que tornés, que havien canviat d'opinió i li donarien suport. El van trobar a Sälen, cosa que donà origen al recorregut de l'actual Vasaloppet en tornar cap a Mora. Aviat va tenir èxit iniciant la reconquesta que el portà a ser escollit rei de Suècia, a Strängnäs, el 6 de juny de 1523, amb el nom de Gustav I. Així és com Gustav I va iniciar la dinastia dels Vasa, que va regnar més de dos segles. Les seves polítiques van donar lloc a una de les èpoques més pròsperes de la història de Suècia.

El segon home important en la història de la Vasa és Anders Pers, que la va crear el 1922. Nascut a Mora el 24 de febrer del 1860 i d'origen agricultor, va ser l'empresari i editor del diari més important fora de les capitals. Destacà com a polític liberal per la seva lluita contra el feixisme. En commemoració del 400 aniversari del pas de Gustav Vasa per la zona, va escriure sobre la possibilitat de fer una cursa d'esquí entre Mora i Sälen en el seu diari. La idea era reproduir el recorregut que havia fet Gustav Vasa tornant de Sälen cap a Mora. Va rebre una resposta immediata de la gent i el 5 de març del 1922, 119 corredors van prendre la sortida de la primera edició de la que actualment és la Vasaloppet.

El tercer personatge important de la Vasaloppet i la seva història és Nils Karlsson, conegut per «Mora-Nisse» (el Follet de Mora). Té el rècord absolut de nou victòries, dutes a terme entre 1943 i 1953. Guanyador de diverses medalles olímpiques, va fer una important tasca dins de l'organització de la cursa. Va contribuir a la seva difusió internacional, per tal que hi participessin els corredors més famosos del moment. Fins a la dècada de 1950 només hi participaven corredors d'elit i, actualment, hi ha des de campions del món fins a aficionats capaços de fer els 90 km.

FRANCESC MONSONÍS BELL-LLOCH

Tota aquesta història explica la frase que hi ha en el rètol de la meta de la Vasaloppet a Mora, al costat de l'estàtua de Gustav Vasa, que diu: «I fäders spår för framtids segrar», que en català vol dir 'sobre els passos dels nostres avantpassats, cap a les victòries del futur'. Aquesta inscripció per als suecs és molt més que un simple eslògan.

Nils Karlsson, conegut com el Follet de Mora, té el rècord de guanyar la cursa més cops.

CARACTERÍSTIQUES DE LA CURSA

El 1987 s'organitzà el club de veterans de la Vasa. Per ser-ne membre s'han de tenir fetes 30 Vases o més. En són uns 800. Bengt Eriksson, de 82 anys, té el rècord de participacions amb 60 (54 Vasa i 6 Öppet), establert el 2013 amb un temps de 8:16:09.

Sobta una mica veure que la participació femenina ha tingut les seves dificultats, tenint en compte la imatge d'igualtat de gènere que tenim de la societat sueca des de fora. La primera dona que va competir va ser Margit Nordin, el 1923. L'organització i els polítics de l'època van considerar que es tractava d'un esforç excessiu que posava en perill la seva salut i van prohibir la participació femenina. N'hi havia que hi prenien part vestides d'home. Després es tolerava i el 1981 es va permetre la participació oficialment. Va ser el 1997 quan es va tornar a organitzar la categoria de dones i s'establiren classificacions i premis. El rècord de victòries el té Sofia Lind amb quatre Vases entre el 1997 i el 2005.

FRANCESC MONSONÍS BELL-LLOCH

El monument a l'Esquiador, a la població de Mora.

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

NISSE SCHMIDT (ERIKWICKSTROM.SE)

CRONOLOGIA

- **1922:** 119 corredors. Va guanyar Ernst Alm, de 22 anys, en 7:39:42, el més jove de la història.
- **1923:** participa la primera dona, Margit Nordin.
- **1925:** primera transmissió per ràdio.
- **1943:** primera victòria del Follet Mora.
- **1961:** es baixa de 5 h. David Johansson 4:45:10.
- **1977:** participa l'actual rei de Suècia Carl XVI Gustaf.
- **1987:** la més freda: -30ºC a la sortida.
- **2004:** rècord de participants: 14.584.
- **2005:** risc de cancel·lació. 130.000 m³ de neu artificial permeten fer-la.
- **2010:** nou rècord de participants: 15.709.

ALGUNES DADES DE LA MAGNITUD DE LA CURSA

- El dia de la Vasa és considerat festa nacional a Suècia.
- Econòmicament té una repercussió important. El 2013, els ingressos per inscripcions van ser d'uns 7.000.000 €.
- A Suècia (9,6 milions d'habitants), la van seguir 2,2 milions de teleespectadors. Es retransmet a tretze països en directe.
- En l'edició del 2013, més de la meitat dels participants érem repetidors.
- Hi col·laboren uns 3.500 voluntaris, que fan una tasca molt lloable, que els corredors mai agrairem prou.

La Vasa s'ha cancel·lat tres cops per manca de neu, els anys 1932, 1934 i 1990. Actualment hi ha més de vint canons de neu repartits en cinc punts, amb una capacitat de producció que supera els 200.000 m³.

EL CEC I LA VASA

La relació del Centre Excursionista de Catalunya amb la Vasa ve de lluny. Fins on hem pogut esbrinar, el 1973 Jordi Gifra i Joan Navarra van ser els primers socis del CEC a fer-la. El 1982 Joan Navarra va repetir acompanyat de Lluís Arnau, Jordi Baltiérrez i Ramon Meya. Cal esmentar especialment Lluís Arnau, organitzador de la sortida de l'any 1992, per la feina feta en la seva difusió i promoció del CEC. Posteriorment, s'ha incrementat la participació, sobretot en els darrers cinc o sis anys. Actualment hi ha socis del CEC amb 4 i 5 Vases, tot i que per pintar alguna cosa cal fer-la deu cops, ja que és quan et donen la primera medalla.

L'EXPERIÈNCIA VISCUDA

Participar en una cursa de llarga distància és un repte personal amb diverses dimensions. Esforç, mentalització, esperit de superació, viure experiències extremes, gaudir de l'entorn, estar immers en l'ambient de la cursa, sensacions úniques... Participar en una Vasa implica gaudir de totes les Vases en la seva màxima expressió. La Vasa té un punt d'èpica diferencial que la fa única i molt distant de les altres.

Comença el dia abans amb el sopar de les 6 de la tarda, per anar a dormir a les vuit. Et lleves a les 2 de la matinada del dia de la cursa per esmorzar a 2/4 de 3. Agafes el cotxe a les 3 per arribar a Mora i agafar l'autobús a les 4. En dues hores arribes a Sälen, a la sortida, cap a les 6 del matí. Quan falten un parell d'hores i l'enrenou és considerable, l'objectiu principal és un dels centenars de lavabos o la tenda per estar calent. Hi ha cues i bullícia per entrar a la zona de sortida, pels lavabos, per lliurar les bosses als camions o per encerar. Som 15.800 impacients per sortir tot esperant el mateix de cada any, però cada any és diferent. Mitja hora abans estem tots a la sortida saltant i ballant per fer-nos passar el fred. Els helicòpters de la televisió ens passen per sobre el cap. Alguns fent l'últim pipí nerviós, altres repassant el

Som 15.800 impacients per sortir tot esperant el mateix de cada any, però cada any és diferent

Els cinc participants del CEC el 2013, d'esquerre a dreta: Elena Rivas, Valentí Pich, Francesc Monsonís, Joaquim Sardà i Jaume Codina.

FRANCESC MONSONÍS BELL-LLOCH

FRANCESC MONSONÍS BELL-LLOCH

Entrenament a prop del recorregut de la Vasa.

material i passant més neguit. Per megafonia avisen que falten pocs minuts. Un minut. Silenci absolut. El tret de sortida. S'aixequen les pancartes i arranquem.

El primer quilòmetre avancem lentament pel pla fins a la primera pujada, on es forma el famós embús de més de 10.000 esquiadors, tant pel pendent com per la reducció de l'amplada, que fa perdre més de mitja hora per ar-

Un minut. Silenci absolut. El tret de sortida. S'aixequen les pancartes i arranquem

ribar al quilòmetre 2. Estones parats, estones fent tisora, parlant amb el del costat que ve de qui sap on i vigilant de no trencar cap pal ni ensopegar amb els esquís. Superat el primer entrebanc a l'ombra, i amb el grup de corredors encara compacte, fem les darreres pujades fins als plans de Smagan, el primer avituallament. El sol comença a treure tímidament el nas per sobre dels arbres, el bosc agafa els tons llenyosos emblanquinats per la neu i el camí planeja amb alguna suau ondulació i baixada fins a Mangsbodarna. Primera parada important. Ja portem 26 km i cal menjar i beure bé. Hi ha música i voluntaris que porten les begudes i alguna cosa per menjar. Els esquiadors avancem al nostre ritme tot agafant forces. En sortir gaudim de les fantàstiques baixades que hi ha per no pensar en les pujades que vindran.

El grup ja va estirat i tens al teu voltant gent de nivell similar. Fruir d'aquest ambient és únic. El bosc nòrdic amb arbres espessos amb branques a la part alta, la neu verge al bosc, la traça perfecta, el soroll dels esquís, el reflex del sol a la neu i l'esforç de braços i cames per anar tirant... quan de sobte, després d'una baixadeta entres a Risberg, el següent avituallament. ¡Som-hi, que ja hem fet 35 km! Hi ha sopa d'aranyons, brou, beguda energètica, aigua, més música i els voluntaris eficients. Tot plegat et deixa el cos ben arreglat. El camí és suau, ample i confortable fins a arribar a Evertsberg, la meitat de la cursa. Si arribes fins aquí, diuen que la cursa ja és coll avall. Comences a pensar en el camí que falta, revolts amples amb traces estupendes que permeten assaborir de la lliscada i els calés que t'has gastat parafinant els esquís. És la part on et comences a convèncer que, com diu un amic: ¡Això ja està fet!

Enmig d'aquestes cabòries arribes a Oxberg i només falten 30 km. Pel que pugui ser, men-

jaré bé, que encara tinc una bona tirada. Sortint d'Oxberg el sol comença a baixar, el cansament a sortir i mantenir el ritme ja costa més. Empeny l'evocació de les imatges del matí, les sensacions viscudes i les ganes d'arribar a Hökberg, on ja només quedaran 19 km. Se sent la megafonia un bon tros abans d'arribar. Noms de corredors, música i animació a dojo et carreguen les piles per fer els darrers quilòmetres per un bosc més espès i una neu més desfeta que ja no llisca tant. Els companys d'aventura solen ser els mateixos, però una mica menys afavorits d'aspecte.

Deu ser la claror, el sol, les sensacions viscudes o l'hora, però si et descuides, passes de llarg Eldris, el darrer avituallament. Ens queden 9 km fins a Mora, els millors. Plans, tranquils, dolçament van caient els rètols de cada quilòmetre. Ja només són d'un dígit. Fa estona que flotes. Només notes la força mental que t'estira i et fa avançar. Es barreja la claror del capvespre amb les espelmes que posa la gent a terra i la il·luminació del recorregut. Es comença a veure Mora. El càmping, l'estadi, el pont d' Aukland. Se sent la megafonia de l'arribada. Dobles el darrer revolt, passes l'església, la petita pujada i els darrers 150 m. Fas simultani o alternatiu, és igual, ni ho notes. No sens res, només gaudeixes en un núvol dels millors metres d'esquí de fons que hi al món.

El primer cop que fas la Vasa només tens un dubte: tot. És el mateix dubte que tindries si saltessis al buit des de la punta del Everest sense res i pel camí t'haguessis de menjar un elefant. ¿Que com es fa? Doncs a trossets. Quan vas superant els primers quilòmetres vas decidint com faràs els següents. Tens la referència d'altres curses, però que no serveix del tot, ja que la Vasa és única. Quan vas per la meitat has fet una de tantes curses i te'n queda una altra. Quan arribes a Hökberg queden 19 km. És quan veus que això es comença amb les cames i s'acaba amb el cap. I a Eldris, que falten 9 km, dius ara sí que ja ho tinc. Quan veus la torre de l'església de Mora et vénen forces de no saps on. Quan encares la recta final ets el rei del món. Quan creues la meta has guanyat. Llavors és quan dius l'any que ve hi torno. Ho dius perquè l'has dominada, l'has vençuda, però sense adonar-te'n, la Vasa t'ha atrapat.

FRANCESC MONSONÍS BELL-LLOCH

L'arribada de l'Elena Rivas a la meta, amb el frontal posat.

Quan repeteixes ja saps el que vindrà, però només en part. La Vasa cada any és diferent. El temps, la neu, la preparació de la temporada, els companys, les sensacions, les incerteses i tu mateix. Tens molts dubtes, però més petits que el primer cop. Que si la roba, els esquís, el menjar, el temps. Però mentalment ho tens més resolt i, en el fons, gaudeixes del domini que tens sobre la Vasa deixant que t'atrapi un altre cop.

A L'ESQUÍ DE FONS HI HA SEGUIDORS, AFICIONATS, PRACTICANTS, APASSIONATS I ENAMORATS. ELS ÚLTIMS, EN BONA PART, HO SOM A CAUSA DE LA VASA

Preguntar-se com és la Vasa arriba a ser tant absurd com preguntar-se si un somni és ràpid o si la virtut és quadrada. Cal somiar-la, viure-la, suar-la i patir-la per entendre que la Vasa és la Vasa, i prou.

A l'esquí de fons hi ha seguidors, aficionats, practicants, apassionats i enamorats. Els últims, en bona part, ho som a causa de la Vasa. Si te n'enamores, ja no pots escollir.

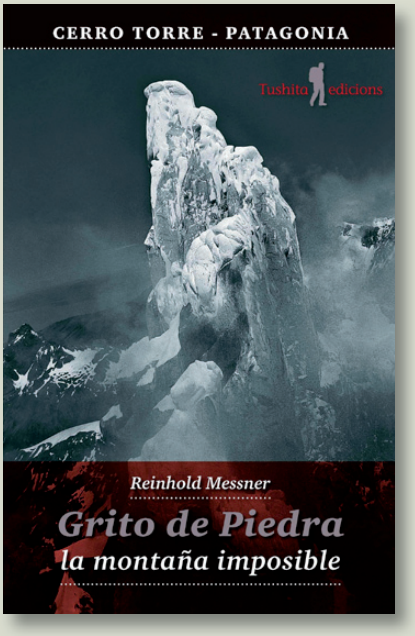

Grito de Piedra, la montaña imposible
Reinhold Messner
Barcelona: Tushita Edicions, abril 2014
[Caballos del Viento, 2]

El Crit de Pedra: Cerro Torre, el misteri de la muntanya impossible

El segon volum de la col·lecció «Caballos del Viento» de Tushita Edicions és una obra del muntanyenc Reinhold Messner titulat *Grito de Piedra, la montaña imposible*. La tràgica ascensió del Cerro Torre l'any 1959 és, encara avui dia, un dels misteris més grans del món de l'alpinisme.

Reinhold Messner, un dels alpinistes més reconeguts mundialment, ens submergeix en una investigació històrica ben interessant per desembullar l'enigma d'aquesta muntanya fascinant. Per això entrevista a alpinistes de renom i contextualitza les ascensions principals que s'han fet en aquesta muntanya de roca d'escalada difícil, titllada de *Crit de Pedra* o de *muntanya impossible*.

L'any 1959 un accident a la muntanya va acabar amb la vida de Toni Egger. El seu company de cordada, Cesare Maestri, tornava amb vida, convuls i desorientat, dient que havia fet cim, encara que en condicions molt penoses. Aquest llibre fa un repàs dels antecedents històrics d'aquesta muntanya i reconstrueix amb paciència i intuïció el desenvolupament de l'accident, contrastant les seves conclusions amb els escaladors més cèlebres del Cerro Torre. Terray, Detassis, Bonatti, Ferrari, Bridwell, Salvaterra, Ponholzer, Wilson o Bragg són alguns d'aquests alpinistes, el testimoni dels quals serveix a Messner per construir una història increïblement real, una aventura captivadora que ens duu a la muntanya impossible.

Inclou fotografies de l'autor, mapa de situació, dos croquis de les escalades històriques i un epíleg amb les darreres novetats actualitzades del Cerro Torre.

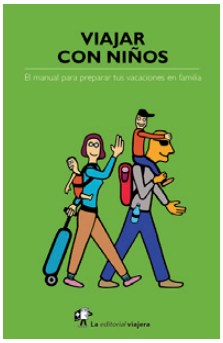

Per viatjar amb els nostres fills

Un manual per preparar les vacances en família, adreçat als pares que vulguin viatjar amb els seus fills, però que tinguin dubtes i preguntes sobre com ho poden fer.

Viajar con niños
Diversos autors
Madrid: La editorial viajera, abril del 2014

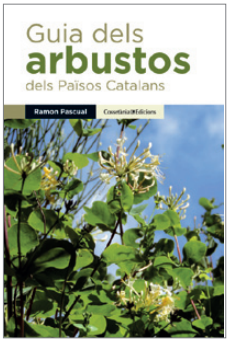

Per descobrir els arbustos

Una guia per conèixer les plantes més representatives del nostre paisatge. Descripció de 150 arbustos auctòctons, amb dibuixos i fotografies.

Guia dels arbustos dels Països Catalans
Ramon Pascual
Valls: Cossetània Edicions, març del 2014

Les glaceres del sud d'Europa

L'autor mostra l'evolució d'aquestes glaceres amb 308 imatges, basant-se en la comparació de la catalogació actual que va fer l'any 1982.

Los 100 últimos glaciares del sur de Europa
Jordi Camins
Barcelona: Besa&Keops, setembre del 2013

Un llibre curiós

Amb un disseny únic, aquest llibre aplega 50 illes remotes i perdudes, amb mapes i un aire d'aventura, per despertar l'interès dels viatgers romàntics.

Atlas de islas remotas
Judith Schalansky
Madrid: Capitán Swing Libros, novembre del 2013

Tots els documents que ressenyem en aquesta secció es poden trobar a la biblioteca del Centre Excursionista de Catalunya

Els barrancs de la Vall d'Aran

Obra dedicada als barrancs de la Vall d'Aran en la qual es recull el treball d'exploració fet durant deu anys. En 328 pàgines s'apleguen fins a 42 recorreguts, dels quals 25 són barrancs nous oberts pels autors. La resta de recorreguts gairebé no havien estat referenciats. El llibre està documentat amb croquis i gràfics de gran qualitat i amb moltes fotografies que pretenen aclarir els punts conflictius que podem trobar en els barrancs, o bé les zones interessants, les panoràmiques i els llocs de referència significatius a l'hora de dur a terme una activitat. De tot el conjunt de barrancs descrits n'hi ha tres ubicats a l'Estat francès i quatre al Pallars Sobirà.

La primera part del llibre està formada per una introducció descriptiva de l'entorn i l'origen de la Vall d'Aran, les vies de comunicació, la climatologia i també algunes pinzellades de fauna; fins i tot aspectes de toponímia. Però el més important és la forma que tenen els autors d'entendre el barranquisme i la relació amb les persones del país. També el respecte pel medi ambient durant la pràctica del barranquisme. Per això inclouen pautes per interpretar les condicions dels barrancs a l'hora de planificar una activitat.

A la part central del llibre es descriuen detalladament els 42 descensos, amb les fitxes i plànols corresponents. Els recorreguts s'agrupen per zones o valls, amb un color diferent, i amb una topografia del perfil de cada barranc, amb moltes dades útils per tenir tota la informació de cada descens. Els autors també inclouen una valoració subjectiva del barrancs. Evidentment, tampoc no hi manquen les descripcions d'aproximació, descens i tornada, amb una menció especial dels factors de risc.

Aquesta és, en definitiva, una obra que alguns fòrums ja han declarat com «un llibre que serà, sens dubte, la referència per als descensos d'aquesta zona», perquè demostra el gran coneixement que els autors tenen de la Vall d'Aran.

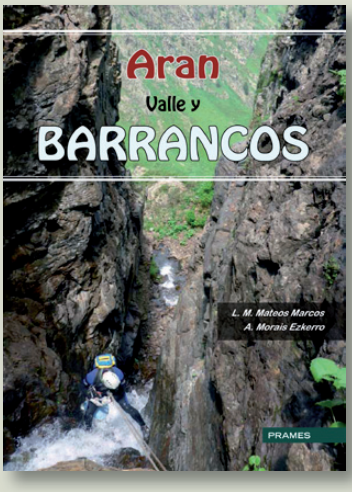

Aran valle y barrancos
L. M. Mateos Marcos i A. Morais Ezkerro
Saragossa: Prames, abril 2014 [Manuales Prames]

Escalar al Mont-roig

Un terreny ideal per a l'escalada en roca durant el mesos més freds. Ressenyes de més de 213 itineraris. Bilingüe català-castellà.

Guia d'escalades al Mont-roig
Jordi Marmolejo i Joan Escuer
Lleida: Geoconsultores Técnicos y Ambientales, febrer del 2014

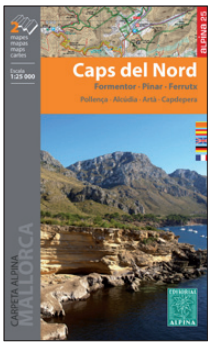

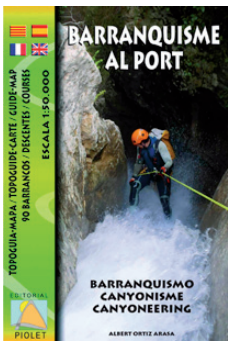

Novetats cartogràfiques

Després d'haver dut a terme els tres mapes de Mallorca de la serra de Tramuntana a cura de l'Editorial Alpina, sols mancaven dos enclavaments importants: el cap de Formentor i el Cap de Ferrutx. També cal destacar els 60 itineraris més emblemàtics de Mallorca de la col·lecció «Guies de Senderisme». L'editorial Piolet aporta el mapa descriptiu (en format impermeable) dels barrancs dels Ports de Beseit, en un nova topoguia amb descens de 90 barrancs (amb dibuix topogràfic).

Caps del Nord. Formentor, Pinar, Ferrutx
Granollers: Editorial Alpina, febrer del 2014. Escala: 1:25.000

Mallorca. 60 itineraris fàcils GR 221 - GR 222
Granollers: Editorial Alpina, març del 2014. 7 mapes a escala 1:50.000

Barranquisme al Port
A cura d'Albert Ortiz Arasa. Barcelona: Editorial Piolet, octubre del 2013. Escala: 1:50.000.

ANDES

PATAGÒNIA

Fitz Roy (3.405 m)

Encadenament

Excepcional i imaginativa activitat. Els nord-americans Tommy Caldwell i Alex Honnold encadenen les crestes principals del grup del Fitz Roy en cinc dies del passat febrer. Estem parlant d'una acumulació de 5.000 m d'escalada de gran dificultat, amb els seus accessos i descensos i en rigorós estil alpí (sense dipòsits i amb tot a sobre). Això sol ja és molt important, però que ho hagin pogut concentrar en tan poc temps ja és de virtuosos (i trobar una finestra de bo de cinc dies a la Patagònia, un regal de la muntanya). Com diu Rolando Garibotti de Pataclimb: «respect, respect and more respect». Aquesta és la cronologia dels fets:

■ **Dia 12.** Guillaumet (***Brenner-Moschioni***, 300 m / 6b), Mermoz (***Argentina***, 600 m / 6a+). Bivac sota el Fitz.

■ Dia 13. Fitz Roy (***Cassarotto***, 1.250 m / 6c i 65º). Glaç a les fissures que alenteix l'escalada i bivac al cim.

■ Dia 14. Descens del Fitz, ascensió de la Poincenot (***Potter-Davis***, 400 m / 7a i 75º). Bivac al cim.

■ Dia 15. Rafael Juárez (***Piola-Anker***, 350 m / 6b+) i Saint-Exúpery (part alta de la via ***Italiana***). Descens i bivac al coll dels Austríacs.

■ Dia 16. Ascensió a l'agulla del sud (part alta de la via ***Austríaca***), descens i final del viatge.

La mateixa cordada fa un parell d'anys va encadenar el Watkins, el Capitan i el Half Dome en poc més de 21 hores (veg. crònica alpina de *Muntanya* 903). Es veu que aquesta gent amb una sola ascensió es queden curts.

HIMÀLAIA

ROLWALING HIMAL

Kang Nachugo (6.735 m)

Nova via

Primera ascensió a la cara sud-est, un vessant impressionant de neu i glaç, a càrrec del català Santi Padrós i l'eslovè Domen Kastelic. A la via l'anomenen ***Monsoon***, potser evocant el monsó que aquesta temporada ha estat especialment actiu.

SANTI PADRÓS

Monsoon ***és el primer itinerari de la cara oest.***

Té 1.400 m de desnivell i pendents sostingudes al voltant dels 75º. Santi i Domen comencen l'ascensió des d'una tenda situada a 5.200 m i estableixen un sol bivac sota mateix de l'aresta cimera. L'endemà surten a l'aresta, molt carregada de neu per un monsó excepcionalment humit i llarg, i la segueixen fins la punta 6.640 m. Descens el mateix dia per l'itinerari de pujada. Octubre del 2013.

Open Five, ***la nova via del Lunag.***

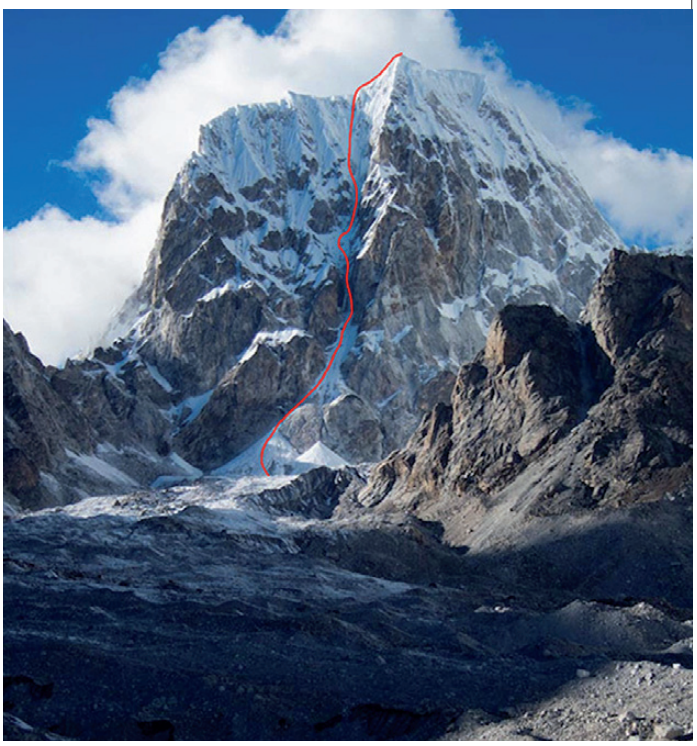

CHRIS WRIGHT

MAHALUNGUR HIMAL

Lunag West (6.507 m aprox.)

Nova via

Els nord-americans Scott Adamson i Christopher Wright (guia UIAGM), obren ***Open Five*** a la cara sud-est d'aquest cim magnífic i poc conegut de la vall i glacera de Lunag. Es tracta d'una ascensió sobre terreny mixt de 1.000 m de desnivell, amb una entrada fàcil, seguida de 100 m de glaç a 90º i pas clau de l'itinerari, i pendents de 70º/80º fins a la cresta. Feta sense bivac, en 26 hores *non stop* anada i tornada d'un camp establert prèviament.

Pangbuk Nora (6.589 m aprox.)

Nova via

Els mateixos Scott i Christopher, després d'uns dies de repòs, es fan amb una segona primera, ***Purgation***, que solca elegantment el centre de la cara nord-est d'aquest altre cim situat també a la conca de la glacera Lunag i de 1.100 m de desnivell. En aquesta ocasió les dificultats es troben a la part alta, concretament en un ressalt acotat de M6 i WI6+ i de progressió exposada. Superar el pas els demana moltes hores, i bivaquegen poc per sobre. L'endemà continuen per pendents de 70º/80º fins al cim i retornen pel mateix itinerari fins al seu bivac. Finalment, el tercer dia rematen el descens i poden donar per finalitzada l'aventura. Les dues ascensions van ser fetes a finals d'octubre del 2013.

TRAVESSA DELS PIRINEUS AMB ESCALADA

Remarcable activitat la protagonitzada per l'Eloi Callado, que travessa els Pirineus de punta a punta, en solitari, escalant diferents itineraris emblemàtics i de manera completament autònoma, sempre desplaçant-se a peu i amb la motxilla a l'esquena. Una aventura fantàstica i una acció inèdita a la serralada pirinenca, almenys en solitari. Numèricament la travessa es pot resumir en 67 jornades, 1.200 km a peu, més de 90.000 m de desnivell i 55 ascensions tècniques. Però l'esforç físic i mental compta tant o més i no es pot expressar en xifres. Algunes de les escalades més interessants i difícils aconseguides han estat l'***Espigolo*** d'Ansabère, la ***Ravier*** de l'Embarradère i la ***Clàssica*** de la Pica Longa del Vinhamala. Activitat duta a terme des de principis d'agost a principis d'octubre del 2013.

ELOI CALLADO

CHRIS WRIGHT

***La paret nord-est del Pangbuk N i el traçat de* Purgation.**

SIERRA MADRE ORIENTAL

POTRERO CHICO

El Toro

Solitària

D'Alex Honnold n'hem parlat en aquesta mateixa crònica, és el de la travessa del Fitz Roy. Doncs resulta que el nano, abans de marxar a la Patagònia, visità aquestes cèlebres parets mexicanes i escalà sense cordes la clàssica de dificultat ***Sendero Luminoso***, un itinerari molt vertical i sostingut, de fins a 7b+ i de 500 m de recorregut. No us perdeu el vídeo a Planetmountain. Gener del 2014.

ALPS

DOLOMITI

Tre Cime

Encadenament

A finals d'hivern d'enguany, el cèlebre Ueli Steck, junt amb l'alemany i també guia (UIAGM) Michi Wohlleben, encadenen les cares nord de les Tres Cime en 16 hores escasses. La cordada comença per la ***Cassin*** de la Ovest en només 3 h 37 min, segueix per la ***Comici*** de la Grande en 4 h 37 min, i acaba amb la ***Innerkofler*** de la Piccola en 3 h 20 min. Al cim de la Grande els atrapa la nit i, tant el descens d'aquest cim com l'escalada de la Piccola, els fan amb frontal. Eficàcia germànica.

Les novetats més destacades a l'Aragó, l'escenari amb més possibilitats

Els amants de l'escalada lliure en gran paret poden estar d'enhorabona perquè darrerament s'han obert uns itineraris de cinc estrelles, que ràpidament s'han escampat pel fil de la xarxa envoltats d'uns comentaris molt positius. Es tracta de vies pràcticament equipades amb parabolts, on la combinació d'un grau consistent, qualitat del rocam i seguretat són el principal reclam de la festa, malgrat que no descobreixen res nou, simplement encerten el terreny adient a les exigències del personal. Concretament, el Tozal del Vero ha revifat de cop gràcies a unes línies d'estil esportiu obertes per baix, que aprofiten el millor d'aquesta formosa paret de la serra de Guara, que ja comença a estar prou farcida d'itineraris de tots tipus i estils. Tanmateix, la Peña de Sin, situada molt més al nord, és un altra objectiu cobejat per l'elit d'oberturistes de 7è grau, després de l'extensa campanya realitzada a la Peña Montañesa els últims anys i encara in crescendo. On també s'ha despertat de cop l'interès ha estat als oblidats Mallos d'Agüero, on a poc a poc es desvetllen unes línies prou suggeridores, eclipsades per l'ona expansiva de la Peña Rueba i els seus llaminers itineraris ben equipats, que constitueixen un indret força sol·licitat pels escaladors més limitats de grau. En definitiva, l'activitat en les terres d'Osca és ara per ara la més significativa del panorama, tal com garanteix la qualitat, generositat i màgia del seu afortunat terreny de joc.

PEÑA DE SIN

Aquesta esplèndida muralla ben visible des de la calçada de la carretera de la vall de Gistaín mai ha estat de moda, però tímidament se li han anat sumant itineraris cada cop més agosarats, seguint les pautes de l'evolució i donada la carència de línies assequibles. Una de les últimes realitzacions, la via ***Hugo, the little good*** (tardor-12), la devem al trio més rellevant actualment d'escaladors aragonesos, format per Manu Córdova, Edu González i Javier Bueno, la qualitat dels quals queda ben palesa en aquesta ruta de 7a obligat oberta per baix. Magnífica via amb un traçat força exigent, espectacular i sobre un rocam excel·lent, excepte part del L3 i algun passatge puntual, sempre ben assegurat o fàcil de protegir. L'itinerari arrenca a l'esquerra del marcat diedre de la via ***Venganza***, per uns murs grisos molt compactes (7b) on trobarem la major part dels parabolts utilitzats en l'ascensió. A partir d'aquí, una lògica més humana condueix sinuosament a una segona meitat molt més vertical i amb un parell de trams desplomats, on unes poques xapes de consolació i algun pont de roca assenyalen la jugada. Per a pròximes repeticions seran necessaris els tascons mitjans, aliens (semàfor) i camalots fins al nº4, repetint el 0.75, 1 i 2. Els autors van davallar per la via en ràpels muntant a partir de la R5 una línia directa fins al terra (cal dur cordes de 60 m). En cas de vent s'aconsella el descens habitual a peu. Cal preveure material de bivac i un cordino auxiliar per traginar el sac.

PEÑA DE SIN
Via Hugo, the little good
(435 m, 7b+)

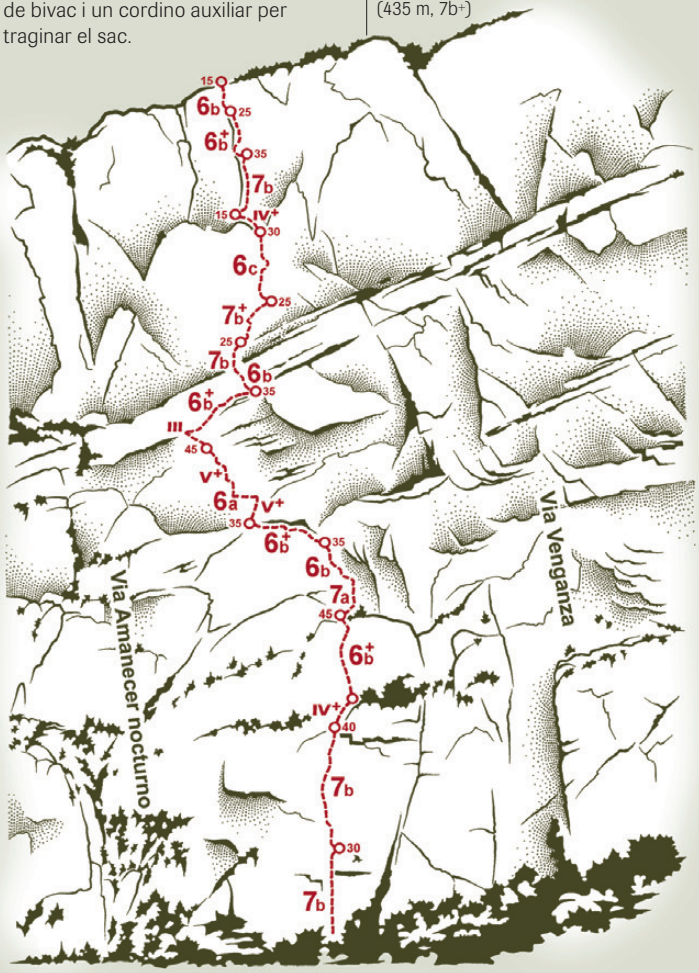

TOZAL DEL VERO

Si bé al Tozal del Vero hi ha vies prou interessants de tota mena, presentem a continuació tres itineraris semiequipats amb parabolts, que aprofiten el millor pany de tota la contrada a la dreta de la pionera via ***Tuestrolón*** (86). De primer apareix la via ***Camino Rojo*** (XI-2011) gràcies a Edu Gonzàlez i Javier Bueno, que segons ells mateixos, possiblement es tracti de la millor via llarga en lliure de la serra de Guara. Una escalada sobre una roca de somni en plaques amb gotes d'aigua i forats als primers llargs, seguit de dues tirades en desplom amb xorreres de gran qualitat, on gaudirem d'un grau màxim de 7c (6c obligat). Cal dur el joc d'aliens i un joc de camalots fins al nº2. Si no podem en els trams més durs, cal portar, a més, ganxos, estreps i un camalot del nº3. Descens mitjançant dos ràpels per la mateixa via fins un jardí penjat on trobarem un passamà que condueix a un últim ràpel fins al terra. Per guanyar el peu de l'itinerari s'ha de vorejar la base de la paret fins que localitzem les cordes fixes d'entrada a la via ***Tuestrolón***.

Uns mesos després, l'incombustible Edu González obre tot sol la via ***Los secretos del Vero*** (gener-12), semiequipada per anar amb tan sols els tascons i camalots fins al nº3. Preciosa escalada de grau més assequible (6a obligat) farcida de fissures i forats de fantasia, que representa la segona part de l'itinerari anterior, i per extensió una integral de cinc estrelles difícil d'igualar. Però si es tracta de millorar, aquest perseverant escalador ens regala tot una joia en forma d'onze tirades anomenada ***Vértigo*** (V-12), que segons les estadístiques significa un dels objectius més visitats últimament pels fanàtics del grau en gran paret. Oberta en nou atacs, ha quedat força equipada amb parabolts, pitons i ponts de roca, sobre un rocam de luxe. Escalada del tot variada en plaques de regletes molt abrasives, desploms amb bolos tipus Riglos, i murs amb canto i forats tipus Rodellar. Fins la R6 ofereix una verticalitat absoluta, i tot i haver-hi trams sobreequipats, exigeix donar la talla puntualment entre xapa i xapa. Cal dur 14 cintes, camalots fins al nº1 i un estrep molt útil pel tram d'A1 del L9. La via arrenca pel diedre-fissura de la ***Tuestrolón*** aprofitant el primer clau i superant el desplom de la dreta per muntar-se sobre el mur ben equipat amb xapes. L'escalada costa unes 6 h aproximadament pels que dominen el tema, i el descens es fa amb sis ràpels, els dos primers per la mateixa ruta i la resta per l'itinerari del ***Camino Rojo***, travessant la feixa a mitja paret (fites).

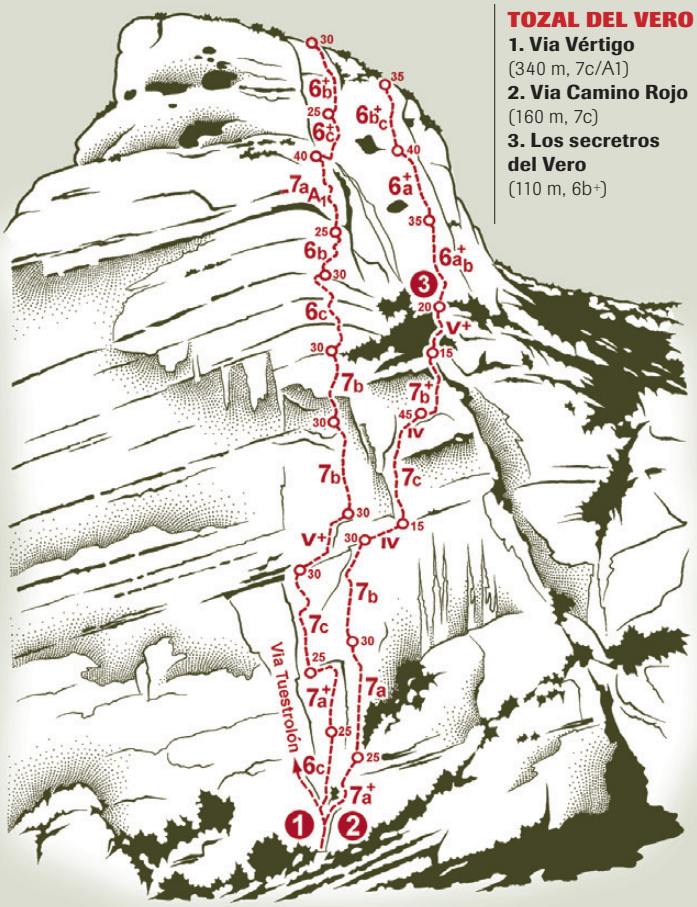

Tozal del Vero.

ARMAND BALLART

MALLOS DE AGÜERO

El prolífic trio d'escaladors francesos, format per J. P. Rio, F. Six i L. Stuyck, desvetlla dues noves línies als Mallos d'Agüero, d'entre moltes tantes que han obert a la zona aprofitant el poc interès dels locals en segons quins indrets per la raó de sempre: la roca discreta. El conglomerat d'Agüero és com el de tot arreu, hi ha panys bons i trams dolents, s'ha d'encertar el terreny en directe i fer poc cas de les aparences i del que digui la gent. Després de l'obertura de la via ***Le désespoir des singes***, aquest trio remata la contrada amb la via ***Hibernatus*** (12-I-14) resseguint la lògica del marge esquerra d'aquesta mola, situada a orient de la Peña Sola tot just per sobre del poble. Itinerari semiequipat on seran útils els tascons, aliens i joc de camalots fins al nº3.

La segona troballa l'obren al vessant oest del cingle posterior de la Peña Sola, accedint per una estreta cornisa des del collet que separa les dues roques. La via ***Six maximum*** (2-III-14) resta bastant equipada en general, i sols caldran els tascons i un joc d'aliens. Destaca el primer llarg com el més exigent, amb un pas d'A0 d'entrada. Roca acceptable i descens per la via ***Camino a Trama***. Més a la dreta d'aquesta i concretament des del bloc característic situat en el mateix collet, arrenca una altra interessant escalada oberta per Dani Ascaso, Nacho Garrido i Miguel Madoz: la via ***Camino a Trama*** (2012). Itinerari semiequipat amb els parabolts justos i necessaris per superar les sinuositats d'un terreny acceptable en conjunt, on seran útils els tascons, cintes molt llargues, cordinos, aliens i els camalots fins al nº3. Inici pujant sobre el bloc esmentat per atansar un burí com a referència. Descens recomanable per la via mitjançant tres ràpels equipats.

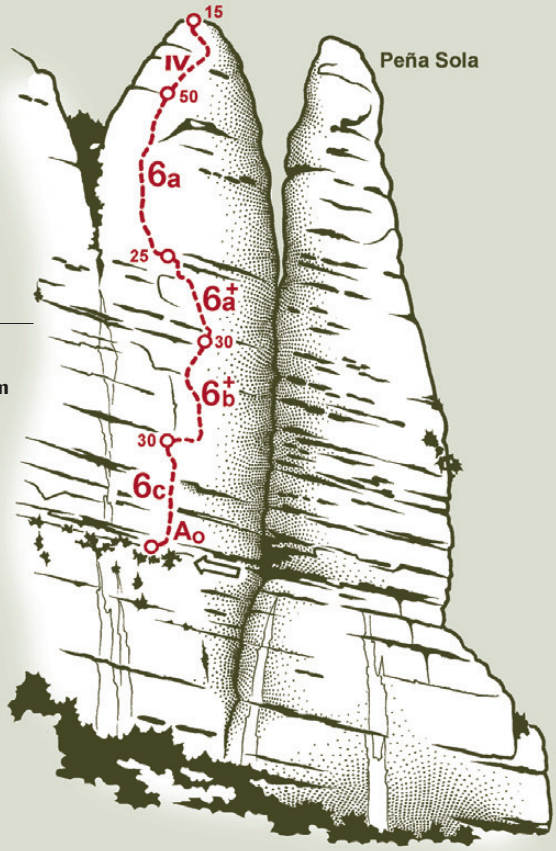

MALLOS DE AGÜERO
Via Six Maximum
(150 m, 6c)

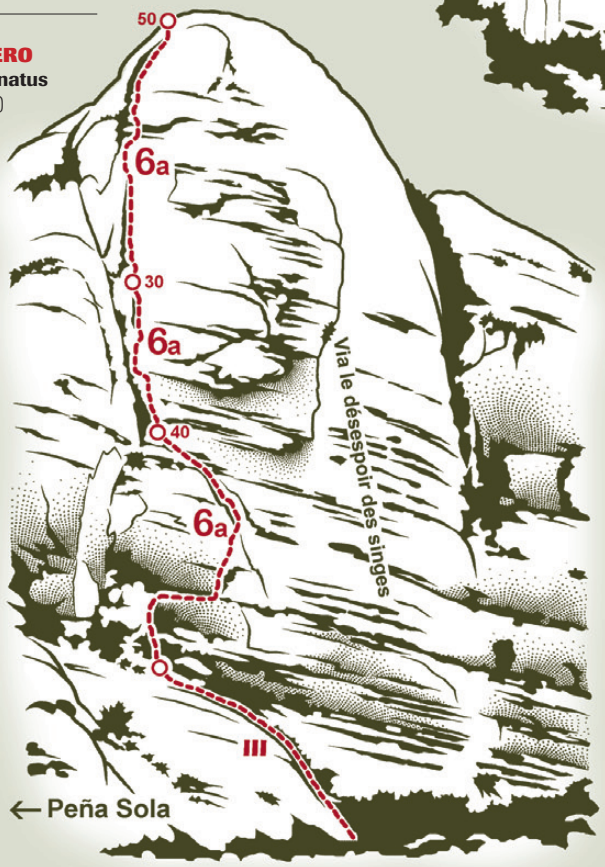

MALLOS DE AGÜERO
Via Hibernatus
(150 m, 6a)

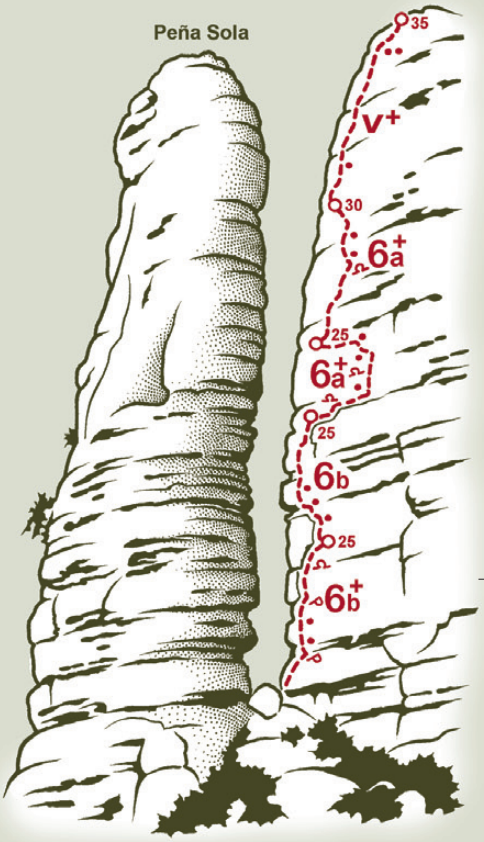

ARMAND BALLART

Peña Rueba.

MALLOS DE AGÜERO
Via Camino a Trama
(140 m, 6b+)

PEÑA RUEBA
Via Frontera Apache
(210 m, 6b/Ae)

PEÑA RUEBA

Després de la intensa campanya efectuada pels aragonesos i bascos al vessant sud de la Peña Rueba, el català Joan Vidal enllesteix tot sol la via ***Frontera Apache*** (16-XII-13) sobre l'únic espai folgat disponible entre les vies ***El tiempo que nos queda*** i l'esperó ***Inazio Cinto***. La nova alternativa ofereix una escalada totalment amanida amb parabolts i algun pont de roca, aprofitant les sinuositats d'un pany de paret farcit de balmes i les corresponents panxes que cal superar (6a obligat). Atesa la bona qualitat del terreny, els trams puntuals d'artificial es poden forçar en lliure amb un grau màxim de 7a segons l'autor. Cal portar unes 16 cintes (bàsicament llargues per evitar el fregament). Descens a peu en direcció est fins que localitzem la via ferrada que condueix còmodament al peu de via en poca estona.

Ascensió a Llaberia i Mont-redon

Situada entre dos dels relleus més característics del Baix Camp, la mola de Colldejou i la serra de Llaberia, la població de Colldejou es un magnífic punt per iniciar la pujada fins al cim de la Miranda, especialment durant els mesos de primavera i estiu, ja que la mateixa serra de Llaberia projecta una agradable ombra sobre l'anomenat *camí dels Revolts*, antiga ruta empedrada que unia els pobles de la costa amb els de l'interior a través del coll del Portell.

El vèrtex geodèsic de la miranda de Llaberia és un dels punts que van ser utilitzats a Catalunya quan, a finals del segle XVIII, els francesos Méchain i Aragó van dur a terme les tasques que van permetre mesurar el meridià Dunkerque-Barcelona i establir la longitud del metre.

Itinerari

- **Colldejou**
- **Coll del Guix**
- **Portell de Llaberia**
- **Miranda de Llaberia**
- **Mont-redon**
- **Cavall Bernat**

0:00 h Deixem el poble de Colldejou seguint una àmpla pista que porta al coll del Guix. Sense abandonar el camí principal ens endinsem en un bosc mentre la ruta segueix en suau pujada. Poc abans d'arribar al coll ja es comencen a veure unes terres vermelloses. Són els guixos que l'hi donen nom.

0:50 h Coll del Guix. Important cruïlla de camins. A la dreta hi ha la ruta a la mola de Colldejou. A l'esquerra, un corriol permet accedir, seguint una mena de canal que puja fort, directament a la miranda de Llaberia. Al davant, seguim la pista en direcció al mas de Magrinyà. Cal seguir-la fins la font de l'Abellar.

1:05 h Font de l'Abellar. La font queda sobre el camí. Per sota hi ha una bassa. Uns metres més endavant, per l'esquerra s'inicia el camí dels Revolts. La pujada és continuada i va fent giragonses per tal d'anar guanyant alçada sobre el marge esquerre del barranc de Maçanes amb un mínim recorregut. Cal parar atenció al que queda del vell empedrat d'aquest corriol.

1:30 h Portell de Llaberia. Impressionant vista sobre la mola de Colldejou i el barranc de Maçanes. Si seguíssim aquest camí arribaríem al poble de Llaberia, on també s'hi pot arribar per la carretera asfaltada que puja des del coll Roig, ubicat al vessant sud de la serra. Per anar a la miranda de Llaberia, visible des d'aquí per la gran construcció que s'aixeca a pocs metres i que alberga les instal·lacions del Servei Meteorològic de Catalunya (SMC), cal seguir un camí mig esborrat que travessa el camp de rascler que presideix la

Plataforma superior de la serra de Llaberia amb el Mont-redon al fons.

ALFRED MONTSERRAT

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ICGC)

zona superior d'aquest relleu. Sense allunyar-nos del cingle, podem anar seguint la traça deixada per anteriors visitants.

2:00 h Miranda de Llaberia, vèrtex geodèsic. Clàssica construcció en pedra que assenyala el punt més elevat de la serra de Llaberia (919 m). El caràcter càrstic de la zona es posa de manifest no sols en el camp de rascler, que fa estona que es trepitja, sinó també en algunes petites cavitats que se situen en aquesta plataforma superior de la muntanya. Molt a prop del vèrtex s'alça l'edifici del SMC. En aquest punt comença una pista que ve des del poble de Llaberia. En arribar a la primera bifurcació seguim a l'esquerra, en direcció al coll dels Colivassos.

2:15 h A l'esquerra d'aquesta pista surt un corriol que baixa a creuar una de les torrenteres que donen origen al racó de la Dòvia. Cap a l'oest es pot veure la creu de Llaberia, indret també conegut com la punta dels Frares. En aquesta zona, despoblada de vegetació arbòria, s'avança seguint els múltiples corriols paral·lels. L'important és no perdre alçada, anar prop de la carena i cercar el pas del portell de Madrocs.

2:45 h Tot vorejant per la part baixa d'un petit cingle que queda a l'esquerra i sobre el qual s'aixeca la punta de Fornells, arribem al coll de Mont-redon. Pals indicadors. Hem de saltar al costat est de la carena i seguir un corriol que primer va planer, però que no triga a enfilar-se de valent cap al cim de Mont-redon. En dies de vent fort –dies que acostumen a sovintejar en aquests paratges– en aquest tram final de pujada al cim del Mont-redon cal una especial atenció, ja que tot el recorregut, encara que és curt, és molt inclinat i passa per la carena, o sigui, totalment desprotegit de l'aire.

3:05 h Cim del Mont-redon (865 m). Presidit per les restes d'un vell vèrtex geodèsic, ofereix unes espectaculars vistes en totes direccions. Hem de retornar al coll de Mont-redon per seguir la ruta cap al relleu del Cavall Bernat. El camí creua el pla de Fornell i penetra en la capçalera del racó del Safraner.

A la dreta hi ha un camí que porta a la cova del Tabac i a Pratdip, però l'hem de desestimar. Pugem una mica i comencem la baixada fins al peu del Cavall Bernat.

3:45 h Cal remuntar un petit tram de la cinglera que s'obre a la dreta amb cura. En arribar a la carena el corriol baixa fort. Després de passar al costat de la roca dels Esperits, el camí entronca amb un PR. Antigament era part de la ruta que es feia servir per anar de Partdip a Falset. A l'esquerra, el PR es converteix en pista fins que arribem a la carretera T-322, a un quilòmetre, aproximadament, de la població de Colldejou.

4:45 h Colldejou.

Temps de camí
4 h 45 min
Desnivell
900 m
(acumulats)
Dificultat
Mitjana-alta
Cartografia
- *Baix Camp.* Mapa ICC. Escala 1:50.000
- *Serra de Llaberia.* Editorial Piolet. Escala 1:20.000

Ferran Latorre

Més enllà dels vuit mil metres

Nascut a Barcelona el 18 d'octubre del 1970, va estudiar a l'escola Aula i després Enginyeria industrial superior a l'ETSEIB (UPC). També va estudiar al CEV de Barcelona els cursos d'operador de càmera i de postproducció, i el Curs d'iniciació a la fotografia a l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya. Ha guanyat dues vegades el Piolet d'Or atorgat per la Federació Espanyola els anys 1995 i 2008. Va encadenar 8b i rutes de A4+; però destacà sobretot per les ascensions alpines, algunes d'hivernals, als Pirineus i als Alps (Jorasses, Droites, Frêney). Ha escalat 9 vuit mils –Shisha Pangma Sud (en estil alpí), Annapurna, Broad Peak, Dhaulagiri, Manaslu, Kangchenjunga, G-II, Lhotse, Cho Oyu– i un vuit mil secundari, el Shisha Pangma Central, també per la cara sud. Va treballar com a càmera al programa de TVE, Al Filo de lo Imposible. Ha dut a terme expedicions per tot el món: a l'Àsia, Grenlàndia, l'Antàrtida (Terra de la Reina Maud), Georgies del Sud o els EUA. És conferenciant des de fa més de vint anys. Soci del CEC des de 1984.

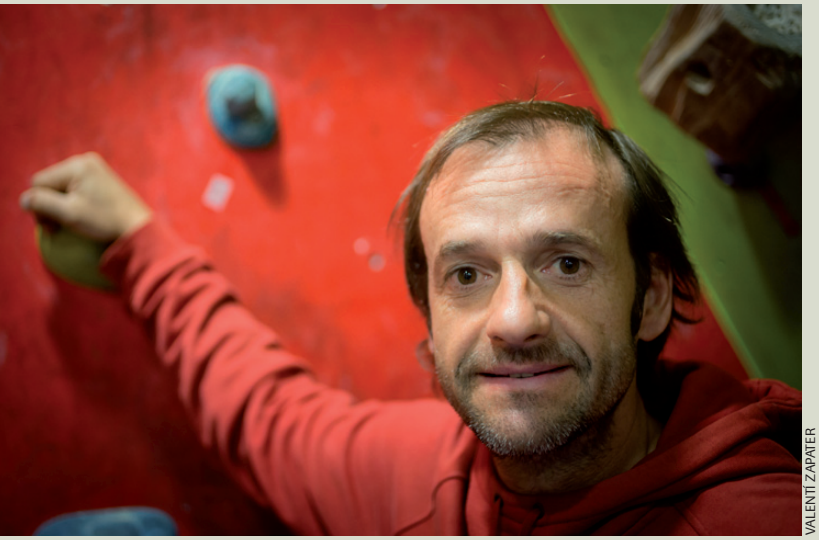

VALENTÍ ZAPATER

¿Quan et vas iniciar en l'alpinisme i quan vas veure clar que aquest esport podia ser la seva professió?
Vaig començar amb l'excursionisme, a través de la meva escola i del Centre Excursionista de Catalunya, però també acompanyat del meu pare. En l'alpinisme em vaig iniciar al CADE, després de fer un curs d'escalada en roca i d'alpinisme. Quant a la professió, va ser col·lateralment, quan vaig començar a treballar amb l'equip d'Al Filo de lo Imposible (TVE), l'any 1998.

¿Quines són les primeres ascensions que més recordes?
Són les que recordo amb més estima. Les primeres escalades per Catalunya amb l'Adrià Zamel i el Josep Castellet. Tinc molt bon record de les primeres escalades a Montserrat i a Vilanova de Meià. Vies com *Ven-Suri-Ven* amb el Xavi Rodríguez, la *Punsola* del Cavall, la *Musical Express*, la *Brown Sugar*, *Mi primer amor* o la *GAM* del Bisbe van ser les meves primeres grans escalades. Recordo també els primers cops que vam escalar a Siurana, a la Riba, a l'Arbolí i a Terradets. Era una època en què cada cap de setmana s'obrien vies a Catalunya. Després, més endavant, el Couloir de Gaube, la *Major* del Mont Blanc i el Coutourier de la Verte, amb el Víctor Domènech i el Roger Basora.

¿Quins són els companys del teus començaments? ¿Quines van ser les primeres expedicions?
Recordo molta gent perquè els tinc molt present. L'estimat Xavi Rodríguez, l'Albert i el Josep Castellet, l'Ernest Bladé, el Víctor Domènech, l'Adrià Zamel, el Roger Basora, l'Oriol Pascual, el Fèlix Amat, el Fèlix Queipo, el Joan Campanyà, el Joan Olivé i molts, molts altres… Tots ells magnífics escaladors i muntanyencs. Especialment em va marcar molt escalar amb el Josep Lluís Moreno. Tots aquells anys van culminar amb una ascensió compartida amb gran part d'aquella generació: l'escalada en estil alpí de la cara sud-oest del Shisha Pangma.

Explica'ns el teu pas pel CADE i què va representar per a tu.
Va ser una època meravellosa, i sens dubte els anys més importants de la meva vida. Sense el CADE, sense el CEC i sense la seva gent, mai hagués escalat el que he escalat. Tots eren gent magnífica, des de tots els punts de vista. Grans escaladors, però persones amb les quals, sense saber-ho, compartíem valors i inquietuds i dels qui vaig aprendre moltes coses. Va haver-hi gent que em va marcar molt. Va ser un temps de constant evolució i de descobriment.

Les escalades amb el Patrick Gabarrou, en el seu moment van ser importants, ¿com ho recordes?
Vàrem obrir tres vies l'hivern del 1994. Va ser tot un luxe fer-ho al costat d'algú tan gran com Gabarrou, i una experiència preciosa. Va ser un regal de la vida i ho recordo com una

FERRAN LATORRE

de les vivències més especials de la meva vida. I, a més, ens van concedir el Piolet d'Or del 1995.

¿Quina és l'ascensió que més t'ha agradat, de les que has fet al Pirineu o al Alps?
Al Pirineu, la *Bellefon* de la Pique Longue, al Vinhamala, en hivernal, amb el Manel de la Matta. Va ser la meva primera gran hivernal, i a més a més al costat del nostre estimat Manel. També, escalar, l'obertura d'*Aloïs* a Gavarnia, amb P. Gabarrou. Als Alps, l'escalada de la *MacIntyre-Colton*, a la cara nord de les Jorasses, amb en Joan Amils. I la hivernal al Pilar Central de Frêney, amb J. Carlos Tamayo i Mikel Zabalza.

¿El grau en roca que has assolit a l'Himàlaia va ser capdavanter per la dificultat de les ascensions?
A l'Himàlaia no he escalat mai gran dificultat en roca. Però sí que puc afirmar que les vies difícils que un escala en roca són una magnífica base per a les ascensions alpines a l'Himàlaia. On sí que vam donar-ho tot va ser al Gasherbrum IV l'any 2008, on s'havia d'escalar en roca a molta alçada.

¿Com és la teva feina de divulgador de l'alpinisme, però també com a monitor i instructor?
El vessant comunicatiu sempre m'ha motivat molt. Escriure, fer fotos, filmar i transmetre les meves impressions a la gent és quelcom consubstancial a la meva activitat estrictament esportiva. L'aspecte formatiu va ser molt important durant els anys al CADE, on organitzàvem molts cursets. La veritat és que ho passàvem molt bé i m'encantava fer-ho. És quelcom que tinc ganes de reprendre.

¿Com veus el futur dels clubs? Actualment molta gent s'inicia en l'alpinisme sense inscriure's en cap club excursionista, van pel seu compte…
Formar-se bé des d'un inici és vital si no vols perdre massa el temps i no córrer riscos innecessaris. Em costa veure el futur dels centres excursionistes, però han de donar serveis nous –rocòdrom, formació, etc.– al costat del que ja feien sempre, perquè l'aspecte social, que abans era el principal, ha quedat una mica desbordat pel món digital.

¿Com valores la massificació de l'Himàlaia en els darrers anys? ¿Quines males pràctiques observes entre els expedicionaris a les grans muntanyes?
La massificació era inevitable. Ara bé, cal acotar-la molt i valorar-la en la seva justa mesura. N'hi ha a l'Everest –però menys que al Mont Blanc o a l'Aneto– i al Cho Oyu, el ShishaPangma i alguns anys al Broad Peak i G -II (aquests darrers en molta menys mesura), però fora d'aquí continua havent-hi llocs molt salvatges. El pitjor no és la quantitat de gent, sinó l'actitud de bona part de la gent, amb una perversió desmesurada per la utilització de l'oxigen i de la corda fixa.

Tu has renunciat al cim en més d'una ocasió per ajudar els altres. ¿Quina és la teva opinió pel que fa a la falta de solidaritat a la muntanya quan un alpinista té greus problemes en altitud?
La massificació fa que en algunes ocasions la gent es despreocupi d'allò que passa al seu pas, amb l'excusa que «no el conec» i «algú dels seus ja se'n farà càrrec»… En llocs com l'Everest desconeixes el 95% de la gent que hi ha a la muntanya, amb qui no arribes ni a creuar ni una sola paraula. Això i l'*esportivització* de l'alpinisme són la causa del que ha passat en algunes ocasions. Tampoc, però, diguem que és una norma general.

¿Quina és la teva opinió sobre l'ús de l'oxigen en els cims de vuit mil metres?
Aquest és un tema que ve de molt lluny. La meva generació va assumir de manera molt taxativa que es tractava d'una forma de dopatge, i teníem per dogma i per promesa no utilitzar-lo. Però a la muntanya no hi ha normes escrites ni jutges. Penso que per respecte a l'esport i a la muntanya no s'hauria d'utilitzar. Però entenc que hi hagi gent que ho faci.

¿Creus que assumeixes més riscos en la carrera pels catorze vuit mils pel fet de tenir davant l'Òscar Cadiach amb un cert avantatge?
No, en absolut. Sempre he tingut clars els meus límits i la voluntat de respectar-los. Mai he perdut el cap per un cim a la pròpia muntanya. I si l'he perdut ha estat a casa, ¡per les ganes de deixar-ho tot i anar-hi!

En un article teu publicat a *Vèrtex* et vas referir a la implicació dels escaladors americans en la política dels EUA. ¿Quina opinió tens del procés actual de Catalunya? ¿És un tema tabú entre els companys de TVE i els amics espanyols en general?
Sí, és molt sorprenent la implicació dels escaladors americans i de les empreses americanes del sector en política. Aquí sempre hem volgut aparentar que vivim una mica al marge del món terrenal, encara que és veritat que el catalanisme, com a expressió política, social i cultural ha estat molt lligat al món de la muntanya. Pel que fa al procés, el visc com un català més de l'enorme gruix de persones cíviques, informades i pacífiques que formen el catalanisme polític i cultural, és a dir: amb una gran il·lusió i esperança.

CURSES DE MUNTANYA

La Vall d'Aran acull la 56ª edició del Ral·li d'esquí de muntanya del CEC

ROGER ROVIRA

El ral·li anual d'esquí de muntanya del CEC va reunir al tuc de Parros, cim del municipi de Naut d'Aran (Vall d'Aran) un total de 37 equips i 83 corredors el passat 30 de març.

El tuc de Parros es va convertir en l'escenari de la 56ª edició del Ral·li d'esquí de muntanya del CEC, prova de referència de molts esquiadors de muntanya. Aquesta competició forma part de la XXX Copa Catalana FEEC-Millet per equips.

Un dia rúfol, ventós i que va acabar amb pluja i neu a cotes altes no va impedir els corredors de gaudir d'una bona cursa i d'un traçat, que tot i que es va haver d'escurçar, va ser molt complet. El ral·li ha distribuït els esportistes de les diferents categories en dos recorreguts: l'itinerari popular /cadet de 1.000 m comptava amb dues pujades, fent els cims del tuc del Mielh i el cap dels Closos, mentre que l'itinerari de 1.700 m ha fet quatre pujades, assolint també l'avantcim del tuc de Parros. La cursa ha sortit del pla de Beret a les 8 h per als dos recorreguts. L'itinerari 3000 previst per la vall de Vernatar s'ha hagut d'anul·lar per la formació de plaques de vent el dia abans de la cursa.

El lliurament dels trofeus es va fer al pavelló de Salardú, en el qual es va fer el sorteig del material esportiu cedit pels patrocinadors: Salewa, Pomoca, Fisiocrem, Muntanya de Llibres, Buff i Millet. Els guanyadors de l'edició d'enguany han estat els francesos Frank Asserquet i Wilfrid Jumere en categoria masculina, que van fer el recorregut en 1h 56' 07''. En categoria femenina es va fer amb la victòria el trio júnior/cadet format per les corredores Helena Salvany, Jana Vila i Júlia Massagué del CTEMC, amb un temps de 3h 12' 55''. En la categoria cadet masculí els guanyadors són Aribau Portillo i Guiu Fonts (CTEMC). En la categoria júnior masculí i també del CTEMC han guanyat en Sergi Lambea i l'Eduard Martín.

Classificació 56 Ral·li d'esquí de muntanya del CEC

Posició	Dorsal	Equip	Categoria	Temps	Recorregut
1	122	Frank Asserquet / Wilfred Jumere	sènior	1:56:07	2000
2	120	Daniel Terrisse / Gerard Garreta	sènior	1:59:29	2000
3	117	Genís Zapater / Gerard Vila	sènior	2:00:52	2000
1	301	Aribau Portillo / Guiu Fonts	cadet	1:24:24	1000
2	302	Pau Coll / Albert Artís	cadet	1:28:19	1000
1	124	Benoit Sensendreu / Hervé Rodríguez	veterà	2:48:47	2000
2	115	Albert Martorell / Enric Nadal	veterà	2:50:02	2000
3	125	Ferran Bofill / Francesc Gorina	veterà	2:50:33	2000
1	205	Júlia Massagué / Jana Vila / Helena Salvany	D júnior	3:12:55	2000
2	102	Elisabet Bertran / Maria del P Quesada	D júnior	3:36:54	2000
3	207	Judith Buyse / Marta Ruso	D júnior	2:04:12	1000
1	202	Sergi Lambea / Eduard Martín	júnior	2:24:37	2000
2	203	Antoni Fontanals / Marc Mascarill	júnior	3:15:49	2000

EXPEDICIONS

Ferran Latorre no pot assolir el seu objectiu de conquerir el Makalu (8.463 m)

El 13 d'abril passat Ferran Latorre va marxar cap a l'Himàlaia amb l'objectiu de sumar el seu desè vuit mil amb el Makalu, la cinquena muntanya més alta de la terra. L'alpinista català va arribar al camp base el 23 d'abril, amb la intenció de fer l'atac al cim entre el 15 i el 25 de maig.

Finalment aquesta aventura no s'ha pogut acomplir, perquè la finestra de bon temps que tothom esperava ha acabat amb fortes ratxes de vent i nevades, cosa que ha impedit que Ferran Latorre hagi pogut culminar el cim del Makalu.

FERRAN LATORRE

El camp 1, de bon matí.

Per seguir de prop la seva expedició podeu veure els vídeos i imatges al seu blog (*www.ferranlatorre.com*).

Heus aquí el fragment del darrer apunt (25 de maig): «Aquest no és el post que hagués volgut escriure. Suposo que el terra del cam base, ara cobert de blanc, tampoc vol perdre de vista el cel. Però aquest és l'esport més dur de tots i també el més cruel. I per tant, un ha d'estar preparat per no aconseguir l'èxit, com així m'ha passat tantes vegades abans (...)

Avui el temps no ha estat l'ideal per fer cim. Ningú sense oxigen ho ha aconseguit. Potser l'Enric ho hagués aconseguit. Potser tots dos. Però aquesta és ja una altra història, la que haguéssim volgut i no ha estat. Aquest és l'esport més cruel de tots. Cal estar preparat per a la derrota. I això comporta mirar el futur i clicar-li l'ull a totes les nevades que truquen a la porta.»

VIATGES I LLIBRES

Dos viatgers voltant el món des de fa 14 anys

El 20 de juny de l'any 2000 Pablo Rey i Anna Callau van partir de Barcelona en una furgoneta 4X4 amb la intenció de fer la volta al món en quatre anys, després van ser deu; però catorze anys després encara continuen en ruta.

PABLO REY I ANNA CALLAU

Aviat es compliran 14 anys des d'aquell dia de juny del 2000, a partir del qual aquesta parella de viatgers ha recorregut més de 300.000 km i 50 països a través d'Europa, l'Orient Pròxim, tot Àfrica i tot Amèrica, des de la Terra del Foc fins a l'oceà Àrtic, incloent diverses travessies per mar en vaixells de pesca i de càrrega. En el camí han patit robatoris, avaries enmig del Sàhara, assalts i persecucions d'homes armats i d'elefants. Han fet el descens d'una part d'un riu de l'Amazones peruà en un rai i han compartit àpats i sostre en cabanes, cases i estances dels quatre continents. Durant aquest temps han escrit tres llibres sobre sobre la volta al món en deu anys: *El Libro de la independencia, Por el mal camino* i *Historias en Asia y África* i molts articles per a revistes com *Overland Journal, Lonely Planet* i *Altaïr*.

El 8 d'abril passat van fer una presentació a la sala d'actes del Centre Excursionista de Catalunya, amb una assistència que va desbordar l'aforament: 150 persones. En aquest acte van explicar les seves històries dels seus viatge i aventures.

Ara han publicat la quarta edició de *El libro de la independencia* i també l'edició digital dels altres tres llibres seus, disponibles en format eBook compatible amb Ipad i gairebé en totes les tauletes tàctils a través de Kindle.

Més informació:
www.viajeros4x4x4.com

*Hotel Llacs del Cardós**

Un hotel de muntanya càlid i acollidor, on rebreu un tracte personal en un ambient de pau i tranquil·litat.

Oferim a tots els socis del CEC i subscriptors de *Muntanya* un descompte del **10%** en l'allotjament.

Vall de Cardós – Tavascan ·
info@llacscardos.com · www.llacscardos.com

La tassa fumejant

A fora fa fred. Tot entrant al refugi lliure ve de gust encendre el fogonet per fer una beguda calenta. El moment d'agafar la tassa amb les mans i fer el primer glop, amb els ulls clucs, com entrant en trànsit, és un d'aquells instants imprescindibles de fotografiar.

VALENTÍ ZAPATER – PROJECTE UKHUPACHA

***Dona prenent una tassa de cafè a La Joya (Leymebamba, Amazones, Perú). Càmera:* Canon EOS 20D (digital). *Objectiu:* Canon EF 17-40 f/4L USM a 40 mm. *Exposició:* 1/15s f/5,6 ISO 1600.**

Però, ¿què podem fer perquè surti la tassa fumejant? Des del punt de vista fotogràfic és el mateix cas que el de les boirines que surten de la superfície d'un estany en tocar-hi el sol. O el cas de la cigarreta fumejant. Són minúscules partícules d'aigua o de quelcom sòlid suspeses a l'atmosfera. Per tal que siguin ben visibles a la fotografia cal que estiguin ben il·luminades, preferentment a contrallum, i triar un fons fosc perquè destaquin. Dins d'un refugi podem il·luminar l'escena amb la llum dels frontals, deixant les parets a les fosques. O bé buscar la llum de portes i finestres. A l'exterior caldrà cercar el sol més o menys de front per tenir les partícules il·luminades i alhora el fons ben fosc. És una estratègia que sol funcionar en aquestes situacions, en què alguna cosa és il·luminada per transparència, com el cas de les fulles d'un arbre amb el sol baix, enfront de la càmera o una mica de costat.

Aquesta fotografia està feta l'any 2008 durant una expedició espeleoarqueològica als Andes del nord de Perú, en una humil casa sense llum ni aigua corrent. Pel matí, quan encara no tocava el sol i l'aire era fred, ens disposàvem a preparar l'esmorzar mentre la llum s'escolava per la porta. Era la il·luminació perfecta: suau però dirigida, és a dir, que proporcionava relleu i alhora ombres poc dures. Ja portava tres quarts d'hora fent fotografies quan la historiadora i fitomàntica Maritza Villavicencio, situada enfront de la porta, va alçar la tassa fumejant. Ja havia viscut situacions similars, fotogràficament parlant, i vaig fer set fotografies en poc més d'un minut: la tercera va ser la triada.

EL TRUC DE L'EXPERT

En un indret fosc, il·lumina el fum de la tassa amb un frontal situat entre 95º i 135º respecte l'eix càmera-tassa. I el subjecte amb una altra llum situada entre 45º i 90º. D'aquesta forma la fumera destacarà sobre un fons fosc i la llum difícilment provocarà reflexos a l'objectiu.

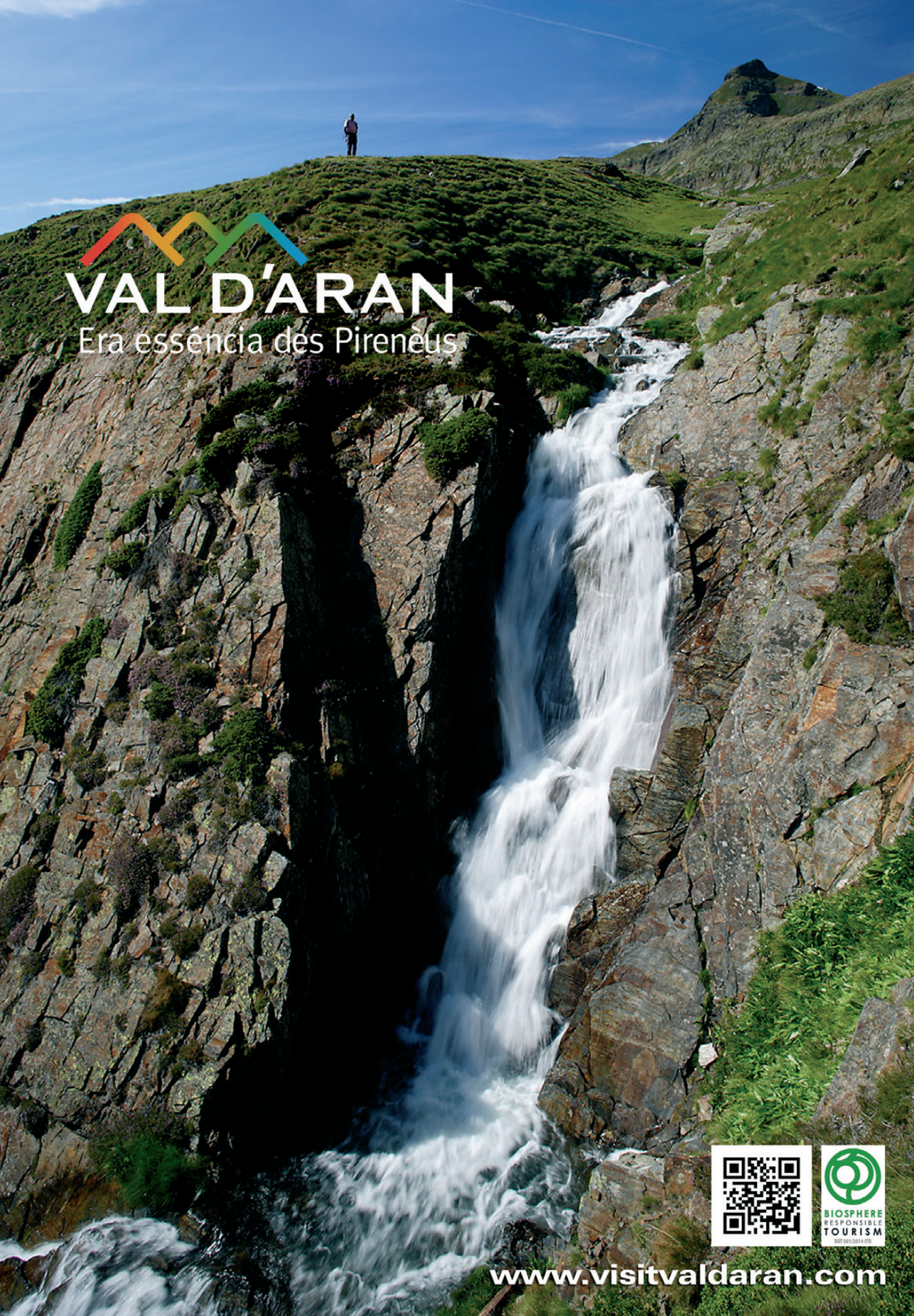
VAL D'ARAN
Era essencia des Pirineus
BIOSPHERE
RESPONSIBLE
TOURISM
www.visitvaldaran.com

araleida.cat

Lleida, on tot comença...

Santuari de Montgarri
Val d'Aran

Fotografia: Josep Barbero

Descarrega't l'App araleida365

ara lleida 25 anys

Diputació de Lleida
Patronat de Turisme